Kangallı Aşık İlhami ve Şiirleri

Prof. Dr. Yunus APAYDIN • Yard. Doç. Dr. Ali ÇAVUŞOĞLU

AKÇAĞ

KANGALLI ÂŞIK İLHÂMÎ
ve
ŞİİRLERİ

AKÇAĞ

Kangallı Âşık İlhâmî ve Şiirleri

Prof. Dr. Yunus Apaydın-Yrd. Doç. Dr. Ali Çavuşoğlu

Akçağ Yayınları / 620
Kaynak Eserler / 176

ISBN 975-338-606-0

©Bu kitabın bütün hakları Akçağ A.Ş. ne aittir.

Kapak / Edip Erdoğan
Sayfa Düzeni / Akçağ Dizgi Ünitesi
Baskı / Başer Matbaası 356 88 88
1. Baskı / Ankara 2004

Akçağ Basım Yayım Pazarlama A.Ş.
Tuna Cad. 8/1 06420 Kızılay - Ankara
Tel: (312) 432 17 98 - 433 86 51
Fax : 432 28 52

www.akcag.com.tr
akcag@akcag.com.tr

KANGALLI ÂŞIK İLHÂMÎ
ve
ŞİİRLERİ

Prof. Dr. Yunus APAYDIN
Yrd. Doç. Dr. Ali ÇAVUŞOĞLU

AKÇAĞ

İçindekiler

1. İlhâmî'nin Hayatı, Âşıklığı, Edebî Kişiliği ve Şiirleri 7
1.1. Hayatı 7
1.1.1. Yaşadığı Çevre ve Kişiliği 10

2. Edebî Kişiliği **16**
2.2. Âşık Oluşu ve Mahlas Alışı 21
2.3. Şiirlerinin Özellikleri 25
2.3.1. Şekil Özellikleri 25
2.3.1.1. Ölçü/Vezin 25
2.3.1.2. Kafiye 28
2.3.1.3. Dil ve Söyleyiş 29
2.3.2. Muhteva Özellikleri 31
2.4. Şiirlerinin Konuları 31
2.4.1. Dinî Konulu Şiirleri 32
2.4.2. Tabiat Konulu Şiirler 34
2.4.3. Aşk Konulu Şiirler 36
2.4.4 Âşıklara Yazmış Olduğu Şiirler 42
2.4.5. Taşlamalar 49
2.4.6. Nasihatler 51
2.4.7. Akrabaları ile İlgili Şiirler 53
2.4.8. Devri ile İlgili ve Toplumsal Şiirleri 54

3. Eserin Hazırlanmasında İzlenen Yol **59**

4. İlhâmî'nin Şiirleri **61**

Şiir Dizini 225
Yer Adları ve Kişi Adları Dizini 231
Kaynakça 237
Belgeler 239

1. İLHÂMÎ'NİN HAYATI, ÂŞIKLIĞI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ŞİİRLERİ

1.1. Hayatı

Edebiyatımızda 3. Selim, Eskişehirli İlhâmî Efendi (Ali); Karslı İlhâmî Demir, Adanalı Ali İlhâmî,[1] Nuri Baba,[2] ilhâmî mahlasını kullanmışlardır. Bunlardan biri de Kangallı Yusuf Ziya Başer'dir.

İlhâmî; halk edebiyatının güçlü bir şekilde yaşadığı şehirlerimizden Sivas'ın Kangal ilçesinde 1907 (h.1325) yılında dünyaya gelmiş ve yine Kangal'da 1984 yılında ebedî âleme göçmüştür. Kangal'da "Takımlar" lâkaplı geniş bir aileye mensup olan Yusuf Ziya Başer (İlhâmî)'in dedesi Osman oğlu Yusuf'tur. Babası Mevlüt Başer; annesinin adı ise Mevlide'dir.

Âşık Hasan Balcıoğlu bir şiirinde onun Ruhsatî'nin[3] torunu olduğunu söylüyorsa da bununla İlhâmî'nin Ruhsatî koluna mensubiyeti kastedilmiş olmalıdır; çünkü araştırmalarımız sonucu Ruhsatî ile bir akrabalık bağı tespit edemedik.

---

[1] (?), "İlhamî Mahlaslı Halk Ozanları", Erciyes Dergisi, sayı: 40, s. 1, Kayseri 1981.

[2] Bu Aşık adına bir kitap yazılmış; fakat temin edemedik.

[3] Deliktaşlı Ruhsatî olarak tanınmış olan şair, Sivas ilinin Kangal İlçesine bağlı Deliktaş bucağında 1856'da doğmuştur. Şiirlerinden Bektaşî olduğu anlaşılan Ruhsatî, Anadolu'nun muhtelif yerlerinde dolaşmış, bazı manzumelerinde "İcadî" ve "Cehdî" mahlaslarını da kullanmıştır. Eserlerinin bir kısmına tasavvufî ve didaktik mahiyet veren şairin başarılı manzumeleri daha ziyade aşk şiirleridir. Bu çeşit şiirlerini zevk verici bir sadelikle söyleyen âşığın aruz vezniyle yazılmış bazı şiirleri varsa da bunlar o kadar önemli değildir. Bektaşî tarikatine bağlı olan şairde Pir Sultan Abdal ve Hatâyî etkileri görülür. 1899'da ölen Deliktaşlı Ruhsatî, Âşık Minhacî'nin babasıdır. (Bk. A. Kabaklı, Türk Edebiyatı, Türkiye Yay., İstanbul 1973, c.II, s. 513)

Aşağıdaki şiirinde memleketini ve doğum tarihini söylemektedir. (Bak. Şiir Nr. 72)

Aslen Kangallıyım Sivas ilimiz
Ayda birkaç kere uğrar yolumuz
Şiir söylemekten çektik elimiz
Öter bülbül gibi dili Kangal'ın

Üç yüz yirmi beşte geldim dünyâya
Sürmedim elimi tanbura nâya
Mahlasım İlhâmî ismimiz Ziyâ
İşte böyle gelir hâli Kangal'ın

İlhâmî'nin tek kardeşi Rıfat Başer hâlen hayattadır. İki erkek, bir kız çocuğa sahip olan İlhâmî'nin kızı 17 Ağustos depreminde hayatını kaybetmiştir.

Askerliğini müteakip 1936-1937 yılları arasında Sivas'ta arazi vergilendirme komisyonu üyeliği; 1938-1942 yılları arasında CHP kâtipliği; 1942-1950 yılları arasında iki devre Kangal İlçesi Belediye başkanlığı görevlerinde bulunmuş; 1950-1964 yılları arasında ise ticaret ve çiftçilikle meşgul olmuştur.

Tanınmış ve muteber bir kişi olmakla birlikte bir dönem epeyce fakr u zaruret içerisinde yaşadığını bir şiirinden anlıyoruz. Bu şiirini manzum mektup olarak Sivas Valisi Celâl Kayacan'a yazmıştır. Mektubu valiye, oğlu Fahreddin'le gönderir ve kibar bir şekilde ondan yardım ister. Bu şiirin ilk dörtlüğü şöyle:

Arz-ı hâl eyleyim beyler beyine
Acaba eline alır mı ola
Fırtınayla girdik ocak ayına
Perîşan hâlimi bilir mi ola (Nr. 2)

İlhâmî, 16 Ekim 1970 Cuma günü Sivas Nümûne Hastahanesi'nde bir ameliyat geçirmiş; ameliyatında büyük emek sarfeden doktorları ve hastane personelini de şu şiirinde minnetle anmıştır.

Bin dokuz yüz yetmiş on altı ekim
Büküldü kâmetim bel de beraber
Rast getir yâ Rab hâzık bir hekim
Aktı dîdem yaşı sel de beraber
.....
Dedim tez gönderin beni Sivas'a
Efrâd-ı âilem gark oldu yasa
Hısım akrabâyı aldı bir tasa
Uzadı mesâfe yol da beraber

Varır varmaz hastâneye aldılar
Opratörler muâneye geldiler
Ameliyata hemen karar verdiler
Titredi vücudum kıl da beraber
.....
Benden selâm olsun dosta yârâna
Telefonla hâtırımı sorana
Zahmet edip gelip beni görene
İlhâmî minnettar dil de beraber (Nr. 90)

İlhâmî 1964 yılında tekrar siyasete döner ve 1968'e kadar yeniden Kangal Belediye Başkanlığına seçilir. 1968-1975 yılları arasında da iki devre il genel meclis üyeliğinde bulunur.

İlhâmî zaman zaman İstanbul'a yakınlarının yanına gider; ancak o doğduğu, büyüdüğü ve yaşadığı memleketinden ayrı kalmaya fazla dayanamaz.

Bize mekân oldu İstanbul ili
Açılmış lâlesi sümbülü gülü
Gözümüzde tüter Kangal'ın yolu
Kuşlar katar tutar tutmaz gidelim (Nr. 51)

1.1.1. Yaşadığı Çevre ve Kişiliği

Askerlik ve İstanbul'daki misafirlik günlerinin dışında hayatını Kangal'da geçiren; çevresinin maddî-manevî imarında etkisi olan İlhâmî, âşıklık geleneğinin önemli bir temsilcisidir.

Yukarıda da ifade edildiği gibi İlhâmî kendi bölgesinde Halk Partisi'nin önde gelen isimlerindendi; ancak o, şiirlerine kesinlikle bir siyaset sokmamış ve parti fikirlerini şiirlere sokmak gibi bir düşünce içerisinde olmamış; âşıklık kabiliyetini kimilerinin yaptığı gibi "yağcılık" yapmak için kullanmamıştır. Şiirlerinde memleket sevdası, insan aşkından başka bir fikir görülmediği gibi yaşadığı memleketten, her türlü sıkıntıya rağmen bir hoşnutsuzluk da görülmez. Bir şiirinde İsmet İnönü'yü "benzersiz bir kişi" olarak övmesi devlet adamı olarak onu takdir etmesinden kaynaklanmaktadır.

O, Anadolu'da asırlardır devam eden âşıklık geleneğinin seçkin bir temsilcisi olarak bu gelenek doğrultusunda şiirler yazmıştır.

Kişiliğine gelince; gerek kendisini bizzat tanıyanların sözlerinden gerekse kendi şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla, dindar, özü sözü doğru, güvenilir bir insandı; efendiliğinden dolayı da çevresinde Ziya Efendi olarak anılır ve sevilirdi.

İlkokul mezunu olan İlhâmî, oğlu Muzaffer Başer'in ifadeleriyle namazlarını aksatmadan camide kılmıştır ve bu özelliği şiirlerine de akseder. Bu sebeple şiirlerinde bilhassa dindar kişiliği, dinin namaz kılmak, nefsine hakim olmak, haram yememek

vb. emirlerine olan bağlılığı hemen göze çarpar. Allâh'a olan inancında samimîdir.

Usûl ü hâl ile okudum hece
Güvencim bir Allâh o kadri yüce
Bu yol kolay değil anla iyice
Sarardım gül gibi soldum da geldim (Nr. 56)

Bu samimiyet Hz. Peygamber, Âl-i abâ, dinin önder kişileri konusunda da görülür. Dünyanın faniliğinden bahsettiği bir ağıtında şöyle der:

Ey bî-vefa çarh-ı gaddâr-ı cihân
Hâtemü'l-enbiyâ zî-şânı n'ettin
Ebûbekir Ömer Osmân bin Afvân
Aliyyü'l-Haydar'ı Arslan'ı n'ettin (Nr. 66)

Hz. Peygamber için yazdığı bir güzellemenin bir dörtlüğü şöyledir:

Vücûdun âleme rahmet
Nebîler ister şefâat
Ki sensin sâhib-i sünnet
Muhammed Mustafâ sensin (Nr. 74)

Maraş'ta akrabası Hasan Çakıroğlu'nun trafik kazasında hayatını kaybetmesine söylediği şiirinde mütevekkil kişiliği görü ür:

Allâh'tan gelene sabreylemeli
Mukadderât buymuş ne söylemeli
Emr-i ilâhîye boyun eğmeli
Hasan'ım arslanım civânım eyvâh (Nr. 23)

Aşağıda da görüleceği üzere dinin temel emri olan namaz, çok önem verdiği bir konudur ve çevresine de şiirleriyle bu emrin yerine getirilmesini telkin eder.

San'atî'nin kendisine nasihat yollu yazmış olduğu bir şiirine cevabında haram yemediğini, doğruluktan ayrılmadığını, menfaat için kimsenin devesini gütmediğini, dinî bilgisini maddî çıkarlara alet etmediğini ifade eder. İşlediği bir takım günahlardan dolayı ise bir Müslümanın yapması gerektiği gibi samimî bir şekilde Allâh'a sığınır.

Gayrı meşrû kâra meyil etmedim
Bile bile eğri yola gitmedim
Hiç kimsenin devesini gütmedim
İnceler birinden sorarsın bir gün

Affet günâhımız ey kadri yüce
Yalvarırım sana hem gündüz gece
Ölüm herkes için San'atî hoca
Sen de yer altına girersin bir gün

.....

Âşıklanıp hiç kendimi yormadım
Hocalanıp hiç mihraba durmadım
Devir alıp hiç vebale girmedim
Nihâyet bu sırra erersin bir gün

Seyyâh olup kazâ kazâ gezmedim
Hiç kimseye nüsha muğlak yazmadım
Şükr eylerim emsâlimden azmadım
Haddini anlar bilirsin bir gün

İlhâmî'nin Hak'tan budur dileği
Çalıştırsın sağındaki meleği
Bükülür mü doğruların bileği
Sen de benim gibi çürürsün bir gün (Nr. 77)

Yine San'atî'ye yazmış olduğu bir şiirinde mizacı ile ilgili ip uçları ediniriz:

Dâima herkesi üstün görürüm
İnceler bir kılı kırka yararım
Maksadın acep ne bunu sorarım
Okudum ebyâtın gördüm de geldim

.....

Asla kalp kıramam kızarır yüzüm
Vicdan azâbıyla sızılar özüm
Hasmın karınca ise hor bakma gözüm
Bu haslete vâsıl oldum da geldim (Nr. 56)

Âşık İlhâmî'nin herhangi bir tarikata bağlı olmadığı bilinmektedir. Ancak Bektaşî mizaçlı olduğu; millî, manevî yöresel değerlere çok önem verdiği pek çok şiirinde açıkça anlaşılmaktadır.

Dâim hakîkatten söyle sözünü
Yasak olan şeyden sakla gözünü
Bırakma kazaya kıl namâzını
Mârifet kapısın açarsın bir gün

Serdâr-ı enbiyâ şefâ'at kânı
Terk etme sünneti kurtarır seni
Bırakma dilinden yürü Kur'ân'ı
Nefs-i emmâreden kaçarsın bir gün

Gel ey fânî çalış durma dünyâda
Çalışanlar erer er geç murâda
Nasîbinle savaş giriş cihâda
Akşam günü gibi aşarsın bir gün

Şehâdet edecek bastığın yerler
Çirkin amellerin hep seni horlar
Önüne serilir hep gizli sırlar
Görünce afallar şaşarsın bir gün

Düşün bunları da nefsine uyma
Dikkat et lokmana şüpheli yeme
Sakın ibadetin kazâya koma
Damla damla dolar taşarsın bir gün

Gel ey kardaş düşme nefsin peşine
Türlü felâketler gelir başına
Sırrını söyleme öz kardaşına
Belâdan belâya düşersin bir gün

İlhâmî sözünü ölçülü söyle
Nizâm-ı âlem kurulmuş böyle
Elinden gelirse bir iylik eyle
Ne ekersen onu biçersin bir gün (Nr. 76)

Onun nasıl samimi bir Müslüman olduğunu oğluna nasihat ettiği şiirinde de açıkça görürüz.

.....
Hâkim ol kendine nefsini taşla
Ne olur şu çirkef kahveyi boşla
Sıdk ile tövbe et namâza başla
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

Yalvarırım sana ey Rabb'im celîl
Doğru yola döndür eyleme zelîl
Sarıl Şerî'ate olmazsın melûl
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu (Nr. 116)

Dinin gereklerini yerine getirmiş samîmî bir Müslüman olarak, "İnşallâh kevser suyun içerim / Îman amel güzel hâller değil mi" (Nr. 37) mısralarında da dediği gibi inşallâh ümit ettiği rahmete, ödüle kavuşmuştur.

2. Edebî Kişiliği

Türklerde ozanlık geleneği çok eskilere dayanmaktadır. Bu gelenek 15. yy.'dan itibaren saz şairleri geleneği olarak değişik biçimlerde varlığını sürdürmüştür ve hâlâ güçlü bir şekilde de bu varlığını devam ettirmektedir.[4]

Kimi araştırmacılar saz şairi, halk şairi, âşık kavramlarını ayrı sınıflandırmalara tâbi tutsalar da aslında hepsi de aynı kavramı ifade etmektedir. Farklı etkilenmelerle geleneğin dışına çıkanlar olmuşsa da hepsinin de ortak özellikleri oldukça fazladır. En önemlisi de daha sonra üzerinde durulacağı üzere irticalen anında şiir söyleme kabiliyetine sahip olmalarıdır. Şiirlerini hece ölçüsüyle ve genellikle de saz eşliğinde söylerler.[5]

Ruhsatî gibi İlhâmî de kalem şuarasındandır[6] ve saz çalmamaktadır. Bu özelliğini yukarıda da naklettiğimiz bir şiirinde, "Üç yüz yirmi beşte geldim dünyâya / Sürmedim elimi tanbura nâya" (Nr. 72) sözleriyle ifade eder. Ruhsatî gibi o da heceyi, aruzu kullanmış ve hemen her türde şiir yazmıştır.

Kalem şuarasının ya da saz şairlerinin bilhassa 17. asırdan sonra aruzla şiir söylemelerinin yaygınlık göstermesi bazılarının ifade ettiği gibi özenti sonucu ya da bu alanda da şiir söylemiş olmak için değil bir kültür etkileşimi sonucudur. Halk kültürüyle divan kültürünün kimi zaman ayırt edilemeyecek kadar iç içe girmiş olmaları da bu tabiî kültür etkileşimidir. Bu sebeple divan kültürüyle yetişmemiş halk şairlerinin aruzla şiir söylemelerine de şaşırmamak gerekir.[7]

---

[4] Hikmet Dizdaroğlu, Halk Şiirinde Türler, TDK. Yay., Ankara 1969, s. 18.

[5] Ensar Aslan, Doğu Anadolu Saz Şairleri, Atatürk Ü. Yay., 2. Kitap, Erzurum 1978, s.1.

[6] Kalem şuarası tabiri iki manada kullanılmaktadır: 1. Okumuş olan aşıklar; 2. Saz çalmayan âşıklar. (Bk. Mehmet Gökalp, "Edebiyatında Bâde, Hızır ve Ledün İlmi"; Türk Folkloru Araştırmaları, Millî Folklor Araştırma Dairesi Yay., Ankara 1989, s. 33.)

[7] Hikmet Dizdaroğlu, Halk Şiirinde Türler, TDK. Yay., Ankara 1969, s. 122.

Bir usta âşık yanına "kapılanan" (çırak olan) âşık, ustasından; meydan açmayı, divana çıkmayı, yarışmayı, hikâye anlatmayı, ayak kurallarını ve âşık makamlarını, kısacası geleneğin gereklerini öğrenir. Ustasıyla birlikte çevreyi gezerek diğer âşıkları tanır; onların bilgilerinden yararlanır.[8] Derdîmend'e yazdığı bir cevabında ondan "üstad" diye söz etmesine, bir şiirinde de "usta"dan söz etmesine rağmen onun üstadının kim olduğunu, kime çıraklık ettiğini bilmiyoruz. Hayatta olan oğlu Muzaffer Başer, bir ustası olmadığını söylemektedir.

Bir dünya türlüdür hâlin ben de bir gün uçarım
İlhâmî hürmet ederim muhterem üstadıma (Nr. 4)

İyce dinle beni San'atî Baba
Ustamdan dersimi aldım da geldim
El elden üstündür eyleme çaba
Aşkın deryasına daldım da geldim (Nr. 56)

İlhâmî şiirlerinin büyük bir kısmını hece ile söylemekle birlikte 17. asırda yaygınlık gösterdiği bilinen, daha sonra da gelenek hâlinde devam eden divan tarzı şiirler söyleme kervanına da katılmıştır. Yukarıda ifade edildiği gibi sırf yazmış olmak için değil geleneği yaşatmak için bu tarzda şiirler yazmıştır.

Halk kültürü ile klâsik kültürün içerik olarak iç içe geçmişliği 17. yy.'dan sonra daha belirgin bir hâl alır ve devam eder. İlhâmî'nin din ve tasavvuf içerikli şiirlerinde de bunu görmek mümkündür. Hatta nasihatname, devriyye, şefaatname gibi şiirlerinde genelde mütevekkil, inançlı ve dervişâne bir tavır içerisindedir.

---

[8] Yasemin Avan, Aksaraylı Âşıklar, Aksaray Valiliği Kültür Yay., Aksaray 1995, s. 1.

İşaret edildiği üzere, şiirlerinden dindar bir insan olduğu anlaşılan ve sık sık dinî kavramlara, dindarlığa atıflarda bulunan İlhâmî'nin hayat felsefesine divan tarzı manzumeler ve sözler yabancı değildir. Üstelik o dinî öğeleri başarıyla işlemekle kalmaz, tekke edebiyatına ait devriyye ve şefaatname gibi türlere başarılı örnekler verir. Aşağıda ilk dörtlüğünü verdiğimiz devriyyesi Yunus Emre'ye ait olduğu söylenen ve "Ey kardaşlar ey yâranlar sorun bana kanda idim / Dîvanlar dinler isen diyiverem ezelî vatanda idim" beytiyle başlayan devriyyeyi hatırlatır:

Gûş eylen pendimi eyleyem beyân
Dünyada yok iken vücûd-ı insân
Yarattı ruhları Hallâk-ı cihân
Ruhlar meyânında seyrânda idim (Nr. 48)

Yine aşağıya ilk dörtlüğünü aldığımız şiiri ise halk şairlerinin de güzel örneklerini verdiği bir şefaatnamedir.

Ey maksud-ı kâinât
Meded Habîb-i rahmet
Senden olur şefâat
Meded Habîb-i Rahmân (Nr. 69)

Pek çok âşık gibi o da geleneği en iyi şekilde temsil etmek gibi bir çaba içerisindedir. Mehmet Bey adında birine hayatıyla ilgili olarak daktilo ile yazdığı bir mektupta şiirlerini kendisinin okumadığını; kullandığı dilde artık Türkçeleşmiş, ne yazık ki şimdilerde yabancı sayılan kelimeler bulunduğunu söyler. Âşık Veysel'le ilgili düşüncesinin sorulması üzerine de şöyle der: Ben, ülkede bir şöhret sahibi olmuş böyle kişilere gıpta etmem.

Birkaç şiirini işittim; tek ayak üzere gidiyor. Malum olduğu üzere tek ayak pek makbul değildir.

İlhâmî "tek ayak" ifadesiyle Âşık Veysel'in hemen hemen bütünüyle hecenin 11'li kalıbı ile yazmış olduğunu kastetmiş olmalı. Çünkü Âşık Veysel gerçekten çok az şiirinde 8'li kalıbı kullanmış, şiirlerinin çoğunda ise 11'li kalıbı kullanmıştır. Şayet kafiye kastediliyorsa bunun doğru olduğunu söyleyemeyiz; çünkü Âşık Veysel sadece yarım kafiyeyi kullanmamış, tam ve zengin kafiye örnekleri de vermiştir. Aşağıda vurgulandığı üzere "ayak" ifadesiyle şiirlerin tür ve çeşidi de kast edilmiş olabilir.

"Şöhret sahibi olmuş", "gıpta etmem" ifadelerinin altında ise ince bir âşıklık gururu yatmaktadır. Aslında İlhâmî bir ölçüde haklıdır da; talih Âşık Veysel'e göz kırpmış ve Tecer, Veysel'i tanımıştır; yoksa Sivaslı âşıkların pek çoğunun gerçekten birbirinden güzel şiirleri vardır. Tecer gibi bir adam hangisinin elinden tutsa, sanırım onlar da aynı şöhrete sahip olurlardı; tabiî saz çalmak kaydıyla.

İlhâmî'nin yukarıda zımnen işaret ettiği tek ayak üzere gitmediği düşüncesini şair Hasan Balcıoğlu da doğrular ve onun bir mektubuna verdiği cevapta, İlhâmî'nin cöngünde de yer alan bir şiirinde şunları söyler:

Ruhsatî dedenin odur torunu
Şi'rin her telinde bildi oyunu
Kangal'ın reisi partinin başı
Âşık İlhâmî'yi sevdim turnalar

Daha sonra üzerinde durulacağı üzere gerçekten İlhâmî, türkü, koşma, divan, semai, taşlama vb. her türde şiirler yazmış, hem heceyi hem de aruzu kullanmış bir âşıktır.

İlhâmî ilkokul mezunu olmasına karşın okumayı seven, kültürlü, aydın bir insandır. Şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla ve kitaplığından geriye kalan aşağıdaki eserler onun okuyan bir kişi olduğunu göstermektedir.

İlhâmî, hem Türkiye Türkçesini hem de Osmanlı Türkçesini kullanmaktadır. Şiirlerini yazarken Osmanlı Türkçesini tercih etmiştir. Şiirlerini, bazen de başka konularla ilgili yazılarını, önce karalama olarak yazdığı,[9] sonra cöngüne geçirdiği elde bulunan belgelerden anlaşılmaktadır. Rik'a hattıyla yazan İlhâmî'nin iyi bir yazı üslubuna sahip olduğunu da söyleyebiliriz.[10]

İlhâmî'nin kitaplığından geride kalanlar:

*Siyer-i Nebî, Muhammed Aliyyü'l-Vasfî; Abdülaziz zamanında sıhaf Es'ad Efendinin taş destgâhında basılmıştır. Mesnevi tarzında yazılmış bir eserdir.

*Taberî-i Kebir Tercemesi (II. Cild), Ilgınlı İbrahim Rüşdî Efendinin tashihiyle 9 zilkâde 306'da Matbaa-i Âmire'de basılmıştır. Naşiri: el-Hâc Ahmed Hulusi, taş basma) Osmanlıca.

*Taberî-i Kebir Tercemesi (III. Cild), Matbaa-i Âmire 307 (taş basma) Osmanlıca.

*Tefsiru'l-Mevâkib Tercemetu'l-Mevâhib (I-II), Matbaa-i Âmire 1286 (taş basma).

*İslâm Tarihi (VI. Cilt), Ömer Rıza, İstanbul Marifet Matbaası, 1346/1928.

*Nâciye (Küçük Hanım), Emile Edwar, Manzume-i Efkar Matbaası 1328, Cemiyet Kütüphanesi muharrirlerinden müteşekkil bir heyet tarafından tercüme edilmiştir.

*Nutuk, Gazi Mustafa Kemal.

---

[9] Bk. Belge Nr. 1 ve belge Nr. 2-3

[10] Bak. Cönkten örnek levhalar.

*Mızraklı İlmihal (Miftahu'l-Cenne), Matbaa-i Osmâniyye 1306, 3. baskı, (asıl nüshasından) kenarında Şurûtu's-salât ve Risâle-i Sûfiyye ve Abdest duaları ve Ustuvanî derc olunmuştur.

*Necâtu'l-Mü'minîn Risâlesi (namaz, zekat, oruç, fıtır, kurbanı beyan hakkında), Muhammed Emin b. Hasen b. Hüseyin el-Ofî, İstanbul 1308.

*Necâtu'l-Musallî, Ahmet Şevkî, 1305 telif tarihi: 21 Ramazan 1217.

*Siyer-i Nebi (?).

*Halebî Tercemesi, Babadağî, Şirket-i Sahâfiye-i Osmâniyye 1307.

*Osmanlı Edebiyatı Numûneleri, Mehmed Celâl, 20 Ağustos 1309.

*Dürr-i Yektâ, Rebiu'l-evvel 1309 Matbaa-i Osmâniyye.

*Mecmâu'l-Âdâb, Maârif Nezâreti Celîlesinin 277 numaralı ve 3 teşrîn-i evvel 1304 tarihli ruhsatnâmesiyle tab olunmuştur.

*Osmanlıca sözlük, yazarı belli değil, Osmanlıcada kullanılan Arapça Farsça kökenli sözcükler için hazırlanmış Türkçe sözlük.

*Kurûn-ı Cedîde ve Asr-ı Hâzırda Türk Tarihi (İstanbul'un fethinden zamanımıza kadar), Ahmed Hâmid ve Mustafa Muhsin, İstanbul Millî Matbaa, 1926, ikinci tab'.

2.2. Âşık Oluşu ve Mahlas Alışı

Türkmenlerin "bahşı"; Kazak ve Kırgızların "akın", "yırcı", "manasçı"; Özbeklerin "bahşı" adıyla tanımladıkları halk sanatçıları bizde "âşık", "halk ozanı", "halk şairi", "halk âşığı" vb.

gibi terimlerle tanımlanmaktadır.[11] Bu çerçevede İlhâmî de son yüzyılda yetişmiş değerli bir âşıktır.

Mehmet Bey'e yazdığı bir mektupta[12] şiir söylemeye 1936 yılında başladığını söylemektedir. İlhâmî 1928 yılında asker olmuş. 1931-32 yıllarında askerliğini tamamlamış olmalıdır. 1936 yıllarına kadar şiir söylediğine ilişkin herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Ankara'da yayımlanan Son Telgraf Gazetesi'nde "Yaşayan Halk Ozanları" adlı köşede İlhâmî'nin anlatıldığı bir yazıda şiir yazmaya 1936 yılında başladığı belirtilmektedir.[13]

Askerliğini yaptıktan sonra her sabah erkenden kalkıp namazını kıldığı ve Kur'anıkerim okuduğu; zamanla buna kendisini alıştırdığı ve günün birinde bu manevî doygunluk sonucu duygularını şiirle dile getirmeye başladığı söylenir.[14]

İlhâmî gerçekten bu manevî birikimi bizzat tecrübe etmiş ve yukarıda naklettiğimiz bir şiirinden de anlaşıldığı üzere bunu başkalarına da tavsiye etmiştir:

> Sakın ibadetin kazaya koma
> Damla damla dolar taşarsın bir gün (Nr. 76)

Ancak onun âşık oluşu sadece bir birikimin dışa yansıması şeklinde olmamış, âşıklık ona rüyada ihsan edilmiştir. Aşağıdaki şiiri, kendisine âşıklığın verildiği rüyayı nasıl bir ruh hâli içerisinde gördüğünü izah etmektedir.

---

[11] İrfan Ünver Nasrattınoğlu, "Batı Türkistan'da Âşıklık Geleneğinin Bugünkü Durumu", IV. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Proğram ve Bidiri Özetleri, Ankara 1991, s. 64.

[12] Bk. Belge Nr. 3

[13] Belge Nr. 4

[14] Doğan Kaya, Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî, Cumhuriyet Ü. Yay. Sivas 1994, s. 71 (O da bu bilgiyi İbrahim Aslanoğlu, İlhami, Su, IV (43), 9.1964, s. 15-16'dan almıştır.)

Cenâb-ı izzetin sensin Habîbi
Bütün dertlilerin sensin tabîbi
Günâhkâr ümmetin sensin şefîi
Arz-ı hâle geldüm sen rûy-ı mâha

Yigirmi sekize irmişti yaşım
Mihnet-i dünyâya dûş oldu başım
Ağzımda kalmadı olanca dişim
Saldım lisanımı ben âh u vâha (Nr. 5)

Bu şiir askerlik yıllarını hatırlatsa da o dönemde yazmış olduğu bir şiir değildir. Ağzında dişlerinin kalmadığı ifadesi şiirin çok sonraları yazılmış olduğunu gösteriyor; ancak âşıklığın ihsan edildiği dönemdeki vecd ve heyecanı devam etmektedir.

Askerlik dönemi ile ilgili herhangi bir şiirinin olmaması da gerçekten gördüğü bir rüya sonucu birden şiir söylemeye başlamış olduğunu gösterir. Bu sebeple o, bir "bâdeli âşık", bir "Hak âşığı"dır.

Aslında onun âşık oluşunu birikim, rüyada âşıklık bâdesi içme ve irsiyet gibi birkaç sebebe bağlamak daha doğrudur. Bilindiği üzere Ruhsatî ve Ruhsatî koluna bağlı –San'atî, Emsâlî, Derdîmend gibi âşıklar rüyalarında bâde içerek âşık olmuşlardır.[15]

Ziya Başer, hem âşıklığını hem de mahlas alışını "Bir rüya" başlıklı şiirinde şöyle anlatır:

Mânâ-yı âlemde hâb-ı gaflette
Bir pîr gözlerini aç dedi bana
Perşembe gecesi eşref saatte
Elinde bir bâde iç dedi bana
.....

[15] Doğan Kaya, s.64.

Mahlasın İlhâmî değişme sakın
Harcama kendini vakarın takın
Gözlediğin günler geldi pek yakın
Bak da beğendiğin seç dedi bana (Nr. 7)

Arkadaşı Âşık San'atî'nin soru yollu bir şiirine, aynı tarzda cevap verdiği şiirinde aşağıdaki sözleri söyler. Bu sözleri onun aynı zamanda mahlasını da nasıl ve nereden aldığını izah eder:

Nerden ilham aldığımı sorarsın
Doğrum'ola diye korku kurarsın
Öküzün altında dana ararsın
Dananın ipini kırayım dedim

İlhâmî Allâh'tan alır ilhâmı
Duymadım görmeye gelirdim seni
Seni çok severim bilirsin bunu
Görünmüyon diye arayım dedim (Nr. 47)

Geleneğe göre âşıklık gayb menşelidir; ve bir şekilde ruh dünyası ile alâkalı olmalıdır. Ancak her zaman sadece rüyada âşıklık bâdesi içmekle âşık olunamamaktadır. Âşık, bir şekilde geleneği takip etmeli, meclislerde bulunmalı, bir ustası olmalı ya da usta âşıklarca âşıklığı kabul ve teslim edilmiş olmalıdır. İlhâmî gerek aşağıda nakledeceğimiz gerek Ankara'dan Hamid İyigün'e yazdığı şiirinde gerekse yukarıdaki şiirlerinde hep bu aşamalardan geçtiğini ifade eder.

İmtihân mı olacaksın benimle
Âşıklık ruhsatın aldın mı âşık
Neme lâzım ben uğraşmam seninle
Aşkın perdesini deldin mi âşık

Hiç mâcerâ geçirdi mi seriniz
Âşıklar vezninde nedir yeriniz
Bilir misin acep kimdir pîriniz
Bu kapıya başın çaldın mı âşık (Nr. 42)

2.3. Şiirlerinin Özellikleri

Daha önce de ifade edildiği gibi İlhâmî, halk edebiyatı geleneğinde yaygın hemen bütün şiir türleri ve şekilleri ile örnekler vermiştir. Onun şiirlerini şekil ve muhteva özellikleri olarak iki başlık altında inceleyebiliriz.

2.3.1. Şekil Özellikleri

Halk edebiyatında tür ile şekil ayırımının iç içe geçmişliği, bilinen bir husustur. Koşma, Türkü ve mani ise çok yaygın olarak kullanılan üç temel nazım şeklidir. İlhâmî'nin hem koşma hem de türkü nazım şekliyle şiirleri vardır. Ayrıca müstezat, divan, semai gazel tarzlarında şiirleri bulunmaktadır.

Ölçü ve kafiye çok sağlam olmakla birlikte az da olsa bazı mısralarda ölçünün bozulduğu görülmektedir. Ölçüsü bozuk mısraları dipnotlarda gösterdik; ancak İlhâmî'nin bunu da yetersiz kaldığı için değil; bilerek, öyle icap ettiği için söylediğini düşünüyoruz.

2.3.1.1. Ölçü/Vezin

İlhâmî hece ölçüsü ve aruz ölçüsü ile şiirler yazmıştır. Şiirlerinin çoğu, İslâmiyetten önceki dönemde de daha sonra da halk edebiyatında sevilerek, başarıyla ve en çok kullanılan hece'nin 11'li kalıbı iledir.

Geldi m'ola Bozarmut'un postası
Mehmed Mustafâ derler akıl hastası

Kırdırarak söyler bir lâf ustası
Pek ayrı yürüyor Mehmed Mustafâ (Nr. 1)

Bu şiirin birinci mısraında "geldi m'ola" da olduğu gibi vezne uydurmak için hece atmalarında bulunduğu gibi bazen de ikinci mısraın kalıbında görüleceği üzere kalıba uygun söylememesi söz konusu olabilmektedir.

Aşağıdaki dörtlükte olduğu gibi bir kısım şiirlerinde 8'li hece kalıbını kullanmıştır. Bu kalıpta da 11'li kalıptaki kadar başarılıdır.

Deryâ-yı zenbe dalmışam
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Doğru kapına gelmişem
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ (Nr. 8)

Ayrıca 7'li kalıbı;

Tevhîddir zikrin hâsı
Zikr iden olmaz âsî
Kalplerden siler pası
Lâilâheillallâh (Nr. 19)

13+5 müstezat şekli ve kalıbını;

Nedir aslın bildin mi bir katre meni
Düşün sen seni
Rahm-ı mâderde sana kim verdi canı
Fikreyle anı (Nr. 27)

Aşağıdaki dörtlükte olduğu gibi, aruzun remel bahrine de tekabül eden, bazı şiirlerinde hecenin 15'li kalıbını da kullandığı görülmektedir.

Ey efendi arz edeyim bu sözümden hisse al
Gâfil olma kıl namâzı çün saâdet tâcıdır
Ol müdâvim huzûr ile beş vakit namâzı kıl
Bu namâzı öyle bil ki müminin mîrâcıdır (Nr. 101)

Aruz vezni ile yazdığı bazı divanlarında ise remel bahrinben "Fâilâtün, Fâilâtün, Fâilâtün, Fâilün" kalıbını kullanır.

Huruf-ı hece ile yazdığı aşağıdaki şiirinde "Fâilâtün, Fâilâtün, Fâilâtün, Fâilün" veznini kullanmış. Bilindiği üzere bu veznin bir özelliği, ilk tef'ile ile son tef'ilenin "feilâtün, falün" şeklinde değiştirilebilmesidir. İlhâmî veznin bu imkânından da yararlanmıştır.

Elif Allâh'tan dilerim nâra sokmaya beni
Be begâyet derde düştüm sen yetiş yâ Rabbenâ (Nr. 3)

Yine Derdîmend'e söylediği bir cevapta (şiir Nr.4), Müftü Mevlüt Sarıoğlu'na yazdığı Divan tarzındaki cevabında (Nr. 57), "Câmii şerif'e" başlıklı şiirinde (şiir Nr. 62); "Ey Habîb-i müctebâ sensin dü âlem penâhı" mısraıyla başlayan şefaatnamesinde (Nr. 67) aruz ölçüsünü kullanmıştır.

Hece ile yazdığı 11'li kalıplarda "Âşık bu gidişle yol mu alınır" mısraında olduğu gibi zaman zaman 6+5 duraklarını; "Haklarıdır elbet bir gün köy olur" mısraında olduğu gibi de zaman zaman 4+4+3 duraklarını kullanır. Diğer kalıplarla yazdığı şiirlerinde bazı mısralarda yer yer durak özellikleri görülse de şiirlerin genelinde durak bulunmamaktadır.

2.3.1.2. Kafiye

İlhâmî her çeşit kafiyeyi kullanmıştır. Ancak cinaslı kafiyeye aşağıdaki örneklerin dışında İlhâmî'nin şiirlerinde pek rastlanmaz.

Gece gündüz hedefimi gözlerim
Buyurun Kangal'a sizi gözlerim (Nr. 44)

Senden olmazsa inâyet çarh-ı devrân ters döner
....
Verdi isen taş gibi yürek erir muma döner (Nr. 102)

Bunu dışında yarım, tam, zengin ve tunç kafiyeye bol örnekler bulmak mümkündür. Bunlardan birkaç örneği şiir numaralarıyla birlikte vermekle yetiniyoruz.

Yarım kafiye: ...kur-ma ...gül-dü
...er-me (Nr. 7)
...sil-di
...al-dı (Nr.15)

Tam Kafiye: ...çarpıl-madıkça ...söz-lerim
...tartıl-madıkça (Nr.11)
...göz-lerim
...öz-lerim (Nr. 39)

Zengin kafiye: ...tabîb-i
...habîb-i (Nr. 5)

Tunç kafiye: ...çekildi
...ekildi (Nr. 38)

2.3.1.3. Dil ve Söyleyiş

Edebî kişiliğinden söz ederken nakletmiştik; aslında İlhâmî Karacaoğlan, Âşık Ömer, Yahya Kemal, Ziya Gökalp ve Ömer Seyfeddin'in kullandığı Türkçeleşmiş Türkçeyi kullanır. Özellikle Arapça ve Farsçadan dilimize girerek Türkçeleşmiş kelimelerin, yaşadığı dönemde yabancı olarak algılanmasına üzülür ve bu üzüntüsünü bir mektubunda "ne yazık ki şimdilerde yabancı sayılan kelimeler" diye ifade eder.

Ruhsatî'nin de Ruhsatî kolunun mensubu olan İlhâmî'nin de Türk dili meselesi üzerinde önemle durmaları dikkate şayan bir konudur. Ruhsatî bir şiirinde şöyle der:

Dil bilmeyen herkes doldu cihâna
Gayri belli oldu âhir zamâne
Kesildi adâlet girdik zindâna
Baş sokacak yarı zindân kalmadı

Aşağıda görüleceği üzere İlhâmî'nin dilinin de tam olarak Türk kültürünün bir yansıması olduğunu söyleyebiliriz.

"Rabbü'l-âlâ, aliyyü'l-âlâ, Rabbü'l-enâm, Hatemü'l-enbiya, ene'l-Hak" vb. Arapça terkipleri; "mihnet-i dünya, nefs-i emmâre, hamd-i bî-had, ihvan-ı tarîkat, emr-i şeriat, emr-i ilâhî, sünnet-i Peygamber, nizâm-ı âlem, rahm-ı mâder, ehl-i hayr, arz-ı hâl, vasf-ı hâl, takdîr-i ilâhî, zünûb-ı çâh, hâb-ı gaflet, dîde-i eşk, bezm-i mahabbet, meclis-i irfân, huzûr-ı âlî, hâk-i pây, âfet-i devrân; ser-nigûn, ser-firâz, pür-hûn, şeref-yâb, âlem-penâh, dil-şâd; gürûh, kadîm, nâdim, kemter, mübtelâ, sîm, zer, dilber, hûri, gonca, gülşen, kâşâne, gül, gülzâr, zülf, ebrû mûy, kaşı keman, şeyda bülbül, andelîb, şâh-ı gülzâr, dâr gibi Farsça ve Arapça-Farsça tamlama ve sözcükleri bolca kullanır.

Bunun dışında şiirlerinde; atasözlerine, deyimlere ve yöresel söyleyişlere de pek çok örnek bulmak mümkündür. Bunlardan bazıları şu şekildedir: Kırdırarak söylemek, azıya vurmak, kuş bakışı, kılı kırka yarmak, bardağı taşırmak, asayiş ber-kemâl, bir eli kaymakta bir eli balda, eller atlı biz piyade; düşenin dostu olmaz, hamiyet parayla satın alınmaz, gülme komşuna gelir başına vb.

Yöresel söyleyişlere örnekler: Dubara, babalanmak, öksemek (özlemek), yobaz, kendini kurmak, kelli felli, küllük, kalenfir, tas, sahan, arzuman, tıfıl, tankü, hozan, yumuş, küflet, kulunç, çal, yamrı yumru, gazel düşürmek, yüzünü azdırmak, dudak bükmek/burmak, karalar bağlamak, kakıç kakmak, yordamlı yollu konuşmak.

Bazı sözcükleri de hem vezin gereği hem de yöresel bir söyleyiş özelliği olarak şu şekilde kullanır: Everirik (eveririz), olak (olalım), kalak (kalalım), bulak (bulalım), uğran (uğrayın), şakın (şakıyın) vb.

İlhamî temiz bir Türkçe ile; "şeref"li ve "haya"lı konuşur; hatta halkın öfkesini ifade için kullandığı ve İlhâmî'nin de bazı şiirlerinde kullandığı sövgüler, "pislik, zıkkım, pezevenk, orospu, piç", şiirine ayrı bir etki katar.

İlhâmî'nin şiirlerinde Batı dillerinden dilimize girmiş, "sembol, enerjik, rekor, asansör" gibi kelimeleri de bulmak mümkündür.

Şiirleri okununca görüleceği üzere İlhâmî'nin aşağıda naklettiğimiz dörtlüğünde olduğu gibi çok rahat ve konuşma havası içerisinde, samîmî bir söyleyişi vardır.

Ve aleyküm selâm Hamit İyigün
Güzel şiirlerini aldım okudum
Gayet neşelendim inan ki bugün
Kendimi bir vecde saldım okudum (Nr. 58)

2.3.2. Muhteva Özellikleri

Halk edebiyatı da klâsik edebiyat gibi gelenekçi bir edebiyattır. Ancak halk edebiyatı gerek dili gerekse içeriği itibarıyla toplumun belki de daha geniş katmanlarını kucaklayan ve daha gerçekçi bir edebiyattır.

İlhâmî'nin gelenek çerçevesinde şiirleri olduğu gibi çağı, şahsı, ailesi, dostları, düşmanları, sevgiler ve sevgilileri vb. ile ilgili farklı konularda şiirleri de bulunmaktadır.

2.4. Şiirlerinin Konuları

İlhâmî'nin gelenek çerçevesinde koşma, destan, semaî, divan, türkü, müstezat ve gazel tarzında şiirler yazdığı; bunların içeriklerini ise dinî, tabiat, aşk, taşlama, ağıt, güzelleme, nasihat, yakarış, yaşadığı devirle ve toplumsal konularla doldurduğu görülür.

Halk şiirinin de hem şekil hem de içerik olarak geleneklere sıkı sıkıya bağlı olduğunu, klâsik şiirimizde olduğu gibi bunun, gelişmeye engel teşkil etmediğini sık sık hatırlatmakta yarar var. Örneğin; İslâmiyetten önceki dönemde kullanılan hece kalıplarının kullanılması zamanımıza kadar gelmektedir ve hâlâ halk edebiyatının en güzel örnekleri hece iledir.

17. asırdan itibaren klâsik şiirimizin kavramlarının ve veznînin kullanılmasının bir gelenek olarak yerleşmesinin yanı sıra, işlenen konular da genelde belli çerçevededir. Buna örnek olarak Karacoğlan'ın ve Âşık Dertli (1772-1845)'nin şiirleri verilebilir. Karacoğlan'ın şiirleri az olmakla birlikte dinî; aşk, tabiat, toplumsal konularında yoğunlaşırken[16] Dertli'nin şiirleri de pek çok âşığın şiirleri gibi dinî, aşk, toplumsal, taşlama/mîzah, tabiat konularındadır.[17]

---

[16] M. Necati Karaer, Karacoğlan, Kültür Bak., Yay., Ankara 1988.
[17] Şemseddin Kutlu, Dertli, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1988, s.14.

Ruhsatî'nin şiirleri incelendiğinde onunkinin de genelde aşk, tabiat, din, toplum, yaşadığı çevre, dertler ve yakınmalarla ilgili olduğu görülür. İlhâmî'nin şiirleri ise genel olarak hemen hemen aynı çerçevededir.

Yüzeysel bir inceleme bile içerik olarak İlhâmî'nin şiirlerinin Ruhsatî'nin şiirlerini ne kadar andırdığını açıkça gösterir. Örneğin; Ruhsatî'nin de huruf-ı hece ile bir şiiri vardır.[18] Ruhsatî gibi İlhâmî de bir şiirinde özellikle elli beş yaşından bahseder.[19]. Sünneti terk etmeme ve beş vakit namazı kılma konusuna Ruhsatî de büyük önem verir.[20] Zamanenin kötüleştiği,[21] evladın asiliği, "san"a ve zenginliğe rağbet etmeme gibi konularda Ruhsatî'nin de şiirleri bulunmaktadır.[22] Bu örnekler daha da artırılabilir.

Aslında denebilir ki, farklı zaman dilimlerinde ve farklı bir çevrede bir âşık bir âşığı farklı bir üslupla üç aşağı beş yukarı tekrar eder.[23] Bu; ta şaman, kam, bahsı, oyun ve ozanlardan beri böyledir. Deyişteki benzerlikleri ortak özellikleridir; bu, belki de âşıklık geleneğinin en temel özelliğidir.

2.4.1. Dinî Konulu Şiirler

Yukarıda kişiliğinden söz ederken söylediğimiz gibi İlhâmî şiirlerinde dinî ve ahlâkî konulara da yer vermiştir. Bilinen 122 şiirinden yirmisinin dinî içerikli olması âşık şiirleri arasında sık görülen bir durum değildir. Bu durumun onun dinî hassasiyetini gösterdiğini söyleyebiliriz. Nasihat yollu ahlâkî şiirleri de buna

---

[18] Doğan Kaya, s. 246.
[19] A.g.e., s. 226.
[20] A.g.e., s. 267.
[21] A.g.e., s. 270.
[22] A.g.e., s. 293.
[23] Doğan Kaya, Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî, Cumhuriyet Ü. Yay., Sivas 1994, s.153.

eklenince onun ruh dünyasının durumu ortaya çıkar. Pek çok şiirinden onun insan-toplum ve insan-çevre ilişkisi üzerinde düşünen bir kişi olduğunu anlıyoruz.

Burada dinî içerikli şiirlerin sadece ilk dörtlüklerinin son dizelerini ve şiir numaralarını vermekle yetiniyoruz.

Be begâyet derde düştüm sen yetiş yâ Rabbenâ (Nr. 3)
Kendi özümü saldım zünûb-ı çâha (Nr. 5)
Estagfirullâhelazîm (Nr. 46)
Ayrılık şerbetin içersin bir gün (Nr. 76)
Bu namâzı öyle bil ki müminin mîrâcıdır (Nr. 101)
Ateşle doldurma oğlum sonunu (Nr. 116)
Ümmet-i Muhammed olduğum yeter (Nr. 98)
Aliyyü'l-Haydar'ı Arslanı n'ettin (Nr. 66)
Lâilâheillallâh (Nr. 19)
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ (Nr. 8)
İbtidâ cennete giren kim idi (Nr. 35)
Huzûra cezâlı gelen kim idi (Nr. 36)
Meded Habîb-i Rahmân (Nr. 69)
Şefâat yâ Resûlallâh (Nr. 20)
Habîb-i râh-nümâ sensin (Nr. 74)
Salikâna feyz-bahş ihsân yeri Bağdâd imiş (Nr. 107)
Fikreyle anı (Nr. 27)
Rûhlar meyânında seyrânda idim (Nr. 48)
Tazîm et kelâmı râfi'dir Kur'ân (Nr. 68)
On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay (Nr. 117)
Fırka-i nâciye dâhil eyle yâ Rabbü'l-enâm (Nr. 62)
Ol Kâdir ü Kayyûm sultânımız var (Nr. 88)

2.4.2. Tabiat Konulu Şiirler

İlhâmî, tabiat konulu şiirlerini destan ve koşma tarzında, daha çok memleket güzellemesi olarak dile getirir. Elbette birinci plânda yaşadığı yer olan Sivas, Kangal ve çevresi ile ilgili şiirler gelir. Ancak o sadece yaşadığı yerin güzelliklerini, sıkıntılarını değil, genel olarak ülkenin güzelliklerini, ülkesine olan sevgisini ve yurt özlemini de dile getirir; bu çerçevede birlik ve beraberlik mesajları verir.

Özellikle "turnalar" redifli şiirlerinde kullandığı; Anadolu semalarında baharın ilk ayında göç ederlerken görülen, havalarda süzülürlerken çıkardıkları seslerle insanları etkileyen turna, onun varoluş sevincinin ve geniş bir alanı kaplayan memleket sevgisinin bir sembolüdür.[24] Bilindiği üzere "turna" halk edebiyatında daha çok bir haberci ve bir dert ortağı olarak görülür. Türküsü yakılan meşhur turna şiirlerinden biri de Âşık Kerem'in "Allı turnam bizim ele varırsan / Şeker söyle kaymak söyle bal söyle" mısralarıyla başlayan şiiridir.[25] İlhâmî de turnalarla özlemlerini dile getirmiş ve onları, sevdiklerine ulaştırmak istediği mesajlarına elçi yapmıştır.

İlhâmî, çok arzu ettiği Hac farizasını 1982 yılında yerine getirebilmiş ve bu kutsal mekânlara olan özlemini zaman zaman turnaları oralara göndermek suretiyle de hayalen yatıştırmaya çalışmıştır.

Niyetiniz doğru Hicaz iline
Uğramayın Elbistan'ın yoluna
Maraş'ın altından Kilis çölüne
Haleb'e Frenk'ten göçün turnalar
.....

---

[24] "Telli Turnam" Kayseri'de bir çocuk oyununun da adıdır. Bu da turnaların halk kültürü üzerindeki etkisini göstermek açısından önemlidir. (Bk. Yunus Emre Özulu, Kayserim, İş Matbaa ve Tic., Ankara 1973, s. 77).

[25] Halil Atılgan, "Allı Turnam", Erciyes Dergisi, sayı: 285, Kayseri, 2001, s. 26.

Mekke'ye varınca ihrâma girin
Beytullah'ı tavaf eyleyip durun
Hacerü'l-Esved'e yüzünüz sürün
Zemzem kuyusundan için turnalar
.....
Beytullâh'a veda eyleyip dönün
Susuzdur tez geçin Mekke'nin çölün
Medîne şehrinde kışlayıp kalın
Dileyin İlhâmi'n suçun turnalar (Nr. 79)

İlhâmî dosta sevgisini, özlemlerini de yine turnalarla anlatır. Hasan Balcıoğlu'na yazdığı bir şiiri ve İstanbul'a, İstanbul'daki yakınlarına duyduğu özlemi dile getirdiği şiirleri buna örnek verilebilir. Bu şiirlerin son dörtlükleri şu şekildedir:

İlhâmî cûş eyler kendi başına
Yüzler sürün toprağına taşına
Hürmet edin kendisine eşine
Öpün Hasan Beyin elin turnalar (Nr. 81)

*

İlhâmî ne güzel İstanbul ili
Açılır lâlesi sümbülü gülü
Vilâyetim Sivas İç Anadolu
Açık adresimi veresin turnam (Nr. 45)

İlhâmî'nin şiirlerinde tabiat; baharıyla, kışıyla, menekşesi, sümbülü, bülbülü ve gülüyle; bağları, bahçeleri; dağları ve yaylalarıyla, hulâsa çok renkli ve çok geniş bir yelpazede yer alır. Burada fazla yer kaplamaması için tabiatla ilgili birkaç dörtlüğe daha yer verip bu konudaki şiirlerin ilk dörtlüklerinin son dizelerini ve şiir numaralarını göstermekle yetineceğiz.

Bahar geldi nerde kaldı bülbüller
Bahçelerde kokar menekşe güller
Lâleli sünbüllü yaylalar beller
Andelib-i gülzâr yüreğin dağlar (Nr. 84)

*

Dinleyin efendim arz edem bunu
Şerefle mazisi dolu Kangal'ın
Noksanım olursa affeylen beni
Kokar mor menekşe gülü Kangal'ın (Nr. 72)

*

İlhâmî hayâlî dolaştın yurdu
Görmek ister vatandaşın her ferdi
İçimde burkulur memleket derdi
Böylece bir rekor kırsam iy'olur (Nr. 103)

*

Tabiatla ilgili diğer şiirlerin ilk dörtlüklerinin son mısraları:

Gürün'ün altından geçin turnalar (Nr. 79)
Elveda eyleyip şakın turnalar (Nr. 80)
Kırşehri'nin tutun solun turnalar (Nr. 81)
Bolu Dağları'na konun turnalar (Nr. 82)
Mersin'in yolunu tutun turnalar (Nr. 83)
Zümrüt gibi olmuş bahçeler bağlar (Nr. 84)
Akar boz bulanık sellerin dağlar (Nr. 85)

2.4.3. Aşk Konulu Şiirler

İlhâmî'nin aşk anlayışı klâsik şairlerimizin aşk anlayışlarını da andırır. Hatta tıpkı onlar gibi âşıkâne duyguların anlatımında "servi, gül, bülbül" sembollerini kullanır ve onun şiirlerinde de güzelin kaşları hep "yay/keman"a benzetilir. Ancak İlhâmî sev-

diği güzellerin anlatımında farklı benzetmeler de kullanır. Bilindiği gibi Sivas'ın "bal"ı ve "yağ"ı meşhurdur; bu şöhreti Sivas ve Kangal için yazdığı şiirlerinde de dile getirir. Onun için dilberin dudakları şiirlerinde hep bal gibidir. Ayrıca onun dilberlerinin gözleri zeytin, sözleri şeker, burnu da çiçeklidir. Elbette şiirlerinde tasavvufî bir aşktan söz etmek mümkün değildir; fakat dinî ve tasavvufî motifler bolca bulunur.

Peygamber, Allâh'ın sevgilisidir; bütün Müslümanlar da "fahr-i âlem" olarak anılan Peygamberi çok severler. Çünkü onu sevmek hem insan olmanın hem de Müslüman olmanın bir gereğidir. İşte İlhâmî de İlâhî aşkı bu çerçevede dile getirir.

Âşık bu gidişle yol mu alınır
Aşk atına binip sürdürmedikçe
Aşk atına acep nasıl binilir
Nefs-i emmâreyi öldürmedikçe (Nr. 11)

*

Eğlen turnam eğlen bir sualim var
Yoksa cânân iline mi gidişin
Arz-ı hâlim doğru o hünkâra ver
Serv-i revân iline mi gidişin
.....
Âb-ı zemzem ile yüzün yumaya
Arafat Dağı'nda lebbeyk demeye
Eşiği üstüne yüzün komaya
Fahr-i cihân iline mi gidişin

Gidersen Mekke'ye olursun hacı
Medine'de yatar saâdet tâcı
Şefâat sahibi dertler ilacı
Mâh-ı tâbân iline mi gidişin (Nr. 78)

İlhâmî aynı beşerî tavır ve aynı sadelikle mecazî aşktan da söz eder. Âşık bir güzel görür de bu güzelliğe ilişkin bir söz söylemez olur mu! Tabiatın güzelliğinin dile getirilmesi nasıl olağan ise bu da öyle. Hemen bütün âşıklarda olduğu gibi İlhâmî'nin karşı cinsten söz edişi de güzel ve temizdir.

Aşağıdaki şiirde anlattığı güzel, çevresinde gördüğü güzellerdendir ve yöresel maddî kültür izlerini bu güzelin üzerinde görmek mümkündür.

Bugün ben bir güzel gördüm
Taze fidan dala benzer
Sivaslı aslını sordum
Domurlanmış güle benzer

Kirpiği ok kaşı kemân
Kendisi âfet-i devrân
Gözleri okuyor fermân
Dudakları bala benzer

Saçı sırma inci dişi
Gürcistan'da yoktur eşi
On yediye girmiş yaşı
Entarisi ala benzer

Başına tül örtmüş beyaz
Yürüdükçe eyliyor naz
Hûri mi melek mi bu kız
Belindeki şala benzer

Emsâlinden tez seçilmiş
Gerdana benler dizilmiş

Göğsünde güller açılmış
Baha yetmez lâle benzer

Kınalıdır beyaz eli
Kumru gibi öter dili
Bilmem hangi bağın gülü
Zülfü ebrû tele benzer

Orta boylu beli ince
Taze domurlanmış gonca
Bu bir latîfedir bence
Hayâli bir hâle benzer

Edalandı kur'a çekti
Şansına dilâver çıktı
Alıcı alıcı baktı
Hepisi bir pula benzer (Nr. 100)

Aşağıdaki şiir muhtemelen Fadime Oflaz (Âşık Derdîmend) için söylenmiştir.

Elinde çantası kolu saatli
İsmi Fatma imiş kendi Tokatlı
Deliktaş'ta kabileymiş devletli
Yaktı vücudumu köz dokundurdu

Tıvranda herhalde bu nâ-tüvâne
İltifat eylemem kaş-ı kemâne
İnsânı düşürür bin bir gümâne
Edâlandı dil-ber nâz dokundurdu (Nr. 108)

Aşağıda Zuhal hanım adında birine yazdığı şiir de bu çerçevede değerlendirilebilir.

Benden selâm eylen Zuhal hanıma
Hasretliği kâr eyledi canıma
Hayırlısı alayıdım yanıma
Toy düğün ederdim ellere karşı

Nasıl medh edeyim ben bu dilberi
Bilmem melek midir bilmem ki hûri
Görünce vuruldum oldum serseri
Selâmına durdum yollara karşı

İncecik kaşları benzer kemâna
Acâyip halk olmuş bu nâ-tüvâne
Nasıl vurulmayım böyle civâna
Halkalanmış zülfü tellere karşı

Başka ne diyeyim o ebrû mûya
Cemali benziyor on dörtlük aya
Tahammül kalmadı gün saya saya
Bülbülüm öterim güllere karşı

Küllî malım kurban olsun yoluna
Altın kemer taktırayım beline
Bilezikler taktırayım koluna
Canımız sağ olsun mallara karşı (Nr. 31)

Aşağıya ilk dörtlüklerini aldığımız şiirlerini ise eşi Nadiye Hanım için söylemiştir.

Ayağına giymiş rugânî mesi
Seyretmiş ola mı gümüş Sivas'ı
Bir haber işittim bu neyin nesi
Doğru m'ola söyle Nadiye Hanım (Nr. 55)

İstanbul'a geldin tankü mü oldun
Hele şu hanımın kollarına bak
Yoksa İstanbul'u senin mi sandın
Dön de bir Kangal'ın yollarına bak (Nr. 41)

Nerde kaldın benim sevgili eşim
Kaç gündür gözlüyom yollarını ben
Tutuldum nezleye ağrıyor başım
Gel de koklayayım güllerini ben (Nr. 70)

Zamane dilberlerinden yakındığı, daha doğrusu itibarın paraya olduğunu da Emsalî'ye yazdığı mizah yollu bir şiirinde dile getirir:

Zamâne dilberi vefâsız olur
Kimisi aldadır kimisi gülür
Altının kıymetin sarrâfı bilir
Mansûr gibi gitme dârın üstüne

Turna gibi aran durun eşini
Her kimi görürsen vurun başını
Hepsinden önce yaptır dişini
Elin uzat simi zerin üstüne

2.4.4 Âşıklara Yazmış Olduğu Şiirler

Âşıklar diyarı Sivas'ın, Kangal İlçesi de bu aşkla söyleyiş zenginliğinde yeterince hissesi olan bir ilçemizdir.

İlhâmî'nin Cönk'ünde Derdîmend, San'atî, Hasan Balcıoğlu, Halil Soyuer'in İlhâmî'ye yazdıkları şiirler; ayrıca Emsâlî'nin Boz Armutlu Âşık Durmuş'a ve Fadime Oflaz'ın hacılar için söylediği bir şiir yer almaktadır. İlhâmî'nin de gerek adı geçen âşıklar ve gerekse başka âşıklara yazdığı, onların şiirlerine cevap niteliği taşıyan manzum mektupları ve yine aynı tarzda yazılmış manzum bilmeceleri bulunmaktadır. İlhâmî'nin âşıklara yazdığı, elde edilebilen bu şiirler otuz tanedir.

Aşağıda bu tarz şiirlerin ilk dörtlükleri yer almaktadır. Şiirleri; İlhâmî'nin, şiirlerin başında yazdığı açıklamalarla birlikte naklediyoruz.

Boz Armut Köyü'nde bir düğün cemiyetinde İlhâmî'nin âşık Emsâlî'ye söylediği.

Âşık nedir sağa sola çatarsın
Dünyâ ukbâ birbirine katarsın
Biliyoruz kendi malın satarsın
Hemen meydân okın ellere karşı (Nr. 11)

*

Yine Bozarmut'taki düğün cemiyetinde İlhâmî'nin Emsâlî'ye söylediği.

Okudum destânın Emsâlî baba
Anladım sözlerin yârin üstüne
Vakitsiz gül açmaz eyleme çaba
Niçe güller açar zârın üstüne (Nr. 17)

*

Selâmün aleyküm âşık Emsâlî
Çokdan görünmüyon hâllerin nice
Çok kayalar deldin Ferhâd misali
Nasır bağladı mı ellerin nice (Nr. 18)

*

Âşık durmuş Kavallara gidersen
Uğrasın Sofiye yolların aman
Andelib-veş durmaz figân edersin
Açılır bahçende güllerin aman (Nr. 63)

*

İlhâmî ile Emsâlî'nin Ağçakaş Köyü'nde görüşmesi

Bu gece de Ağçakaş'da kalalım
Bezm-i mahabbetten demler vuralım
Emsâlî'ye bazı şeyler soralım
Bakanlar bizlere gülüşür m'ola (Nr. 6)

*

Adapazarı ortaokul müdür muavini Hasan Balcıoğlu'ndan Kangal'a müsaferete geldikler(inde) söylenen.

Safâ geldin sayın Hasan Balc'oğlu
Nasıl beğendin mi illerimizi
Mübtelâ-yı aşkım yüreğim dağlı
Söylemez ettiler dillerimizi (Nr. 39)

*

Hasan Balcıoğlu gittikten sonra bir kart ve tebriğine cevap.

Merhaba Hasan Bey nasılsın hele
Hayırlı yolculuk git güle güle
Affeyle kusurum suçumu bile
Teşyî edemedim sizi Balc'oğlu (Nr. 114)

Bî-vefâlar karışmasın bu işe
Korkarım yarı kor çıkarmaz başa
Varım kurban olsun vazgelmem hâşâ
Nâdânı bizlere güldürme Balcı (Nr. 24)

*

Tilki süt verir mi yüzünden belli
Kıyâfet yerinde hem kelli felli
Bizden kardaş pulu aldı yüz elli
Daha olsa gider miydi hoşuna (Nr. 10)

*

Ankara'dan Hamid İyigün'e söylenen.

İmtihan mı olacaksın benimle
Âşıklık ruhsatın aldın mı âşık
Neme lâzım ben uğraşmam seninle
Aşkın perdesini deldin mi âşık (Nr. 42)

*

Âşık San'atî'nin İlhâmî'yi nereden aldığım hususundaki sualine cevap.

Çoktan görünmüyon Âşık San'atî
Nerelerde kaldın göreyim dedim
Rızk için kimseye etme minneti
Nasıldır hâtırın sorayım dedim (Nr. 47)

*

Bir düşünceli gelen Âşık San'atî'den İlhâmî'nin düşüncesini sorması.

Âşık niçin düşünceli gelirsin
Derdin mi var söyler misin San'atî
İnce dokur kılı kıldan yararsın
Derdi derde taylar mısın San'atî (Nr. 33)

*

Âşık San'atî'nin İlhâmî'ye söylemiş olduğu bir dokunaklı şiirine cevap.

San'atî nasihat edersin bana
Can San'atî bir şey demedim sana
Beyhûde kendini atma ummâna
Tükenir dermanın durursun bir gün (Nr. 77)

*

Âşık San'atî'ye.

San'atî ikide bir meydan okursun
Tükendi tahammül az kaldı gözüm
Dostluğu kaldırır bir yana korsun
Yandı derûnumda köz kaldı gözüm (Nr. 61)

*

Âşık San'atî'ye.

Dinle biraz beni Âşık San'atî
Bülbüle münasip güllerimiz var
Ehlinin yanında altın kıymeti
Andelîb-veş öten dillerimiz var (Nr. 87)
Çok teşekkür meftun olmuş Derdîmendî ebyâtıma
Kendinin sözleri cevher rûh verir hayâtıma (Nr. 4)

972 yılında İlhâmî'nin kolu kırılınca Âşık San'atî'nin İlhâmî'yi görmeye gelmesi üzerine söylenen şiir.

Beni yoklamaya geldi San'atî
Hemen dış kapıdan baktı da gitti
Böyle imiş hasta görmek âdeti
İzinin üstüne çıktı da gitti (Nr. 32)

*

İlhâmî'nin San'atî'ye cevabı.

Gücendin mi bana Âşık San'atî
Eğer gücendiysen gel barışalım
Cevap vermek için çekme zahmeti
Oku destânımı al barışalım (Nr. 53)

*

Müftü Mevlüt Sarıoğlu'na cevap.

Fazîletli müftü Mevlüt Sar'oğlu
Kıymetli ebyâtın aldım okudum
Mübtelâ-yı aşkım yüreğim dağlı
Hamd olsun hisse-mend oldum okudum (Nr. 58)

*

Müftü Mevlit Sarıoğlu'na Cevap.

Çok teşekkür dâvetine müfti-yi âlî-cenâb
İcâbet lâzım muhakkak ceminize gelirim
Rehber-i dâr-ı cinânsın ey münîr-i mâh-tâb
Dîde-i eşkim silerek seminize gelirim[26] (Nr. 57)

[26] "Eşk" kelimesi, "aşk" şeklinde yanlış yazılmış.

Bir sual eylesem âşık Mahsûnî
Men arefe sırrına eren kim idi
Güzel bir cevap ver göreyim seni
İbtidâ cennete giren kim idi (Nr. 35)

*

İyce dinle beni San'atî Baba
Ustamdan dersimi aldım da geldim
El elden üstündür eyleme çaba
Aşkın deryasına daldım da geldim (Nr. 56)

*

Kangal Müftüsü sayın Mevlüt Sarıoğlu'nun bir imâlı sözüne karşı İlhâmî'nin söylediği şiir.

Oku ebyâtımı inan sözüme
Kayayı kimseye atmam Sar'oğlu
Hakîkat ne ise söyle yüzüme
Yüz kızartacak iş tutmam Sar'oğlu (Nr. 112)

*

22 Haziran 972 günü Ankara'da Hamid Gözütok'a söylenen.

Güzel şiirlerin tek tek dinledim
İnan ki bir hisse aldım Gözütok
Tamam şair olduğunu anladım
Tanıştığıma memnun oldum Gözütok (Nr. 44)

*

Bir suâl sorayım gücenmez isen
Mihr-i Süleymân'ı çalan kim idi
Dâvete icâbet etmeyip küsen
Huzûra cezâlı gelen kim idi (Nr. 36)

Âşık San'atî'ye cevap.

Bir muammâ değil açık sözlerin
Göğdenin direği beller değil mi
Dâim Hakk'ın ihsânını gözlerim
En kıymetli âza eller değil mi (Nr. 37)

*

Telgraf Gazetesi Şiir yazarı Halil Soyuer'e yazmış olduğum şiir

Bir dosta cevap.

Bu nâçiz şahsımı şeref-yâb ettin
İlgine minnettar oldum Soyuer
Bu gamlı gönlüme ferahlık kattın
Kendimi bir vecde saldım Soyuer (Nr. 99)

*

Gazeteci Halil Soyuer'e İlhâmî'nin cevabı.

Şiirlerim Ankara'ya varınca
Sayın Halil Beyi gör selâm eyle
Hürmet edip saygı ile durunca
Azîz hâtırını sor selâm eyle (Nr. 12)

*

Bozarmutlu Mehmed Mustafâ'ya söylenen.

Geldi m'ola Bozarmut'un postası
Mehmed Mustafâ derler akıl hastası
Kırdırarak söyler bir lâf ustası
Pek ayrı yürüyor Mehmed Mustafâ (Nr. 1)

İlhâmî'nin San'atî'ye cevabı.

Sözümüz ne acep San'atî baba
Yaklaş da yanıma gel konuşalım
Tecvit kalkaledir eyleme çaba
Evveli cim sonu dal konuşalım (Nr. 54)

*

2.4.5. Taşlamalar

İlhâmî dindar olduğu kadar da kendine dindarlık süsü vererek insanları aldatan, kendini öğen, gözü kadınlardan başka bir şey görmeyerek pek çok haram işleyen, din bilgisi olmayan, ayete hadise körü körüne mana veren, mürşitlik taslayan şeyh mukallitlerine karşıdır ve aşağıdaki şiirinde bu tipleri hicveder.

Kendine evliyâlık süsü veren bir dedeye söylenen.[27]

Tarîkat bâbından eylersin davâ
Ne elifi ve ne yâ'yı bilirsin
Âyete hadise verirsin mânâ
Ne illâ'yı ve ne lâ'yı bilirsin (Nr. 65)

Şairin ve âşığın bir görevi de gördüğü haksızlıklar kimde olursa olsun gözünü budaktan sakındırmayarak bunların gerçek yüzlerini göstermektir. Aşağıdaki taşlamayı akrabası olduğunu söylediği Balcıoğlu adında birine yazmıştır.

---

[27] İlhâmî'nin çizgili kâğıda yine kendisi tarafından yazılan aynı şiirin baş kısmında "1967 yılında ..... Dedeye söylediğim" ifadesi yer almaktadır.

Ni'mete küfr olmaz hayâsız yuttun
Korkarım bir belâ gelir başına
Allâh'ın zâlimi biz sana nettik
Felek agu katar tatlı aşına (Nr. 9)

Anadolu insanının belki de asırlardır süren bitmez çilesi haksızlık, yoksulluk, israf ve pahalılıkla boğuşmak olmuştur. İlhâmî günümüzde de yaşanan bu sıkıntıları 1950'li yıllarda yazdığı pahalılık destanında ele almıştır.

Dinleyin söyleyim vasfı hâlimiz
Açılmadan solan güle bak yâhu
Söylemeye bile tutmaz dilimiz
Kırıldı kanadım kola bak yâhu

.....

Kimi kat kat apartıman kuruyor
Kimi banka kapısında duruyor
Kimi bomboş gezip ipin sürüyor
Aradaki kîl u kâle bak yâhu

.....

Hayât seviyesi ateş pahâsı
Kiminin başında eser hevâsı
Kiminin dünyâda yoktur yuvası
İnanmam istersen fala bak yâhu (Nr. 38)

Aşağıdaki şiir Sivas garajında valizini çalan hırsıza söylediği bir beddüadır.

7 Aralık 1970 günü Sivas garajlarında İlhâmî'nin bavulunu çalan hırsıza söylediği.

Umarım Allâh'tan yüzün gülmesin
İki yakan bir araya gelmesin
Ehli sünnet cenâzeni kılmasın
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı
.....
Felç olasın titredesin elini
Dübüründen çıkaralar dilini
Arasa köpekler yesin ölünü
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı (Nr. 26)

2.4.6. Nasihatler

İlhâmî'nin kendi nefsine, aile bireylerine, akrabalarına ve toplum geneline verdiği nasihat içerikli koşmaları ve nasihat destanları bulunmaktadır. Bu nasihatler kimi zaman dinî ahlâkî, kimi zaman da toplumsal ilişkilerle ilgilidir. Nasihatlerinin önemli bir kısmı dinî içerikli olmak üzere nefisle mücadeleyi ve dünyanın fanî olduğunun idraki içinde bir hayat sürmeyi telkin edici özelliktedir.

Aşağıdaki şiiri hasta olduğu bir sırada yazdığı, eşin dostun aramamasından şikayetle kendi kendine sabır telkin eden bir nasihattir.

İlhâmî her gülden alın bir deste
Niçin kahr idersin hısıma dosta
Hele dur bakalım üç günlük hasta
Gözlerin kalıyor yollara karşı (Nr. 30)

Aşağıdaki şiir ise varlık üzerinde düşündüğü, yaratıcıyı ve dünyanın geçiciliğini unutmamayı telkin eden bir müstezattır.

Gideceğin yol uzaktır azığın hani
Haddini tanı
Kabre varınca yerindirme yönünü
Kurtar sen seni (Nr. 27)

İlhâmî; kimsenin hatırını kırmama, her olaydan bir ders çıkarma, söz dinleme, gereksiz konuşmama, kendini bilmeyen insanlarla yakınlık kurmama ve elden geldiği kadar iyilik yapma konusuna da büyük önem verir.

Dinleyin söyleyem size bir kıssa
Kimsenin hâtırın yıkma azîzim
Ârif olan alır kıssadan hisse
Herkesin aybına bakma azîzim (Nr. 52)

İlhâmî bu vatanı bölmek isteyen bölücülere karşıdır. Bu sebeple bozguncuların oyununu bozmak için vatan evlatlarının daha çok çalışması gerektiğini, birlik ve beraberliklerini bozmamayı, kimseye el avuç açmamayı, ayrılıkları bir kenara bırakarak kardeşlik içinde yaşamak gerektiğini coşkulu bir dille anlatır.

Gel arkadaş çalışalım el ele
Sevişelim dolaşalım kol kola
İller kâşâneler kuruyor çöle
Boyundan aşıyor zarârın senin (Nr. 73)

Aşağıda ilk dörtlüklerinin son dizelerini verdiğimiz şiirler de bu bağlamda mutlaka üzerinde durulması gereken şiirlerdir.

Nedâmet edip de dursun bir gün (Nr. 75)
Çalış da menzilin al yavaş yavaş (Nr. 106)
Ateşle doldurma oğlum sonunu (Nr. 116)

2.4.7. Akrabalarıyla İlgili Şiirler

İnsan, elden ayaktan düşüp gücünü ve varlığını kaybedince genelde çevresindeki dostları da bir bir kaybeder; işte bu, gerçek sevgi ve dostluk değildir. Gerçek dostluk, yoksulluk ve yoksunluk zamanlarında belli olur. İlhâmî muhtemelen hasta olduğu zamanlarda ve yoksunluk zamanlarında böyle bir takım olumsuz ilişkilere tanık olmuş ve bunları ifade etmekten de çekinmeyerek büyük bir nezaketle ifade etmiştir.

Evlâdı tutmuyor babanın sözün
Bir yumuş buyursa çevirir yüzün
Oğlun yüz dönderir irdeler kızın
Ne kötü günlere kaldı zamâne (Nr. 14)

Maraş'ta akrabası olan Hasan Çakıroğlu'nun bir trafik kazası neticesi vefatı üzerine söylediği ağıt son derece içlidir.

Maraş'tan bir kara haber işittim
Fırladı başımdan dümanım eyvâh
Sarstı vücudumu mâteme battım
Hasan'ım arslanım civânım eyvâh (Nr. 23)

Sadece yakınmalar, ağıtlar değil; sevgiler, akrabalar arasındaki iyi ilişkiler, özlemler, hasretler de dile gelir onun şiirlerinde. Bu bağlamda eşine, çocuklarına, torunlarına ve diğer yakınlarına yazdığı şiirleri vardır. Hepsini burada nakletmek inceleme kısmının hacmini artıracağı için sadece ilk dörtlüklerin dördüncü dizelerini ve şiir numaralarını vermekle yetiniyoruz.

Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım (Nr. 55)
Aslı ipek olan keçe olur mu (Nr. 111)

Nâdânı bizlere güldürme Balcı (Nr. 24)
Yirmi dört numaraya gir selâm eyle (Nr. 15)
İzin ver bizlere gidelim gayrı (Nr. 28)
Kuşlar katar tutar tutmaz gidelim (Nr. 51)
Öksedim kızımı göreyim dedim (Nr. 49)
Söylemez ettiler dilimi eyvâh (Nr. 22)
Hasan'ım arslanım civânım eyvâh (Nr. 23)
Yanımda bir soluk duranım yoktur (Nr. 104)

2.4.8. Devri ile İlgili ve Toplumsal Şiirler

İlhâmî'nin, yaşadığı devrin sosyal konularıyla ilgili olarak da şiirleri bulunmaktadır; bunu yukarıda andık. Bunun dışında devrin devlet adamları ile ilgili ve halkı derinden etkileyen Kıbrıs savaşı ile ilgili de şiirleri vardır.

Cumhuriyetin 10. yılında Ahmet Kudsi Tecer'in direktifleriyle bütün halk şairleri Cumhuriyet ve Gazi Mustafa Kemal ile ilgili şiirler düzmüşlerdir.[28] Muhtemelen bu direktif üzerine İlhâmî de bir şiir yazmış; bu şiirin bir dörtlüğü şöyledir:

Atatürk bu ilde kongure yaptı
Devletin temelin burada attı
Yıktı saltanatı yurt dışı etti
Dört Eylüle sâhip eli Sivas'ın (nr. 71)

İlhâmî'nin bu şiiri Âşık Veysel'in aşağıdaki dörtlüğünü hatırlatmaktadır; fakat bu ondan etkilendiği anlamına gelmez. Diğer âşıkların bu konudaki şiirleri incelendiğinde kaçınılmaz benzerliklerin olduğu görülecektir.

[28] Ümit Yaşar Oğuzcan, Âşık Veysel, Millî Eğt. Bak. Yay., İstanbul 1972, s. 3.

İbtida kongure kuruldu burda
Cumhuriyete karar verildi burda
Bulanık fikirler duruldu burda
Yayıldı âleme ünü Sivas'ın

İlhâmî ayrıca Cumhuriyetin ellinci yılıyla ilgili olarak da hecenin 15'li kalıbıyla bir divan yazmıştır:

Bin dokuz yüz yirmi üçte kuruldu Cumhuriyet
Memleketten kalktı kabus değişti hâllerimiz
Devri istibdat basıldı avdet etti hürriyet
Sükût edip söylemezken açıldı dillerimiz
.....
Önder olarak atıldı Mustafa Kemâl Paşa
Silkti zencîr-i esâreti vurup kırdı taşa
Yurduma bir güneş doğdu parladı baştan başa
Düşmanın başına indi tunç gibi ellerimiz
.....
İlhâmî'yem cânım kurbân bu mübârek vatana
Kahrınla kahreyle yâ Rab milletime atana
Tunç yürekli ordumuz var bize karşı çatana
Kükremiş ırmaklar gibi durur mu sellerimiz (Nr. 121)

Aşağıdaki şiir de Ata'nın Sivas'a geldiği günün yıl dönümünde şairler gecesinde söylenmiştir.

Kıymetli büyükler çok sayın baylar
Geceniz hayırlı olsun efendim
Şâirler kalbine doğanı söyler
Nice böyle günler gelsin efendim (Nr. 50)

İsmet İnönü için bir ağıtı bulunmaktadır. Şiirin başında İlhâmî'nin, şiirin konusunu belirten, "Kangal Cumhuriyet Halk Partisi il genel meclisi üyesi Ziya Başer'in çağın en büyük devlet adamı kahraman İsmet İnönü'ye söylediği şiir" şeklindeki ifadelerin, İsmet İnönü'ye olan hayranlığını ve düşkünlüğünü gösterdiği söylenebilir.

Başkentten bir kara haber işittim
Bu acı haberi duyan ağladı
Sarsıldı vücûdum mâteme battım
Bunu memlekete yayan ağladı (Nr. 25)

Aşağıya bir bölümünü aldığımız şiir ise "Enosis" hayali ile Kıbrıs'ta kan döken Makaryos ve yandaşları için yazılmış bir taşlamadır.

Zâlim papaz dur bardağı taşırdın
Tahammül kalmadı doldu mehmetçik
Enosis diyerek yolun şaşırdın
Hayâlini kökten sildi mehmetçik (Nr. 43)

Aşağıdaki şiir ise yine aynı günlerde Kıbrıs'a çıkarma hazırlıklarının yapıldığı sıralarda millî heyecanla Türk ordusu için söylenmiş bir güzellemedir.

Arz edem efendim bu destânımı
Cesâret babında birdi ordumuz
Kıbrıs'tan açayım bedestânımı
Dâim Kıbrıs Kıbrıs derdi ordumuz (Nr. 122)

Yukarıdaki şiirlerinin dışında İlhâmî, çevresindeki bir takım meseleleri; arazi meselesi, coğrafî konumdan kaynaklanan sıkıntılar, pahalılık, toplumdaki kavgalar ve ayrılıklar, cami yaptırılması vb., şiirine konu edinir.

Aşağıdaki şiir Gürün'ün Sancağız köyünden müstakil köy olarak ayrılmak isteyen Kaledere mezrasına millî eğitim müdürü, nafia müdürü ile bir heyet hâlinde gittiklerinde yolun çetinliğine söylediği güzel bir destandır.

On dokuz haziran yetmiş üç yılı
Elime aldığım şala bak şala
Saat sekiz buçuk günlerden Salı
Ayrıldık Sivas'tan hele bak hele (Nr. 13)

Aşağıdaki şiir ise bugün de o kadar ihtiyaç duyduğumuz birlik ve beraberliğe bir çağrıdır. İlhâmî, mizacı gereği kavgayı, dargınlığı ve kin tutmayı sevmez. Bu birlik ve beraberlik içerisinde çalışmayı, yükselmeyi, müreffeh bir hayata ulaşmayı çok arzulamaktadır.

Gaflet uykusundan uyan arkadaş
El ele verip de çalışmalıyız
Herkes menziline yetişti kardaş
Biz de o menzile erişmeliyiz (Nr. 120)

1940 ve 1950'li yıllarda Türkiye çok ciddî ekonomik sıkıntılar yaşar. Her yerde karaborsa ve kuyruk vardır. Yüz gıram kahve alabilmek için saatlerce kuyruklarda beklemeniz gerekir. Köylünün zarurî ihtiyaçlarından çakı, bıçkı gibi aletler bile bulunmaz, bulunsa da alınamaz olur. Kısaca ülke bir kıtlıktan geçmektedir. Aşağıdaki on altı dörtlükten oluşan pahalılık destanını böyle bir dönemde yazmıştır.

Dinleyin söyleyim vasf-ı hâlimiz
Açılmadan solan güle bak yâhu
Söylemeye bile tutmaz dilimiz
Kırıldı kanadım kola bak yâhu

Sürüldü meralar bütün ekildi
Bereket kalmadı göğe çekildi
Mal davar hep mezatlara döküldü
Ne acâyip oldu hâle bak yâhu (Nr. 110)

Aşağıdaki şiirler İlhâmî'nin cami yaptırmak gibi hayır işleriyle de yakından ilgilendiğini göstermektedir.

Câmii şerif ve câmi yaptırma derneğindeki arkadaşlarla bir yârenlik

Dinleyin efendim bu destânımı
Kucaklar açıldı kollar bitişti
Açtılar câmide bedestânımı
Merhamet sahibi kullar yetişti (Nr. 40)

Câmii Şerîfe

Bu mübârek câmie yardım eden ehl-i îmân
Mağfiret et zenbini yâ Rab yeri olsun cinân
Dâr-ı ukbâda huzûr-ı bârîye vardığ(ı) zamân
Fırka-i nâciye dâhil eyle yâ Rabbü'l-enâm (Nr. 62)

Câmii Şerîfin temel atma törenine

Dokuz yüz yetmiş yılının on dört haziran günü
Muhteşem bir tören oldu inilettirdi beni
Ehl-i hayrın yardımına göre top attık hemi
Yardım edeyim birâder çünkü cennet yoludur (Nr. 102)

3. Eserin Hazırlanmasında İzlenen Yol ve İlhâmî'nin Şiirleri

İlhâmî'ye ait olan elimizdeki defter ve defterlerden arta kalanlar fizikî yapı olarak klâsik cönklere[29] uymamaktadır. Elimizde bulunan defterlerdeki şiirler âşığın kendi şiirleri ve kendisine yazılan şiirlerle, bir tane de bir âşığın bir başka âşığa yazdığı bir şiirden oluşmaktadır.

Elde olan malzeme folklor ürünlerinin son yüzyıldaki sergileniş biçimlerinin de tipik bir örneğidir. Kitabın sonuna ilave ettiğimiz belgelerden de anlaşılacağı üzere perişan olmuş üç defterin varlığından söz edebiliriz. Birinci defter; sarı saman renginde 84 yapraklı, bazı yaprakları kaybolmuş bir defter; ikinci defter, aslı kaybolmuş, fakat ondan fotokopi ile çoğaltılmış 54 sayfa; üçüncü defter ise çizgili bir okul defterinden arta kalan 15 sayfadan ibarettir. Ayrıca muhtelif kâğıtlara hem lâtin harfleriyle hem de Osmanlı Türkçesiyle yazılmış birkaç sayfa daha şiirleri bulunmaktadır.

---

[29] Müjgan Cunbur, "Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri", I. Uluslar arası Türk Folklor Semineri Bildirileri, 8-14 Ekim 1973, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974, s. 69-73.
Ayrıca; bk. Metin Karaörs, "Kayseri'de Bulunan Bir Cönk'ün Tanıtılması", I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnoğrafya Sempozyumu, 3-5 Mayıs, Kayseri 1990. s. 31.
bk. Rasim Deniz, "Şişman-zâde Mustafa Yazıcı'nın Cönk'ü", I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnoğrafya Sempozyumu, 3-5 Mayıs, Kayseri 1990. s.39.

Bütün bu elde olan belgelerde İlhâmî'nin toplam 122 şiiri bulunmaktadır. Malzemenin durumundan bir kısım şiirlerinin kaybolduğu hükmüne varılabilir.

Bu defterlerde, İlhâmî'ye cevap olarak yazılan ya da İlhâmî'ye gönderilen başka âşıkların şiirleri de yer almaktadır. Bu şiirleri de İlhâmî kendisi defterine kaydetmiştir. Bilhassa sarı saman defter, eksik sayfaları olduğu anlaşılmakla birlikte, dağılmamış, mirasçılarınca korunmuştur.

Cönklerdeki şiirleri her dörtlüğün son dizelerindeki revi harflerine ve ABC harf sırasına göre sıraladık. Şiirleri, bu tasnife göre baş kısımlarına iki çizgi arasında, -1- , şeklinde rakamlar koyarak, her dörtlüğü ise ayrıca rakamlarla belirttik. İlk dörtlüklerin son mısralarını şiirlerin başlığı olarak koyu harflerle gösterdik. İlhâmî tarafından şiirlerin baş kısmında yazılmış olan açıklamaları ise eğik harflerle aynıyla muhafaza ettik. Aruzla yazılan şiirlerin baş kısmına vezinlerini ekledik. Okuyamadığımız sözcüklerin yerini (.....) şeklinde boş bıraktık.

İnceleme kolaylığı sağlamak amacıyla eserin sonunda revi harflerine göre bir şiir dizini; yer ve kişi isimleri dizini ekledik.

İlhâmi'nin Şiirleri

-1-

Pek ayrı yürüyor Mehmed Mustafâ

Bozarmutlu Mehmed Mustafâ'ya söylenen

1. Geldi m'ola Bozarmut'un postası
   Mehmed Mustaf(a) derler akıl hastası
   Kırdırarak söyler bir laf ustası
   Pek ayrı yürüyor Mehmed Mustafâ

2. Bir eli kaymakta bir eli balda
   İstanbulcu gelmiş Almancı yolda
   Kimisi sağında kimisi solda
   Bir devrân sürüyor Mehmed Mustafâ

3. Masrafı çok ağır böyle alışmış
   İstanbul'un Kuştepe'de dolaşmış
   Lisânı çok kibar orda gelişmiş
   Ham adam arıyor Mehmed Mustafâ

4. Eli açık fakat varmaz paraya
   Bir toy adam bulur alır araya
   Kendini çok öğer bak dubaraya
   Azıya vuruyor Mehmed Mustafâ

5. Senede bir kilo şeker eridir
   Bu masrafı hangi gelir korudur
   Yiyin ağam bugün bayram günüdür
   Arkada duruyor Mehmed Mustafâ

6. Kürdün Hatçe gibi kendini öğer
Beş kuruş harcasa dizini döğer
Yemeden içmeden açarsan eğer
Partal yuvarlıyor Mehmed Mustafâ

7. Komşulara bir gün misâfir gelmiş
Gitmiş misafirin hâtırın sormuş
Misâfir bal yerken ağzında görmüş
Ne diye soruyor Mehmed Mustafâ

8. Şekeri pirinci çarşıda görür
Kırk para üstüne kırk düğüm vurur
Babalanır bir de kendini kurur
Servetin eriyor Mehmed Mustafâ

9. İlhâmî yârenlik bu kadar yeter
Öğünme babında laf katar katar
Eğer inanırsan deveyi yutar
Gümrük mü veriyor Mehmed Mustafâ

-2-

Perîşân hâlimi bilir mi ola

1. Arz-ı hâl eyleyim beyler beyine
Acaba eline alır mı ola
Fırtınayla girdik ocak ayına
Perîşân hâlimi bilir mi ola

2. Kıymetli vâlimiz sayın Kayacan
Lutf u ihsânına olur mu pâyan
Maksadım kabûle olursa şâyan
Mübârek hâtırı hoş olur m'ola

3. Bağışla suçumuz çünkü kul beşer
Büyüklük şânına affetmek düşer
Ellerinden öper Fahreddin Başer
Fahreddin kim diye sorar mı ola

4. Mahdûm bendeleri Sivas'ta memûr
Allâh size versin hayırlı ömür
Yanmıyor sobalar kalmadı kömür
Lûtfen bir vesîka verir mi ola

5. Ziyâ Başer mârûzâtım bu kadar
Temennî ederim çekmesin keder
Soğuğun elinden olduk derbeder
Okur da şi'rime güler mi ola

-3-

Be begâyet derde düştüm sen yetiş yâ Rabbenâ

Hurûf-ı Hecâ

(fa'ilâtün, fa'ilâtün, fa'ilâtün, fâ'ilün)

1. Elif Allâh'tan dilerim nâra sokmaya beni
Be begâyet derde düştüm sen yetiş yâ Rabbenâ

2. Te tenimi teneşire koyup ederler figân
Se siyâbım kefen olur sen yetiş yâ Rabbenâ

3. Cim cemâlinle müşerref eyle bizi yâ Celîl
Ha hâlimiz pek perîşan sen yetiş yâ Rabbenâ

4. Hı hayır yolunda ayırma yâ ilâhe'l-âlemîn
Dal devasız derde düştüm sen yetiş yâ Rabbenâ

5. Zel zünûbum hadden aştı mağfiret et yâ Muîn
Ra Rahîmsin rahmetinle sen yetiş yâ Rabbenâ

6. Ze züğürdüm sen ganîsin pâdişâh-ı dü cihân
Sin selâmet yola götür sen yetiş yâ Rabbenâ

7. Şın şerrinden o la'înin sana sığındım meded
Tı tabîbim sensin ancak sen yetiş yâ Rabbenâ

8. Zı zuhûr etti alâmet saklagıl îmanımız
Sad sıratı tez geçelim sen yetiş yâ Rabbenâ

9. Dad dâlâletten esirge ey Kerîmü zü'l-celâl
Ayın affeyle suçumuzu sen yetiş yâ Rabbenâ

10. Gayın gaflet uykusundan sen uyandır bizleri
Fe fakîrem yardım eyle sen yetiş yâ Rabbenâ

11. Kaf Kadîmsin kudretinle yarlıga kullarını
Kef Kerîmsin ikrâm eyle sen yetiş yâ Rabbenâ

12. Lâm Lâtîfsin biz hakîriz lutfun ile yarlıga
Mim murâdım vuslat için sen yetiş yâ Rabbenâ

13. Nun nârından eyle âzât bütün ehl-i îmânı
Vav vücûdum yakma nâra sen yetiş yâ Rabbenâ

14. He hidâyet eyle yâ Rab günâhım çok el-aman
Lâmelif yoktur şerîkin eyledik buna îmân

15. Ye yolumuz pek dolaşık kabre vardığım zamân
Bu günâhkâr İlhâmî'ye sen yetiş yâ Rabbenâ

-4-

Kendinin sözleri cevher rûh verir hayâtıma

İlhâmî'nin Derdîmend'e cevabı

(fa'ilâtün, fa'ilâtün, fa'ilâtün, fâ'ilün)

1. Çok teşekkür meftûn olmuş Derdîmend ebyâtıma
Kendinin sözleri cevher rûh verir hayâtıma

2. Hamd-i bî-had ol kerîme pâye yok dil-şâdıma
Ey tabîblerin tabîbi sen yetiş irşâdıma

3. Mihnet-i dünyâya daldım derde dûş oldu başım
Geçirdim ömrüm harâbî altmışa girdi yaşım

4. Magfiret olmazsa senden ne olur benim işim
Darda kaldım sen yetiş yâ Rab benim feryâdıma

5. Otuz üç harfi bilirim nurlu mânâyı seçerim
Ehli geçerse elime metâımı açarım

6. Bir dünyâ türlüdür hâlin ben de bir gün uçarım
İlhâmî hürmet ederim muhterem üstâdıma

-5-

Kendi özümü saldım zünûb-ı çâha

Bir Tazarru-Fahr-i Âlem'den

1. Meded Habîballâh ben zaîf gedâ
İlticâya geldim sen âlem-penâha
Geçirdim namâzım etmedim edâ
Kendi özümü saldım zünûb-ı çâha

2. Cenâb-ı izzetin sensin Habîbi
Bütün dertlilerin sensin tabîbi
Günâhkâr ümmetin sensin şefîi
Arz-ı hâle geldüm sen rûy-ı mâha

3. Yigirmi sekize irmişti yaşım
Mihnet-i dünyâya dûş oldu başım
Ağzımda kalmadı olanca dişim
Saldım lisânımı ben âh u vâha

4. Günden güne gelir başıma zulüm
Telâş-ı dünyâdan büküldü belim
Aklım yiter amma söylemez dilim
Vasf-ı hâle geldim sen pâdışâha

5. Habiballâh canım yoluna kurbân
Selât ile selâm olsun her zamân
Düşkünüm dizimde kalmadı dermân
Saptık gidiyoruz biz eğri râha

6. Bu âşık İlhâmî gâyetden bî-kes
İmânımız yoldaş itsin son nefes
Şâhım şefâatin bekliyor herkes
Dehâlete geldim sen yek penâha

-6-

Bakanlar bizlere gülüşür m'ola

İlhâmî ile Emsâlî'nin Ağçakaş Köyü'nde görüşmesi

1. Bu gece de Ağçakaş'da kalalım
Bezm-i mahabbetten demler vuralım
Emsâlî'ye bazı şeyler soralım
Bakanlar bizlere gülüşür m'ola

2. Bu köyün halkını cândan severim
İyiliğin gördüm durmam öğerim
Doğru söz gelince boynum eğerim
Aslında olmayan alışır m'ola

3. Gezsen Alacahan Seçen Zagal'dan
Kalkım Menzilviran Çatalağıl'dan
Emsâlî'yi everelim Şugul'dan
Komşular bu işe çalışır m'ola

4. Samed Ağa karışırsa bu işe
Ümîd ederim ki çıkarır başa
Yapılan iyilikler gider mi boşa
Yoksa Şugullular dalaşır m'ola

5. İlhâmî duâ et kavuştursun Hak
İnsânlar insânı çıkarır çırak
Elverir bu kuru kavgâyı bırak
İşler yolun alıp gelişir m'ola

-7-

Elinde bir bâde iç dedi bana

Bir rüya

1. Mânâ-yı âlemde hâb-ı gaflette
Bir pîr gözlerini aç dedi bana
Perşembe gecesi eşref saatte
Elinde bir bâde iç dedi bana

2. Ağzımdan gitmiyor lezzeti tadı
Bir zamân eyledim âhı feryâdı
Kimseyi imtihân eyleme dedi
Aşkın bayrağını aç dedi bana

3. Uzandım bayrağı aldım elime
Kalbe ilhâm olan geldi dilime
Bazı mânialar çıktı yoluma
Yaratana sığın geç dedi bana

4. Açık gönüllü ol kendini kurma
Karışma kimsenin sırrına erme
Aksi söz söyleyip kimseyi kırma
Bir iki demedi üç dedi bana

5. Mahlasın İlhâmî değişme sakın
Harcama kendini vakârın takın
Gözlediğin günler geldi pek yakın
Bak da beğendiğin seç dedi bana

-8-

Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

1. Deryâ-yı zenbe dalmışam
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
Doğru kapına gelmişem
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

2. Nefse vermişem gıdâyı
Terk itmedim mâsivâyı
Seçdi gönlüm hevâyı
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

3. Aceb nolur benim hâlim
Tövbekâr olmadı dilim
Ben bir zaîf kemter kulum
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

4. Ey Hâlik u Ferdü's-Samed
Senden bâkî yokdur ehad
Muhibbin mahbûbun Ahmed
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

5. Ey Hâlik u hayyu'l-bekâ
Bildim bu dünyâyı fânî
Rahmından dûr itme beni
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

6. İzzetin celâlin hürmeti
Habîbine et ümmeti
İlhâmî çeker zahmeti
Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

-9-

Felek agu katar tatlı aşına

1. Ni'mete küfr olmaz hayâsız yuttun
Korkarım bir belâ gelir başına
Allâh'ın zâlimi biz sana nettik
Felek agu katar tatlı aşına

2. Takdîr-i ilâhî bulur yerini
Rabb'im fahşeylesin gizli sırrını
Hiç durmasın kulağıyın irini
Zebanîler gece girsin düşüne

3. Hısım akrabalık böyle mi olur
Dostlarımız acır düşmanlar gülür
Altının kıymetin sarrâfı bilir
Rast gelmez mi Bece Dede işine

4. Cemâl cemâl dedik geldi bir yobaz
Görmedim bir yerde böyle utanmaz
Ne kuran kedini andavallı gaz
Şeytânlar gürûhu düşmüş başına

-10-

Daha olsa gider miydi hoşuna

1. Tilki süt verir mi yüzünden belli
Kıyâfet yerinde hem kelli felli
Bizden kardaş pulu aldı yüz elli
Daha olsa gider miydi hoşuna

2. Bu da bir kazançtır bölüşün hele
Yüz yirmi beş Cemal'e yirmi beş Önal'e[30]
Hisse yok mu Muharrem'e Kemâl'e
Fırsat elde kim karışır işine

3. İlhâmî ne çâre alın yazısı
Fırsatı ganîmet bilir bazısı
Yazık ki bî-çâre Kore gâzisi
Herhâl biraz hafif geldik dişine

[30] Vezin bozuk.

-11-

Nefs-i emmâreyi öldürmedikçe

1. Âşık bu gidişle yol mu alınır
Aşk atına binip sürdürmedikçe
Aşk atına acep nasıl binilir
Nefs-i emmâreyi öldürmedikçe

2. Nefsi imiş yoldan koyan insânı
Bir tefekkür eyle düşmanın tanı
Hâslar makâmında gözlersin sini
Tarîk-ı Rahmân'a çarpılmadıkça

3. İçeride nefsi dışarda şeytân
Düşün yaratanı Rabbi'nden utan
Gider meclislerde bolca lâf atan
Girip kantarlara tartılmadıkça

4. İlhâmî dünyâya bağlandın niçin
Dîvân-ı kübrâda olun ser-nigûn
Fırsat elindedir fevt etme bugün
Dünyâdan erzâkın kurtulmadıkça

-12-

Aziz hâtırını sor selâm eyle

Gazeteci Halil Soyuer'e İlhâmî'nin cevabı

1. Şiirlerim Ankara'ya varınca
Sayın Halil Beyi gör selâm eyle

Hürmet edip saygı ile durunca
Aziz hâtırını sor selâm eyle

2. Kıymetli şiirin değdi elime
Bir sevinç içinde aldım Halil Bey
Hakîkatli bir dost çıktı yoluma
Çok teşekkür memnûn kaldım Halil Bey

3. Şiirlerin güzel aliyyü'l-âlâ
Aşkını artırsın ol Rabb'ü'l-âlâ
Esenlik bahşetsin Rabb'im Teâlâ
Okudukça hayrân oldum Halil Bey

4. O kurumuş dallar çok bahâr görmüş
Vaktiyle bülbüller âşinâ olmuş
Şâirliğin tamâm zirveye ermiş
Kendimi bir zerre bildim Halil Bey

5. Başımıza yağsın hayırlı karlar
Zamânı geçince zayıflar ferler
Sağlık hepisinin başında derler
Ben de dünyâya er geldim Halil Bey

6. Ziyâ'ya hedâye kıymetli sözün
Unutmam saygıyla saklarım gözüm
Elbette dost dostun çekmeli nâzın
Gayri zamân geçti soldum Halil Bey

-13-

Ayrıldık Sivas'tan hele bak hele

Gürün'ün Sancağız köyünden müstakil köy olarak ayrılmak isteyen Kaladere Mezrasına millî eğitim müdürü, nafia müdürü ile bir heyet hâlinde gittiğimizde yolun çetinliğine söylediğim şiir

1. On dokuz haziran yetmiş üç yılı
   Elime aldığım şala bak şala
   Saat sekiz buçuk günlerden Salı
   Ayrıldık Sivas'tan hele bak hele

2. Hedefimiz doğru Kaledere'ye
   Bilmeyerek karşı gittik belâya
   Acıdım İsmet'e vah bîçâreye
   Karşımıza çıkan çala bak çala

3. Şoför Davut der ki bilmedim geldim
   Bir hata işledim çok pişman oldum
   Akpınar yolunu yapıldı sandım
   İsmet'in öğdüğü yola bak yola

4. Bindiğimiz taksi bir anadolu
   Ayrıldık şoseden kaybettik yolu
   Önümüze çıktı bir kara çalı
   Sağımız kayalık sola bak sola

5. Mill'eğtim müdürü dönecek oldu
   Nâfia müdürü gayrete geldi
   Şoför Davut derin efkâra daldı
   Tutmuyor elleri kola bak kola

6. Şoför gitmem dedi dikti cıdayı
İsmet etme dedi bastı edâyı
Taksi benim malım değil fedâyi
Gözümden kıymetli mala bak mala

7. Taksiden indik de koyulduk yola
Gâhî yaya gittik gâh verdik mola
Gâhî iniş indik gâh çıktık çala
Hele şu perişân hâle bak hâle

8. Zahmet ile vardık Kaledere'ye
Biz yürüdük taksi kaldı geriye
Sıkışmışlar iki dağın araya
Etrâfı bahçelik göle bak göle

9. Köylüler hânedân misâfir-perver
Hizmete koştular oldu seferber
Müstakillen bir köy olmak isterler
Açık sofraları bala bak bala

10. Haklarıdır elbet bir gün köy olur
Devlet imkânları buraya gelir
Âşık İsmet türkü söyler saz çalır
Öter bülbül gibi dile bak dile

11. Pek kolay olmadı köyden dönüşü
Merkeplere bindik çıktık yokuşu
Aşağıya baktık bir kuş bakışı
Bir buket verdiler ala bak ala

12. O köyden ayrıldık geldik Gürün'e
Gökpınar'ın mesîrelik yerine
Akıl yetmez yaratanın sırrına
Oynaşır balıklar göle bak göle

13. Güzel bir yolculuk geldik Sivas'a
Çok şükür selâmet geçti ne ise
İlhâmî söyledi böyle bir kıssa
Ilgıt ılgıt esen yele bak yele

-14-

Âhir-i dünyâya geldi zamâne

Bir yakınma

1. Düşün bir yol behey gözümün nûru
Gör ki ne acâyip oldu zamâne
Berâber yanıyor yaş ile kuru
Âhir-i dünyâya geldi zamâne

2. Evlâdı tutmuyor babanın sözün
Bir yumuş buyursa çevirir yüzün
Oğlun yüz dönderir irdeler kızın
Ne kötü günlere kaldı zamâne

3. Edep gitti hayâ göğe çekildi
Çeşit çeşit fesat tohmu ekildi
Gizli hâller âşikâra döküldü
Halkı parça parça böldü zamâne

4. Kusurum çok yâ Rab affeyle suçum
Hayât pahalandı zor oldu geçim
Sözüm fayda vermez yanıyor içim
İlhâmî'yi derde saldı zamâne

-15-

Yirmi dört numaraya gir selâm eyle

İstanbul'a bir mektup

1. Telli turnam İstanbul'a varırsan
Hacı Hasan Yunus'u gör selâm eyle
Bakırköy semtinde çarşı sitesi
Yirmi dört numaraya gir selâm eyle

2. Nasıldır acebâ baldızım Hacı
Niyâzım Allâh'a vermesin acı
Ali ile Şenel başımın tâcı
Hûzûr-ı âlîde dur selâm eyle

3. Sayın dâmâdımız Yusuf Yöreli
Tebrik yazdım hiç olmadı oralı
Zekiye yol bilir âdet töreli
Bizlerden havâdis ver selâm eyle

4. Zekiye'nin Veli emmisi gerneşti
Kıvrıldı küllüğün üstüne düştü
Alaca kargalar gözünü deşti
Bu kara haberi ver selâm eyle

5. Bir elinde kalem birinde çakı
Şimdi fark idemen aç ile toku
Göresidim Zekiye'yi dirikdi bokı
Doğru yanlarına var selâm eyle

6. Feridun Pîruzân Nerîmân Hanım
Nihat ile Necdet gonca dehânım
Bu bir yârenliktir gücenmen cânım
Okşa kanadını sür selâm eyle

7. Anca seçebildim akı karadan
İşinizi râst getirsin yaratan
Memduh'u Rahim'i koyma sıradan
Bostancı semtine var selâm eyle

8. Turnam çıkmalısın üçüncü kata
Affeylen sözümde var ise hatâ
Mahabbetle Ayten Dilek bayana
Bir deste kalenfir der selâm eyle

9. Ayten'in arzusu yerini aldı
Okudum mektubu duyanlar güldü
Kızardı Nâdiye yüzünü sildi
Boynunu bir tarafa kır selâm eyle

10. Tâ ezelden bildim bu dünyâ fânî
Ne dervişi kalır ne de sultânı
Unuttumdu Râbia'yı Osmân'ı
Hâli ahvâlini sor selâm eyle

11. Ziyâ sen de lâtîfeyi uzattın
Nilây'ı Sâlihâ'yı geriye attın
Hani o Nişli Güngör'ü ne ettin
Hepsinin hâtırın sor selâm eyle

-16-

Hâli hâtırını sor selâm eyle

1. Adapazarı'na varınca turnam
Hasan Balc'oğlu'nu bul selâm eyle
Arayıp o zâtı bulunca turnam
Hâli hâtırını sor selâm eyle

2. Sorarsa hâtırım iyi diyesin
Öpüp tellerini bir bir sayasın
Gönülün dar ise burda koyasın
Edeble huzûrda dur selâm eyle

3. Okudum şiirin aman ne güzel
Edîb oldukları belliydi ezel
Hayât bağlarına düşürdük gazel
Boynunu bir yana kır selâm eyle

4. Pervâz etsin kanadının telleri
Çıkarıp siyâhı giyin alları
Adapazarı'nın gonca gülleri
Hedâye bir buket ver selâm eyle

5. Ardıçlı gürgenli dağlarını
Konup geçin Reşadiye köyünü
izzetle öp Hasan Beyin elini
Doğruca okula gir selâm eyle

6. Yeşil ovalarda öt hazîn hazîn
İlhâmî arz etti bitirdi sözün
İnşallâh tâtilde gözlerim yazın
Hâk-i pâya yüzün sür selâm eyle

-17-

Niçe güller açar zârın üstüne

Yine Bozarmut'taki düğün cemiyetinde İlhâmî'nin Emsâlî'ye söylediği

1. Okudum destânın Emsâlî baba
Anladım sözlerin yârin üstüne
Vakitsiz gül açmaz eyleme çaba
Niçe güller açar zârın üstüne

2. Zamâne dilberi vefâsız olur
Kimisi aldadır kimisi gülür
Altının kıymetin sarrâfı bilir
Mansûr gibi gitme dârın üstüne

3. Turna gibi aran durun eşini
Her kimi görürsen vurun başını
Hepsinden önce yaptır dişini
Elin uzat sîmi zerin üstüne

4. Rabbim bed-mâyeyi etmesin yakın
Her olur olmaza râm olma sakın
Gram gram sayıl vakârın takın
Asıl kazanç budur kârın üstüne

5. İlhâmî istiyor Allâh'tan çâre
Bütün işimizi kendi onara
Yorulanaca gez iyisin ara
Sakın varmıyasın mârın üstüne

-18-

Nasır bağladı mı ellerin nice

1. Selâmün aleyküm âşık Emsâlî
Çokdan görünmüyon hâllerin nice
Çok kayalar deldin Ferhâd misâli
Nasır bağladı mı ellerin nice

2. İmâm mısın Dârende'nin Sofi'ye
Gücenmeyin böyle geldi kâfiye
Arzumânın Döndü ile Sâfıye
Ayrıldın bahçenden güllerin nice

3. Sofulular hep ihvân-ı tarîkat
Dînimizin aslı budur hakîkat
Sünnet-i Peygâmber emr-i şerîat
Evlenebildin mi hâllerin nice

4. Turna gibi ayrı düştün eşine
Çok serencâm geldi geçdi başına
Hele şükür düzen verdin dişine
Düşünerek gezen yolların nice

5. Halîl'e Zeynel'e eylerim selâm
İlhâmî söyledi hâsılı kelâm
Eger sana bulurlarsa bir gulâm
Sarf eyle varını malların nice

-19-

Lâilâheillallâh

Zikir

1. Tevhîddir zikrin hâsı
Zikr iden olmaz âsî
Kalplerden siler pası
Lâilâheillallâh

2. Zikr iden vâsıl olur
Maksûdun ister bulur
İlm-i gâibden bilir
Lâilâheillallâh

3. Zikrini ışk ile it
Velîlerin yolın tut
Kör olsun şeytân merdûd
Lâilâheillallâh

4. Zikrinde mestâne ol
Kurb-ı ilallâh'ı bul
Hak katında makbûl ol
Lâilâheillallâh

5. Zikr iden olmaz nâ-çâr
Sırdan hafîye geçer
Levvâmeye yol açar
Lâilâheillallâh

6. Halka-i zikre otur
Aşk ile virdin getir
Tevhîdi kalbe yetir
Lâilâheillallâh

7. İlhâmî ol müdâvim
Tevhîdi getir dâyim
Ecrini verir Kayyûm
Lâilâheillallâh

-20-

Şefâat Yâ Resûlallâh

1. Ya hakkı cenneti celâl
Dahîlek yâ Resûlallâh
Habîbim dedi zü'l-celâl
Şefâat Yâ Resûlallâh

2. Ya hakkı cennetü'l-me'vâ
Ki sensin dertlere devâ
Bütün mahlûk umar şifâ
Şefâat Yâ Resûlallâh

3. Ya hakkı cennetü'l-huld
Ki sensin ümmete maksûd
Hayât içre adın mahbûb
Şefâat Yâ Resûlallâh

4. Ya hakkı dâru'l-vesîle
Dahi dâru'l-karâr ile
Aceb hâllerimiz nola
Şefâat Yâ Resûlallâh

5. Ya hakkı cennetü'l-firdevs
Ya sensin kibriyâya dost
Şefâatin umar herkes
Şefâat Yâ Resûlallâh

6. Ya hakkı cennetü'l-adnin
Tıfıl iken atam dedim
Şefîü'l-müznibîn adın
Şefâat Yâ Resûlallâh

7. Ya hakkı cennetü'n-naîm
İki cihânda penâhım
İlhâmî'yem çokdur günâhım
Şefâat Yâ Resûlallâh

-21-

Perîşân eyledi hâlimi eyvâh

1. Dokuz yüz yetmiş'ki beş ocak günü
Karışık dediler falımı eyvâh
Sivas'taydım gâfil avladı beni
Perîşan eyledi hâlimi eyvâh

2. Ey vefâsız dünyâ nedir bu işin
Tükenmez fırtınan boranın kışın
Umarım çok olsun ekmeğin aşın
Dakkada soldurdun gülümü eyvâh

3. Takdîr yerin alır emr-i ilâhî
İstersen âlim ol istersen dâhî
Güvencim bir sensin ey şâhlar şâhı
Kaza bekliyormuş yolumu eyvâh

4. Evden valizimi aldım elime
Doğru düştüm garajların yoluna
Âdet değil bakmam sağma soluma
Söylemez eyledin dilimi eyvâh

5. Vaktinde garaja gideyim dedim
Caddeler buz olmuş atlamaz adım
Cümleyi esirge ey Hayyü'l-Kadîm
Eğdi kâmetimi belimi eyvâh

6. İlhâmî Allâh'tan bulunmaz çâre
Ayağım kayınca fırladım yere
Görenden utandım battım kan tere
Kırdın kollarımı dalımı eyvâh

-22-

Söylemez ettiler dilimi eyvâh

Maraş'ta akrabamız sayın Mehmet Çakıroğlu'nun oğlu Hasan Çakıroğlu'nun askerden tezkere aldıktan üç gün sonra bir trafik kazasından hayatını kaybettiğine dair İlhâmî'nin sözleri

1. Kara gördüm seçemedim düşümü
Kökünden kırdılar dalımı eyvâh
Kimselere verme böyle hışımı
Söylemez ettiler dilimi eyvâh

2. Üç gün oldu ben Maraş'a geleli
Asker idim tezkeremi alalı
Duyurman anneme bahtı çileli
Çıkarsın yeşili alımı eyvâh

3. Henüz gonca idim bir gül dalında
Bir işim var idi Antep ilinde
Antep'e giderken Bıyık belinde
Ecel bekliyormuş yolumu eyvâh

4. Şu dünyâda doya doya gezmedim
Genç yaşımda hiç kimseyi üzmedim
Bu kara yazıyı kendim yazmadım
Soldurdu açılan gülümü eyvâh

5. Maraş'tan çıkarken vardı kederim
Kamyonla çarpıştı kara kaderim
İşitmesin emmilerim pederim
Bilmedim sağımı solumu eyvâh

6. Annem babam karaları bağlasın
Kardaşlarım baş ucumda ağlasın
Emmilerim yüreğini dağlasın
Çözsünler şu kanlı şalımı eyvâh

7. Çakıroğlu Hasan murâd almadım
Ben de eller gibi henüz gülmedim
Ergenlik çağına henüz ermedim
Felek büktü kırdı kolumu eyvâh

8. İlhâmî üzgünüm tutmuyor elim
Şiir söylemeye varmıyor dilim
Kimselere verme acılı ölüm
Yâ Rab sen gösterme zulümü eyvâh

-23-

Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

Maraş'ta akrabamız Hasan Çakıroğlu'nun bir trafik kazası neticesi vefatı üzerine İlhâmî'nin söylediği şiir

1. Maraş'tan bir kara haber işittim
   Fırladı başımdan dümanım eyvâh
   Sarstı vücudumu mâteme battım
   Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

2. Doldurdu müddetin tezkere aldı
   Üç gece evinde misâfir kaldı
   Mihricân esti de gül gibi soldu
   Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

3. Hâtırlandı Hasan Maraş ilinde
   Taksisi var direksiyon elinde
   Ecel karşıladı Antep yolunda
   Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

4. Annen baban yollarını gözlüyor
   Akrabalar bütün seni özlüyor
   Büyük annen yaralanmış sızlıyor
   Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

5. Daha gencecikti bir körpe kuzu
   Alnına yazılmış bu kara yazı
   Derin bir mâteme gark ettin bizi
   Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

6. Allâh'tan gelene sabreylemeli
Mukadderât buymuş ne söylemeli
Emr-i ilâhîye boyun eğmeli
Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

7. Böylece kurulmuş nizâm-ı âlem
Acı gayet büyük çok verdi elem
Emir büyük yerden hâsıl-ı kelâm
Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

8. İlhâmî isterim Tanrı'dan rahmet
Şefâat eylesin Habîbi Ahmed
Her fânî dünyâdan göç eder elbet
Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

-24-

Nâdânı bizlere güldürme Balcı

1. Bî-vefâlar karışmasın bu işe
Korkarım yarı kor çıkarmaz başa
Varım kurbân olsun vazgelmem hâşâ
Nâ-dânı bizlere güldürme Balcı

2. Bilirsin ki bahâ yetmez insâna
Mürüvvet ehlisin gel kıyma bana
Hor görme dâima lâzımım sana
Güler yüzümüzü soldurma Balcı

3. Çok özledim gâib ettim dişliği
Yatamadım dar eyledim kuşluğu
Gel kabul et reddeyleme başlığı
Bizi arımızdan öldürme Balcı

4. Bütçem yence mâlum sarsacak beni
Gel ne sen beni yık ne de ben seni
O partiye sürsen olmaz mı yönü
Beyhûde gamlara daldırma Balcı

5. İlhâmî'yem marûzâtım bu kadar
Biz bizi bilirsek el bize ne der
Az eyle masrafı eyleme keder
Mertlik sende kalsın aldırma Balcı

-25-

Bunu memlekete yayan ağladı

Kangal Cumhuriyet Halk Partisi il genel meclisi üyesi Ziya Başer'in çağın en büyük devlet adamı kahraman İsmet İnönü'ye söylediği şiir

1. Başkentten bir kara haber işittim
Bu acı haberi duyan ağladı
Sarsıldı vücûdum mâteme battım
Bunu memlekete yayan ağladı

2. İnönü bekâya göçtü dediler
Ecel şerbetini içti dediler

Bayraklar yarıya düştü dediler
Eşini kaybeden bayan ağladı

3. Lozan kahrâmanı büyük İnönü
İstiklâl Harbi'nde yükseldi şânı
Ebedî âleme terk ettik seni
Yaptığın hizmeti sayan ağladı

4. Saymakla biter mi yaptığın işler
Önünde eğildi dik duran başlar
Yerdeki insânlar havâda kuşlar
Mübârek nâşını soyan ağladı

5. Muzaffer kumandan ey büyük insân
Geride bıraktın şeref ile şân
Tecellî edince ilâhî fermân
Türk ulusu yüce divân ağladı

6. Hizmetin çok büyük mübârek yurda
Bu meziyyet kısmet olmaz her ferde
Nûr içine gark ol yattığın yerde
Azîz vücûdunu yuyan ağladı

7. Milletine vergilidir bu haslet
Yapılan hizmeti unutmaz elbet
Dilerim Tanrı'dan bin türlü rahmet
Muhakkak ki seni seven ağladı

8. İnsânlık âleminin seçkin sîmâsı
Yigirminci asrın eşsiz dehâsı
Yurda kurdun demokrasi binâsı
Diplomatlar ayân beyân ağladı

9. Fâtihler yavuzlar atalar hani
Nihâyet onlar da oldular fânî
Târîhe sığmazsın gömseler seni
Muhteşem törene uyan ağladı

10. Ömrünü vakfettin aziz vatana
Şerefin zirvesi bundan öte ne
Mutlu derim tabutundan tutana
Tabutunu lahde koyan ağladı

11. Ziyâ yasın fazla yetmez gücümüz
Bir gün daha battı büyük acımız
Kaybımız pek büyük yanar içimiz
Tanrı'dan mağfiret diyen ağladı

-26-

Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

7 Aralık 970 günü Sivas garajlarında İlhâmî'nin bavulunu çalan hırsıza söylediği

1. Umarım Allâh'tan yüzün gülmesin
İki yakan bir araya gelmesin
Ehl-i sünnet cenâzeni kılmasın
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

2. Sürünüp de bir köşede kalasın
Pisliğini yüzlerine çalasın
Koyun köpekleri yüzün yalasın
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

3. Ekmek tavşan olsun sen de bir gönez
Elinde bir torba kapı kapı gez
Sana insân denmez andavallı gaz
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

4. Uzadıkça dal dal olsun boynuzun
Sokaktan müşteri toplasın kızın
Domuz suratına dönmeli yüzün
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

5. Temennî ederim yetme sanına
Bir Müslümân bulaşmasın kanına
Hakkım zehir zıkkım kalmaz yanına
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

6. Gece kuşu musun yoksa yarasa
Ne söz söylemeli böyle terese
Baban salahana anan arasa
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

7. Belli değil baban anandan bir sor
Anla da babanı ondan haber ver
Kırılmış boynuzun bir yol onu sar
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

8. Kapısında dürzü çanı çalınır
Kim gelirse duhûliye alınır
Utanmadan insân gibi salınır
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

9. Kayanın kayası yememiş törpü
Mayana katmışlar lahana turpu
Baban baş pezevenk anan orospu
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

10. Felç olasın titredesin elini
Dübüründen çıkaralar dilini
Arasa köpekler yesin ölünü
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

11. İlhâmî kısa kes uzatma sözü
Yüzüne tükürsün karısı kızı
Kör olsun görmesin her iki gözü
Şerefsiz hayâsız bavul hırsızı

-27-

Fikreyle anı

1. Nedir aslın bildin mi bir katre meni
Düşün sen seni
Rahm-ı mâderde sana kim verdi cânı
Fikreyle anı

2. Kendini bâlâya çekme mat eder seni
   Unutma bunu
   Seni yoktan var eden Hallâk-ı cihânı
   Zikreyle anı

3. Gideceğin yol uzaktır azığın hani
   Haddini tanı
   Kabre varınca yerindirme yönünü
   Kurtar sen seni

4. Bir gün gelüben Azrâil ister bu cânı
   Vermez âmânı
   İlhâmî cân verilmezse bulman cenânı
   Sevdiğin hani

-28-

İzin ver bizlere gidelim gayrı

İlhâmî'nin İstanbul'da bacanağı Hacı Hasan Efendiye söylediği

1. Bacanağım Hacı Hasan Bünül
   İzin ver bizlere gidelim gayrı
   Hoşça kal azîzim dâima şen ol
   İzin ver bizlere gidelim gayrı

2. Bin bereket versin artsın nimetin
   Yurdun hayırlı olsun artsın nimetin
   Hamiyyet parayla alınmaz satın
   İzin ver bizlere gidelim gayrı

3. Çok yoruldu bize baldızım Hacı
Niyâzım Allâh'a çekmesin acı
Hanımlar hanımı başların tâcı
İzin ver bizlere gidelim gayrı

4. Zirveye ulaşmış Seyfullâh Ali
Bunlar âilenin birer sembolü
Râst getir işlerin ver dolu dolu
İzin ver bizlere gidelim gayrı

5. İlhâmî'den selâm Tahsin Yûsuf'a
Yâ Rab sen gösterme cevr ile cefâ
Ömürleri boyunca sürsünler safâ
İzin ver bizlere gidelim gayrı

-29-

Hemen meydân okın ellere karşı

Boz Armut Köyü'nde bir düğün cemiyetinde İlhâmî'nin âşık Emsâlî'ye söylediği

1. Âşık nedir sağa sola çatarsın
Dünyâ ukbâ birbirine katarsın
Biliyoruz kendi malın satarsın
Hemen meydân okın ellere karşı

2. Bitmez Emsâlî'nin nüktesi nâzı
Dökülmüş dişleri buruşmuş yüzü
Sağını solunu görmüyor gözü
Hemen at oynatır yollara karşı

3. Evvel Sekiliyurt şimdi Kangallı
Başımıza oldun bir delikanlı
Everirik seni şöhretli şânlı
Cânımız sağ olsun mallara karşı

4. Rabb'im kimselere vermesin elem
Çoktan terk eyledim bıraktım kalem
Selâmün aleyküm aleyküm selâm
Aşkın deryâsından göllere karşı

5. Boşa ısrâr etme karşına çıkmam
Güleşirim amma hasmımı yıkmam
Terk etmese idim usanmam bıkmam
Cevherler saçardım hâllara karşı

6. Aşkın deryâsını çoktur görmesin
İlhâmî'ye bir kez başın vurmasın
Sözlerim hedâye al âşık durmasın
Bülbül gibi şakı güllere karşı

-30-

Bülbül figân eder güllere karşı

1. Gönül dalgalandı durmuyor bugün
Cevlân etmek ister illere karşı
Kimi âhı enîn kimisi düğün
Bülbül figân eder güllere karşı

2. Tâ ezelden bildim bu dünyâ fânî
Şüphem yoktur bâkî ganiyyü'l-ganî
Dert verse bile verir dermânı
Merhameti boldur kullara karşı

3. Gâh sâkî olur alırsın desti
Gâh derviş olur anarsın postu
Şimdiki ahbâblar iyi gün dostu
Değişirler seni pullara karşı

4. Gece gündüz yalvar perverdigâra
Derdine gayriden olur mu çâre
İş gelir başına düşersin dara
Kesilir suların göllere karşı

5. İlhâmî her gülden alın bir deste
Niçin kahr idersin hısıma dosta
Hele dur bakalım üç günlük hasta
Gözlerin kalıyor yollara karşı

-31-

Toy düğün ederdim ellere karşı

1. Benden selâm eylen Zuhal Hanıma
Hasretliği kâr eyledi cânıma
Hayırlısı alayıdım yanıma
Toy düğün ederdim ellere karşı

2. Nasıl medh edeyim ben bu dilberi
Bilmem melek midir bilmem ki hûri
Görünce vuruldum oldum serseri
Selâmına durdum yollara karşı

3. İncecik kaşları benzer kemâna
Acâyip halk olmuş bu nâ-tüvâne
Nasıl vurulmayım böyle civâna
Halkalanmış zülfü tellere karşı

4. Başka ne diyeyim o ebrû mûya
Cemâli benziyor on dörtlük aya
Tahammül kalmadı gün saya saya
Bülbülüm öterim güllere karşı

5. Küllî malım kurbân olsun yoluna
Altın kemer taktırayım beline
Bilezikler taktırayım koluna
Cânımız sağ olsun mallara karşı

6. (...)
Yakınca (...) yaktın
Başımı belaya soktun [31]

[31] Bu şiirin sonunda tamamlanmamış bir dörtlük bulunmaktadır. Mahlasının önceki dörtlüklerde de olmadığı düşünülecek olursa bu şiir üzerinde çalışıyordu ve henüz şiir tamamlanmamıştı.

-32-

İzinin üstüne çıktı da gitti

972 yılında İlhâmî'nin kolu kırılınca Âşık San'atî'nin İlhâmî'yi görmeye gelmesi üzerine söylenen şiir

1. Beni yoklamaya geldi San'atî
   Hemen dış kapıdan baktı da gitti
   Böyle imiş hasta görmek âdeti
   İzinin üstüne çıktı da gitti

2. Buyur dedim işi çokmuş durmadı
   Tenezzülen hâdiseyi sormadı
   Anlaşılan herhâl önem vermedi
   Elini cebine soktu da gitti

3. Kendi de hast'olmuş altı ay önce
   İy'olmuş kalkmışdı bizler duyunca
   Bir töhmet savurdu yersizdi bence
   Başıma bir kakıç kaktı da gitti

4. Kasabayı günde on kere tarar
   Ölgün hastaların hâtırın sorar
   Maksadı açıktır bir yolcu arar
   Azdırdı yüzünü yıktı da gitti

5. Ufacık dağları görmez gözleri
   Ziyâreti memnûn etti bizleri
   Düşenin dost'olmaz atasözleri
   Burdu dudağını büktü de gitti

6. Bilmem kafasında hangi yel esti
Elinde kandili doldurmak kastı
Bazı ahbâb var ki iyi gün dostu
İçini boşalttı döktü de gitti

7. Dikkatle bakarak süzdü gözümü
Bunda iş yok dedi astı yüzünü
Demek ki paltoma dikmiş gözünü
İlhâmî'ye çelme taktı da gitti

-33-

Derdi derde taylar mısın San'atî

Bir düşünceli gelen Âşık San'atî'den İlhâmî'nin düşüncesini sorması

1. Âşık niçin düşünceli gelirsin
Derdin mi var söyler misin San'atî
İnce dokur kılı kıldan yararsın
Derdi derde taylar mısın San'atî

2. Âşığın âhından titrer âsumân
Gece gündüz eyler feryâd u figân
Vuslatı hayâta erdiğin zamân
Zâr eyleyip ağlar mısın San'atî

3. Başımda esiyor gitmiyor duman
Sû-i zan eyleyip eyleme gümân
Hâtırın hoş olsun gücenme amân
Sular gibi çağlar mısın San'atî

4. Kimi suda gezer kimi havâda
Kimi tabakta yer kimi tavada
Eller atlı gider biz de piyâde
Bir vâsıta sağlar mısın San'atî

5. Şeydâ bülbül gibi düşersin zâra
Gece gündüz yalvar perverdigâra
Eğer ki derdine olmazsa çâre
Siyâhları bağlar mısın San'atî

6. Çâreler halk eder feyyâz-ı mutlak
İşte beni boş bırakmaz muhakkak
Kendinde bir hata var ise ancak
Ciğergâhın dağlar mısın San'atî

7. Çalışan menzil-i maksûda ersin
Hakîkat bağının güllerin dersin
İlhâmî de bir kez başını vursun
Yarasını bağlar mısın San'atî

-34-

Evvela secdeye varan kim idi

1. Âşık gel seninle hasb-i hâl olak
İptidâ dünyâya gelen kim idi
Cevâb ver sözüme mutâbık kalak
Evvelâ secdeye varan kim idi

2. Kün dedi kâinatı halk etti Hallâk
Feyekün deyince mahvolur mutlak
Nesîmî ne için dedi ene'l-Hak
Elest hitâbını soran kim idi

3. Halk etti dünyâyı verdi düzeni
Bilir misin evvel yazı yazanı
Çerde ile Serendip'te gezeni
İptidâ cennete giren kim idi

4. Kimi uzun olur kimisi kısa
Harûn'a ne için bağırdı Mûsâ
Acep şimdi nerde hazret-i İsâ
O Beytü'l-Ma'mûru kuran kim idi

5. Kimin hürmetine halk oldu varlık
Onun şerefine kuruldu dirlik
Âlem-i İslâma kim verdi birlik
Vuslat-ı Bârî'ye eren kim idi

6. Eyyûb'un derdine kim buldu çâre
Muhyiddîn'i niçin çektiler dâra
Acabâ zehiri kim verdi mâra
Cebelü's-Sârâ'yı gören kim idi

7. O kim idi Çin Seddi'ne başlayan
O kim idi yer altına işleyen
O kim idi Azâzil'i taşlayan
Evlâdını kurbân veren kim idi

8. Ey İlhâmî yalvar Bârî Hüdâ'ya
Gece gündüz çalış farzı edâya
Hakk'ın emri birdir bâya gedâya
Nil'i parça parça yaran kim idi

-35-

İbtidâ cennete giren kim idi

1. Bir suâl eylesem âşık Mahsûnî
Men arefe sırrına eren kim idi
Güzel bir cevap ver göreyim seni
İbtidâ cennete giren kim idi

2. O kim idi Beytullâh'ı onaran
Rüyâ âleminde olundu fermân
Eylemek istedi oğlunu kurbân
Bıçağını taşa vuran kim idi

3. Ber-fezâ eyledi sidreye çıktı
Cennet cehennemi dolandı baktı
Hikmetiyle parmağından su aktı
Mekânsız Sübhân'ı gören kim idi

4. Çamur atsan sıvanır mı güneşi
Adâlette yoktur menendi eşi
Perîşân olmuştu ashâbın işi
Cebelü'l-Hırâ'yı gören kim idi

5. Seherde bülbüller goncaya öter
İlhâmî uzatma bu kadar yeter
Âşık olan kendi metâın satar
Binâ-yı İslâm'ı kuran kim idi

-36-

Huzûra cezâlı gelen kim idi

Bir Sual

1. Bir suâl sorayım gücenmez isen
Mühr-i Süleymân'ı çalan kim idi
Dâvete icâbet etmeyip küsen
Huzûra cezâlı gelen kim idi

2. Beytü'l-mukaddes'i kim inşâ etti
Acep gök yüzüne kim emrle gitti
Ulu nebîlerden kim davar güttü
Dünyâda ilk önce ölen kim idi

3. Eyyûb'ün derdine kim oldu çâre
Mansûr'u ne için çektiler dâra
Bülbül niçin zâr eyliyor gülzâra
Pervâsız odlara dalan kim idi

4. Bâbil kuyusunda cezâsın gören
Kıyâmete kadar ayakta duran
İmâm Gazâlî'nin künyesin soran
Gıpta idüp ümmet olan kim idi

5. Kaçıncı göktedir Hazret-i İsâ
Mûsâ'ya ne için verildi asâ
Avuç uzun unuk ne için kısa
Söyle bu mahlûka gülen kim idi

6. Beytü'l-Mamûr neden göğe çekildi
Ne oldu Yakûb'un beli büküldü
Üç yere üç alem niçin dikildi
İbtidâ namâzı kılan kim idi

7. Gece gündüz deryâlarda gezeni
Âlem-i dünyâya veren düzeni
En evvel kim okudu ezânı
Ebedî hayâtta kalan kim idi

8. Bir kuş var ki kuma sokar başını
Önce kim öldürdü öz kardaşını
Bilir misin akbabanın yaşını
Nil'i on ikiye bölen kim idi

9. İlhâmî kimseye gel suâl sorma
Beyhûde kimsenin kalbini kırma
Şâirim diyerek kendini kurma
Belkıs'ın incisin delen kim idi

-37-

En kıymetli azâ eller değil mi

Âşık San'atî'ye cevap

1. Bir muammâ değil açık sözlerin
Gövdenin direği beller değil mi
Dâim Hakk'ın ihsânını gözlerim
En kıymetli azâ eller değil mi

2. Rûhtan söylemedi Habîb-i Hudâ
Zevcesi işledi Nûh'a çok hatâ
Seherde zâr eyler bülbül-i şeydâ
Onun da maşûku kullar değil mi

3. On parmak içinde başta şehâdet
İmân ehli olan eyler ibâdet
Rûhtan suâl edip eyleme töhmet
Bilinmeyen gizli sırlar değil mi

4. Kırkların makâmı Mekke'de Şâm'da
Bir perde kalmıştı kevni mekânda
Üç yüz altmış damar vardır insânda
Vücûdun şehrinde yollar değil mi

5. Ne bedende ve ne rûhta kıyâmet
Akl-ı selîm olan bulur selâmet
İfâde alacak Allâhu's-Samet
İfâde verecek kullar değil mi

6. Harâma yüz tutan tehlike işi
Zamânı gelince uçar cân kuşu
Cennetten verdiler o kara taşı
Evveli süt beyaz derler değil mi

7. İlhâmî'yem bu soruyu açarım
Emr-i Hak'la o köprüden geçerim
İnşallâh kevser suyun içerim
İmân amel güzel hâller değil mi

-38 [32]-

Aradığımı buldum akşamüzeri

Yeni Halkçı Gazetesi yazarı sayın Halil Soyuer'e teberrüken takdim

1. Kıymetli üstâdım Halil Soyuer
Hâtıranı aldım akşamüzeri
Hep seçme şiirler ne dersen değer
Aradığımı buldum akşamüzeri

2. Emsalsiz bir eser takdîre şâyân
Lutfu âtıfete olur mu pâyân
Bir aşkın mahsûlü bu ayân beyân
Düşünceye daldım akşamüzeri

3. Okudum şiirler ne kadar vecîz
Ne kolay ki üstâd ola bu nâçîz
Teveccüh buyurdun teşekkür azîz
Sevindiğimden güldüm akşamüzeri

[32] Bu şiir daktilo ile ve Lâtin harfleriyle yazılmış.

4. Öğle ikindiyi geçirdik sâkin
Akşam üstü oldu günaşma yakın
Buyruğu yerini alacak Hakk'ın
Bir gül gibi soldum akşamüzeri

5. Hayât vâdisine baykuş konacak
Mâmûreler hep vîrâne olacak
Bir meşale gibi bir gün sönecek
Bu inanca geldim akşamüzeri

6. Mutlu günler dilerim eylerim selâm
Bozulmuş düzeni yazmıyor kalem
Bu kadarce yeter hâsıl-ı kelâm
Zerre zerre doldum akşamüzeri

7. Çok günler geçirdik sürdük devrânı
Kutlu olsun mübârek Kurbân Bayrâmı
Ziyâ Başer şâirlerin hayrânı
Bilmem ne hâl oldum akşamüzeri

-39-

Söylemez ettiler dillerimizi

Adapazarı ortaokul müdür muavini Hasan Balcıoğlu'ndan Kangal'a müsaferete geldikler(inde) söylenen

1. Safâ geldin sayın Hasan Balc'oğlu
Nasıl beğendin mi illerimizi
Mübtelâ-yı aşkım yüreğim dağlı
Söylemez ettiler dillerimizi

2. Havâsı çok iyi soğuktur suyu
Nâhiyesi idi yüz otuz köyü
Halkı mûnis idi güzeldi huyu
Ne çâre bozdular göllerimizi

3. Kimisi lâ-yüs'el eyliyor nâzı
Kiminin ayyûka çıkar avâzı
Andelîb gülzâra çevirmiş yüzü
Zâglar kokluyor güllerimizi

4. Sefîneye bindik dümeni bozuk
Dağıldı stoklar kalmadı azık
Suçlu suçsuz rakîb oldu ne yazık
Şaşırdı fırtına yollarımızı

5. Yâ Rab senden olmaz ise inâyet
Bozuldu intizâm perîşân gâyet
Sükûnet iâde etmezse şâyet
Çevirdik siyâha allarımızı

6. Nasıldır hoş mudur Adapazarı
Anda çoktur şühedânın mezârı
Olsa idim bir gazete yazarı
Dökerdim pazara mallarımızı

7. İlhâmî'yim hep rumuzlu sözlerim
İçin için durmaz ağlar gözlerim
Nerde kaldı selâmeti özlerim
Taktılar kemende kollarımızı

-40-

Merhamet sâhibi kullar yetişti

Câmii şerif ve câmi yaptırma derneği arkadaşlara bir yarenlik

1. Dinleyin efendim bu destânımı
Kucaklar açıldı kollar bitişti
Açtılar câmide bedestânımı
Merhamet sâhibi kullar yetişti

2. Toplandı komşular kuruldu dernek
Bize şeref verdi bu işe girmek
Herkes kaderince bir yardım vermek
Aktı damla damla göller bitişti

3. Gün-be-gün yükselir eylerler işi
Mermer sütunları parlıyor taşı
Hayırlı uğurlu hepsinin başı
Değerli paralar pullar yetişti

4. Arkadaşlar ferâgatle çalışır
Çalışanlar maksûduna erişir
Şükür günden güne işler gelişir
Manevî değerler hâller yetişti

5. Ersoy baş mühendis Koçköprü mimâr
Ahmed Süt'ü gören mütâid sanar
Kurugöl pelidin başına dutar
Hamiyyet sâhibi eller yetişti

6. Ali Tuncer bakar hesâb işine
Elbet gider mimârın hoşuna
Halıcı söz söylemez boşu boşuna
Kudret çeşmesinden seller yetişti

7. Süleymân hiddetli süt gibi taşar
Gördüğü hizmetler başından aşar
İşin kolayını arıyor Başer
Hayrât bahçesinde güller yetişti

8. Nedense çok soğuk Hacı Mustafâ
Hacı Veli böylece çok çekti cefâ
Emek zâyi olur düşün bir defa
Âdetli töreli yollar yetişti

9. Bektaş Akçakala gördüm dışlığı
Az kaldım unudam Osmân Taşlığı
Terlemeden gelir onun harçlığı
Şekerli kaymaklı ballar yetişti

10. Mehmet Çalapverdi hasta gâlibâ
Şifâ ihsân etsin ol Rabbi'l-ulâ
Topal Hocagilde gördüm bir çala
Yardıma baş açtı eller yetişti

11. Gücenmen ahbâblar bu bir yârenlik
Sığındık Hâlik'a derneğe girdik
Cennet bahçesinden çiçekler derdik
Sebepler halk etti mallar yetişti

12. Hâfız Abdurrahmân Câmi hocası
Hepimizden fazla onun çabası
Hayrı sever idi merhûm babası
İlhâmî dür döken diller yetişti

-41-

Dön de bir Kangal'ın yollarına bak

1. İstanbul'a geldin tankü mü oldun
Hele şu hanımın kollarına bak
Yoksa İstanbul'u senin mi sandın
Dön de bir Kangal'ın yollarına bak

2. Bıraktı atkıyı açtı başını
Düzenledi kirpiğini kaşını
Henüz yeni almış elli beşini
Kırdırıveriyor dillerine bak

3. Nasıl metheyleyim bu ebrû mûyu
Ne güzel yaratmış dal fidan boyu
Hûriye meleğe benziyor huyu
Sadef tırnakları ellerine bak

4. Kaşları yay gibi zeytin gözleri
Lebleri bal gibi şeker sözleri
Fil dişi yanaklar güzel yüzleri
Sırmalı saçların tellerine bak

5. İlhâmî yârenlik eyliyor cânım
Gücenme sözüme ..... [33] hanım
Hayâtım varlığım hep bütün senin
Çiçekli burnunda güllerine bak

-42-

Aşkın perdesini deldin mi âşık

Ankara (.....) mahallesinde Hamid İyigün'e söylenen

1. İmtihân mı olacaksın benimle
Âşıklık ruhsatın aldın mı âşık
Neme lâzım ben uğraşmam seninle
Aşkın perdesini deldin mi âşık

2. Hiç mâcera geçirdi mi seriniz
Âşıklar vezninde nedir yeriniz
Bilir misin acep kimdir pîriniz
Bu kapıya başın çaldın mı âşık

3. Aslen nerelisin nerde oturun
Halk içinde sayılırmış hâtırın
Neden zürriyeti olmaz katırın
Aradın birini buldun mu âşık

4. Kimdi önce Azâzili taşlayan
Kimdi acep Çin Seddi'ne başlayan

[33] Boş bırakılan bu kısım âşık tarafından bilerek boş bırakılmış olmalı; buraya bir kadın ismi konacak.

Usturlapla yeraltına işleyen
Bunlara âşinâ oldun mu âşık

5. O kim idi doğdu yoktu babası
O kim idi doğdu yoktu anası
Âleme nûr saçan o nûr dânesi
Bu sırrı hikmeti bildin mi âşık

6. Eyyûb'ün derdine kim buldu çâre
Muhyiddîn'i niçin çektiler dâra
Nerede kim verdi zehiri mâra
Engine zevrâkın saldın mı âşık

7. Mübtelâ-yı aşkım sen çâre-sâzım
Zannetmem kimseye dokunmaz sözüm
Bu bir lâtîfedir gücenme gözüm
Erenler yolundan geldin mi âşık

8. İlhâmî uzatma kısa kes sözü
Yine arzuladım görmeyi sizi
Gelişin çok mahzûn eyledi bizi
Sen de bu sevdâya daldın mı âşık

-43 [34]-

Hayâlini kökten sildi mehmetçik

1. Zâlim papaz dur bardağı taşırdın
Tahammül kalmadı doldu mehmetçik
Enosis diyerek yolun şaşırdın
Hayâlini kökten sildi mehmetçik

2. Dinsiz sen kaynattın cadı kazanı
Türkler için hazırladın düzeni
Lâyıkın bu idi buldun cezânı
Hudâî bir sille çaldı mehmetçik

3. Kıbrıs'a çökmüştü bir kara duman
Dîni olmayan da olur mu îmân
Neye güveniyon ey kahpe Yunân
Hâzır ol vaktine geldi mehmetçik

4. Yeşil ada kızıl kana boyandı
Zulüm vardı âsumâna dayandı
Ervâh-ı şühedâ bütün uyandı
Kuş gibi hedefi buldu mehmetçik

5. Mersinden adaya bir güneş doğdu
Mehmetin pençesi zulmeti boğdu
Rumların başına bombalar yağdı
Adayı kapladı seldi mehmetçik[35]

---

[34] Bu şiir daktilo ile ve Lâtin harfleriyle yazılmış.

6. Önde şanlı sancak elde tüfeği
Pervâsız düğüne gidiyor sanki
Melekler de seyreyledi bu cengi
Şâhin gibi harbe daldı mehmetçik

7. Evvelce de bir ders vermiştik size
Toplayıp İzmir'de döktük denize
Fârenin deliği çıktı beş yüze
Perîşân hâline güldü mehmetçik

8. Ziyâ Başer ancak bu kadar dedi
Öğrendik dost ile düşmânı yâdı
Arslanın önünde ne yapsın kedi
Bütün hayâlleri sildi mehmetçik[36]

-44-

Tanıştığıma memnûn oldum Gözütok

26 Haziran 973 günü Ankara'da Hamid Gözütok'a söylenen

1. Güzel şiirlerin tek tek dinledim
İnan ki bir hisse aldım Gözütok
Tamâm şâir olduğunu anladım
Tanıştığıma memnûn oldum Gözütok

---

[35] "adayı kapladı" nın üzeri mürekkepli kalemle çizilerek "setlerini yıkan" yazılmış.

[36] Bu mısranın üzeri mürekkepli kalemle çizilerek "Düşmandan öcünü aldı mehmetçik" yazılmış.

2. Şiirlerin bence aliyyü'l-âlâ
Aşkını artırmış ol Rabbü'l-âlâ
Acep bundan öte daha ne ola
Biraz tefekküre daldım Gözütok

3. Şâirlik insâna bir lutf-ı Hudâ
Hak Hak diyen Hak'tan olur mu cüdâ
İçeride aşk olmazsa ne fayda
Kendimi bir vecde saldım Gözütok

4. Hakîkat bağında bir gül açmışsın
Kâmiller safına tez ulaşmışsın
Aşkın deryâsından katre içmişsin
Böylece kaleme aldık Gözütok

5. İlhâmî'yem hedâyedir sözlerim
Gece gündüz hedefimi gözlerim
Buyurun Kangal'a sizi gözlerim
Hemân bu kadarla kaldım Gözütok

-45-

Edeple boynunu kırasın turnam

Bir Nisan 971 günü akşam gazetesinde küçük ilânlar sütununda posta kutusu 75'te istenilen şiire karşı söylenen

1. Telli turnam İstanbul'a varınca
Fâtih ilçesine varasın turnam

Hâmid Han'ın türbesini görünce
Edeble boynunu kırasın turnam

2. Göğe çıkmış apartıman çatısı
Arar bulamazsın işin kötüsü
Yetmiş beş numara posta kutusu
Varıp kapısında durasın turnam

3. Müsâade olursa içeriye gir
Arz eyle hürmetim bir de selâm ver
Dinle sözlerini bir kenârda dur
Maksatları nedir sorasın turnam

4. İnceleyip her tarafı süzesin
Dikkat edip notlarını yazasın
Madde madde sıralayıp düzesin
Bir deste goncasın deresin turnam

5. Ziyâret edesin Eyûb Sultân'ı
O ulu hakanlar hep oldu fânî
Dünyâ târîhinde Türklerin şânı
Taksim Âbidesi'n göresin turnam

6. İlhâmî ne güzel İstanbul ili
Açılır lâlesi sümbülü gülü
Vilâyetim Sivas İç Anadolu
Açık adresimi veresin turnam

-46-

Estagfirullâhelazîm

1. Ey hâlik u hayy u kadîm
   Estağfirullâhelazîm
   Ben müznibim oldum nâdim
   Estagfirullâhelazîm

2. Ben itmişem hadsiz günâh
   Sensin bütün mahlûka şâh
   Ey merhameti bol İlâh
   Estagfirullâhelazîm

3. Yâ Rab günâhım çok nidem
   Sen var iken nere gidem
   Hâlimi kime arz idem
   Estagfirullâhelazîm

4. Nefsin fırkasına yildim
   Günâh deryâsına daldım
   Zenbimle kapuna geldim
   Estagfirullâhelazîm

5. Kazâya kaldı namâzım
   Yâ Rab kabul et niyâzım
   İlhâmî'yem budur sözüm
   Estagfirullâhelazîm

-47-

Nasıldır hâtırın sorayım dedim

Âşık San'atî'nin İlhâmî'yi nereden aldığım hususundaki sualine cevap

1. Çoktan görünmüyon Âşık San'atî
Nerelerde kaldın göreyim dedim
Rızk için kimseye etme minneti
Nasıldır hâtırın sorayım dedim

2. Dediler işittim olmuşsun hasta
Kahir nükte eden hasıma dosta
Sanatın ne ola çıraksız usta
Güzel şiirlerin dereyim dedim

3. İhtiyarlık çöktü kalmadı dermân
Bunlar bir bahâne olursa fermân
Allâh'tan gelene cânımız kurbân
Bu söz üzerinde durayım dedim

4. Biz âciz insânız düşün bir defâ
Rabb'im ihsân etsin hayırlı şifâ
Göster baştan başa kim sürdü safâ
Ziyâret etmeye varayım dedim

5. Bunlar bir çiledir San'atî baba
Beyhûde bunun'çün eyleme çaba
Hiç ecirsiz bir şey var mı acaba
Bu yolda bir haber vereyim dedim

6. Nerden ilhâm aldığımı sorarsın
Doğrum'ola diye korku kurarsın
Öküzün altında dana ararsın
Dananın ipini kırayım dedim

7. İlhâmî Allâh'tan alır ilhâmı
Duymadım görmeye gelirdim seni
Seni çok severim bilirsin bunu
Görünmüyon diye arayım dedim

-48 [37]-

Rûhlar meyânında seyrânda idim.

1. Gûş eylen pendimi[38] eyleyem beyân
Dünyâda yok iken vücûd-ı insân
Yarattı rûhları Hallâk-ı cihân
Rûhlar meyânında[39] seyrânda idim.

2. Emretti Azrâil balçık getirdi
Dizdi iskeletin kırk yıl yatırdı
Melekler secdeye başın getirdi
Vücûd-ı Âdem'le bî-cânda idim

3. Ege kemiğinden Havvâ halk oldu
Emr ile ikisi cennete girdi

[37] Bu şiir gazetede de yayınlandığı için ordaki farklar "Gzt." Kısaltmasıyla gösterilmiştir.
[38] Gzt: efendim; 2.cönk: sözümü
[39] Gzt: meydanında

Şecer-i tûbâdan yemen denildi
Bozulan ahd ile peymânda idim[40]

4. Gitti Âdem nebî dünyâ devretti
Nebîlik İdris'ten Nûh'a nakletti
Hâlik'ın emriyle[41] sefîne yaptı
Nûh ile berâber tûfânda idim

5. Âdem İdrîs derken uzandı[42] kıssa
Tevellüd eyledi Hazret-i Mûsâ
Zencîr ile göğe çekildi Îsâ
Ben müştâk sâhib-i Kur'ân'da idim

6. Beş yüz seksen dört yıl geçti aradan
Dünyâya buyurdu maksûd-ı cihân
Kırkında nübüvvet gönderdi Sübhân
İnandım eşhedü imânda idim

7. Muttasılan geldim fenâ yurduna
İlhâmî dûş oldun[43] dünyâ derdine
Gidende pederim Balkan Harbi'ne
Ben rahm-ı mâderde gümânda idim

---

[40] Bu dörtlük 2. cönkte bulunmaktadır.
[41] Gzt: Hakk'ın emri ile
[42] Gzt: uzadı
[43] duş ol-: tuş olmak.

-49-

Öksedim kızımı göreyim dedim

5 Mayıs 1971 günü torunum Serap ve Şeyda Başer'e söylenen

1. Beş Mayıs Pazar anneler günü
Şeker kızım Serap özledim seni
Aklına düşürüp anmadın beni
Öksedim kızımı göreyim dedim

2. Herkes annesiyle oynadı güldü
Benim nazlı kızım nerede kaldı
Mahzûnlandım benim gözlerim doldu
Nasılsın acabâ sorayım dedim

3. Benim nazlı Şeydâ'm o körpe kuzu
Hasreti durmadan üzüyor bizi
Elma yanakları o kara gözü
Sırmalı saçların öreyim dedim

4. İki bülbül öter gülün başında
Biri on dokuz ay biri altı yaşında[44]
Gündüz hayâlimde gece düşümde
Yanağından bir gül dereyim dedim

5. Selâm olsun Muallâ'ya Dudu'ya
Veremedim size lâyık hediye

[44] Vezin bozuk.

Gözünüzden öper annen Nâdiye
Kızıma bir buket vereyim dedim

-50-

Nice böyle günler gelsin efendim

Ata'nın Sivas'a geldiği günün yıl dönümünde şairler gecesinde söylenen

1. Kıymetli büyükler çok sayın baylar
Geceniz hayırlı olsun efendim
Şâirler kalbine doğanı söyler
Nice böyle günler gelsin efendim

2. Kurulmuş masalar oturmuş beyler
Dolanır sâkîler içilir çaylar
Ehl-i dil olanlar şiirler söyler
Tel ehli sâzını çalsın efendim

3. Günün önemine olur mu pâyan
Ata'nın şerefi bu ayân beyân
Ne mutlu efendim ben Türküm diyen
Öğünsün gurûrun ansın efendim

4. Okudum dersimi yoktur hecesi
Neş'elensin bu cinânî kocası
Bu kıymetli günün kutsal gecesi
Ebedî hâtıra kalsın efendim

5. Şâirler gecesi gecenin adı
Meclis-i irfânda lezzeti tadı
Şeydâ bülbül güle eder feryâdı
Andelîb gülzârı bulsun efendim

6. Acabâ sözünde var mı bir fayda
Asla gözüm yoktur kaşları yayda
Güle figân eyler bülbül-i şeydâ
Söylesin âşıklar gülsün efendim

7. Beyler sakın âşık bellemen beni
Günün heyecânı söyletti bunu
Ey İlhâmî bir gün olursun fânî
Söyle bir hâtıra kalsın bu gece

-51-

Kuşlar katar tutar tutmaz gidelim

İstanbul'da bir ay süren misafirlik üzerine söylenen

1. Bize mekân oldu İstanbul ili
Açılmış lâlesi sümbülü gülü
Gözümüzde tüter Kangal'ın yolu
Kuşlar katar tutar tutmaz gidelim

2. Bir ziyâret için gelmiş idik biz
Çok sıkıntı verdik özür dileriz
Gayrı gideceğiz hoşça kalın siz
Kavun karpuz biter bitmez gidelim

3. Biz çıkalı köyden altmış gün oldu
Gayrı misâfirlik kemâlin buldu
İlkbahâr demeye kaç günün kaldı
Telli turnam öter ötmez gidelim

4. Aklı olan kış günü çıkar mı yola
Taaccüb eyledim ben de bu hâle
Gayrı çile doldu çıkalım yola
Akşam güneş batar batmaz gidelim

5. O Hacı'nın artsın ekmeği aşı
Umarım gün-be-gün yükselsin işi
Gözümüze aldık boranı kışı
Konu komşu yatar yatmaz gidelim

6. İlhâmî işledin büyük bir hatâ
Çıktın asansörle çeşitli kata
Yolumuz pek uzak Sivas'tan öte
Şafak yeri atar atmaz gidelim

-52-

Herkesin aybına bakma azîzim

1. Dinleyin söyleyem size bir kıssa
Kimsenin hâtırın yıkma azîzim
Ârif olan alır kıssadan hisse
Herkesin aybına bakma azîzim

2. Mecliste söylenen kelâmı dinle
Olunursa suâl cevâbın söyle
Nazar kıl ağrını yiğnini tayla[45]
Cevherin pul olur dökme azîzim

3. Kendini bilmezle ülfet eyleme
Dibi görünmedik suyu boylama
Menfâat vermeyen sözü söyleme
Halkı birbirine takma azîzim

4. Sükût eyle seni kâmil sansınlar
Düşünerek söyle ibret alsınlar
Çok gitme bir yere hürmet kılsınlar
Eğer nazardaysan çıkma azîzim

5. Âlim meclisinden eyleme hazer
Kat'iyyen kimseye söyleme azar
Karşılar sözünü kendini bozar
Her yere elini sokma azîzim

6. İlhâmî sözünü pişir de söyle
Girip aşkın deryâsını sen boyla
Elinden gelirse bir iylik eyle
Geri dönüp başa kalkma azîzim[46]

[45] Tayla: hayvana yük yüklemek.
[46] Başa kalk-: Başa kakmak, yörede başa kalkmak şeklinde de kullanılmaktadır.

-53-

Oku destanımı al barışalım

İlhâmî'nin San'atî'ye cevabı

1. Gücendin mi bana Âşık San'atî
   Eğer gücendiysen gel barışalım
   Cevâb vermek için çekme zahmeti
   Oku destânımı al barışalım

2. Kıymetli müftümüz hürmete şâyân
   Ali Hoca hatîb bu ayân beyân
   Selâmete erer bunlara uyan
   Aşkın deryâsına dal barışalım

3. Ziyâretin memnûn etmişti bizi
   Arzû ediyordum görmeyi sizi
   Âşığın tükenmez nüktesi nâzı
   Ayrılıyor gayri yol barışalım

4. Vazîfen îcâbı dolaşın durun
   Bazı hastalara portakal verin
   Bazının sık sık hâtırın sorın
   Biraz metânetli ol barışalım

5. Üzülerek aldım elime kalem
   Yâ Rab kimselere sen verme elem
   Palto ceket dedik medâr-ı kelâm
   Aktı dîdem yaşı sil barışalım

6. Ziyâret eyledin sevâb kazandın
Manevî kısmetin aldın bezendin
Cevâb vermek için boşa özendin
Engine zevrâkın sal barışalım

7. İlhâmî kimseye lâtîfe etme
Doğruyu koyup da eğriye gitme
Ehli olmayana cevherin satma
Olurmuş kıymeti pul barışalım

-54-

Evveli cim sonu dal konuşalım

İlhâmî'nin San'atî'ye cevâbı

1. Sözümüz ne acep San'atî baba
Yaklaş da yanıma gel konuşalım
Tecvîd kalkaledir eyleme çaba
Evveli cim sonu dal konuşalım

2. Allâh'ın sayısız nîmeti çoktur
Arpa da buğday da nîmet-i Hak'tır
Arasan dünyâda benzeri yoktur
Düşün bunu böyle bil konuşalım

3. Öyle havâlanma yüceden yüce
Okudum tecvîdi hurûf-ı hece
Kur'ân-ı mübîni ele alınca
Dökülür ağzımdan bal konuşalım

4. Böyle mi okudun[47] San'atî hoca
Okuduğun galat bunu bil iyce
Teganni haramdır sorarsan bence
Ara da yerini bul konuşalım

5. Hocam merhûm mağfûr müftî Apaydın
Sohbeti ilminde feyz alıp doydum
Kıraat okudum tecvîdi saydım
Rahmete gark olsun bol konuşalım

6. Arabî ilminde zamirle mastar
Âlîm olan şahsa icâzet ister
Var ise elinde getir de göster
İstersen biriyle sal konuşalım

7. Âşık sözlerime iyi ver kulak
Bir hâfız-ı Kur'ân arayıp bulak
Ârifler önünde imtihân olak
Orda bir derece al konuşalım

8. Oku ebyâtımı kusûra kalma
Sözlerim hakîkat hafîfe alma
Bazı yerlerinde varsa da çelme
İlhâmî burada kal konuşalım

[47] İlhâmî'nin kendi elyazısıyla Osmanlıca bir başka kopyada(?) "ders aldın" şeklindedir.

-55-

Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

1. Ayağına giymiş rugânî mesi
Seyretmiş ola mı gümüş Sivas'ı
Bir haber işittim bu neyin nesi
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

2. Koltuğuna almış çifte yastığı
Torunlarla birlik yemiş fıstığı
Taksinin içinde kalmış lastiği
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

3. Vaktiyle benim de geldi başıma
Ne için demişler gülme komşuna
Gördün mü senin de geldi başına
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

4. Böyle midir Fahreddin'in dostluğu
Yemez ola idin sen bu fıstığı
Ne olur arayın bulun lastiği
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

5. Lastiğim demiş de basmış ağıdı
Oğlu Fahreddin'e salmış kâğıdı
Eve geldi ayağında yok idi
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

6. Fahreddin'le Zafer seferber olmuş
İşiden komşular bu hâle gülmüş
Aramış muharrem garajda bulmuş
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

7. Ziyâ'yım er dedi bu birkaç sözü
Gel sevgilim etme bu kadar nâzı
Doğru söyle de sevindir bizi
Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım

-56-

Aşkın deryâsına daldım da geldim

1. İyce dinle beni San'atî Baba
Ustamdan dersimi aldım da geldim
El elden üstündür eyleme çaba
Aşkın deryâsına daldım da geldim

2. Bu bir dâd-ı Hak'tır olur mu belli
İstersen kırk yaşa istersen elli
Güzel konuşalım yordamlı yollu
Boyandım terlere sildim de geldim

3. Dâimâ herkesi üstün görürüm
İnceler bir kılı kırka yararım
Maksadın acep ne bunu sorarım
Okudum ebyâtın gördüm de geldim

4. Ben âşığım diye eyleme pâye
Bâzen atla giden bâzen de yaya
Değirmezsin elin sabuna suya
O kapıya başım çaldım da geldim

5. Usûl-i hâl ile okudum hece
Güvencim bir Allâh o kadri yüce
Bu yol kolay değil anla iyice
Sarardım gül gibi soldum da geldim

6. Herkese saygım var kimseye atmam
Günâhtır kimsenin gıybetin etmem
Hamd olsun kimsenin metâın satmam
Öğrendim bunları bildim de geldim

7. Asla kalp kıramam kızarır yüzüm
Vicdân azâbıyla sızılar özüm
Hasmın karınca ise hor bakma gözüm
Bu haslete vâsıl oldum da geldim

8. İlhâmî'yem budur sözün kısası
Hodri meydan dersin bu neyin nesi
Bardağı taşırır bundan ötesi
Meclis-i irfânda kaldım da geldim

-57-

Dîde-i eşkim silerek seminize gelirim

Müftü Mevlit Sarıoğlu'na Cevâb

1. Çok teşekkür dâvetine müftî-yi âlî-cenâb
İcâbet lâzım muhakkak ceminize gelirim
Rehber-i dâr-ı cinânsın ey münîr-i mâh-tâb
Dîde-i eşkim silerek seminize gelirim[48]

2. İlm'ile âmil olanı severim Allâh için
Ecri ahzetmek murâdım hasbeten lillâh için
Umarım muhtâc-ı duâ rızâen lillâh için
Söyledikçe dür dökülen feminize gelirim

3. Sohbet etmek ne güzeldir âşinâ olan bilir
Sohbetin olduğu yere Tanrı'dan rahmet gelir
Söylenen kelâm-ı kibâr dinleyen feyzi alır
Hisse-mend olmak üzere yanınıza gelirim

4. Hamd-i bî-had ol kerîme bize lutf etti kaza
Şikâyet olmasın hâşâ içecektim uza
Sohbetinden mahrûm oldum bil ki müştâkım size
Gam yükünü tay eyleyip gamınıza gelirim

5. Ey İlhâmî bir çiledir günâhına kefâret
Cümleyi esirge yâ Rab kimseye verme âfet
Yâ İlâhî cümlemizin zenbin eyle mağfiret
Ehl-i derde mahrem olup deminize gelirim

---

[48] "Eşk" kelimesi, "aşk" şeklinde yanlış yazılmış.

-58-

Hamd olsun hisse-mend oldum okudum

Müftü Mevlüt Sarıoğlu'na cevap

1. Fazîletli müftü Mevlüt Sar'oğlu
   Kıymetli ebyâtın aldım okudum
   Mübtelâ-yı aşkım yüreğim dağlı
   Hamd olsun hisse-mend oldum okudum

2. Tamam aşkın zirvesine gelmişsin
   Kanâatim zü'l-cenâheyn olmuşsun
   Ârifler safında yerin almışsın
   Derin bir sevince daldım okudum

3. Vârisü'l-enbiyâ hâsu'l-haremeyn
   Makâmın çok yüksek mümessil-i dîn
   Ne haddim edemem mübârek vasfın
   Okudukça hayran kaldım okudum

4. Sözlerin kıymetli aliyyü'l-âlâ
   Aşkını artırsın ol Rabbü'l- ulâ
   Âfiyetler ihsân eylesin Mevlâ
   Kendimi bir vecde saldım okudum

5. İlhâmî'den selâm saygı ve hürmet
   Size âfiyetler ceddine rahmet
   Ziyâret ederim olursa kısmet
   Bu kadarla karâr kıldım okudum

-59-

Beğendim şeref-yâb oldum okudum

1. Kıymetli şâirim sayın İsmetî
Değerli eserin aldım okudum
Temennî ederim bol ol kısmeti
Beğendim şeref-yâb oldum okudum

2. Emsalsiz bir eser takdîre şâyân
Hakk'ın vergisine olur mu pâyân
Bir aşkın mahsûlü bu ayân beyân
İnan sevincimle doldum okudum

3. Çok güzel şiirler ne kadar vecîz
Teveccüh buyurdun inan ki azîz
Ne kolay ki âşık ola bu nâ-çîz
Kendimi bir zerre bildim okudum

4. Fabrika sahâsı tozlu dumanlı
Hak varin sahibi şerefli şanlı
Ebyâtım hedaye bay İsmet namlı
Çok teşekkür memnun kaldım okudum

5. Mutlu günler diler eylerim selâm
Bozulmuş düzeni yazmıyor kalem
Bu kadarca yeter hasılı kelâm
Bununla iktifâ kıldım okudum

6. İlkbahar yaz derken eriştik güze
Tırmandık yokuşa seyrettik düze
Vurmadım elimi tanbura saza
İlhâmî'yem vecde daldım okudum

-60 [49]-

Kendimi bir vecde saldım okudum

1. Ve aleyküm selâm Hâmid İyigün
Güzel şiirlerini aldım okudum
Gâyet neşelendim inan ki bugün
Kendimi bir vecde saldım okudum

2. Bu yalan dünyâda insânlar fânî
Şiirlerin memnûn eyledi beni
Hâmid Bey inan ki severim seni
Biraz tefekküre daldım okudum

3. Kangal'ı sorarsan geymiş kürkünü
Başına bez duman örtmüş börkünü
Fark edemem güzelini çirkini
Okudukça hayran kaldım okudum

4. Bakamadım yücelere dağlara
Bülbül göç eyledi indi bağlara
Çok gücendim söyle Memet Çağlar'a
Geçmiş olsun dedim güldüm okudum

[49] Bu şiir el yazısı ile ve Lâtin harfleriyle yazılmış.

5. Yazdığım mektuplar cevapsız kaldı
Bilmem ki bunlara acep ne oldu
Yoksa başlarına bir iş mi geldi
Tamam heyecâna geldim okudum

6. Hasretlik ne hâtırıma gelmiyor
Ciğer nedir ne olduğun bilmiyor
Dolu olmaz boşa koysam dolmuyor
Muhânet olduğun bildim okudum

7. Tâ ezelden şek yazılmış yazımız
Ne söylesem kâr etmiyor sözümüz
Ankara yolunda kaldı gözümüz
Aktı dîdem yaşı sildim okudum

8. Beni soranlara söyleyin selâm
Umarım Mevlâ'dan vermesin elem
Bu kadarca yeter hasılı kelâm
Vefasız bir kapı çaldım okudum

9. İlhâmî'yem her derdimi tayladım
İnip aşkın deryâsını boyladım
Selâmını yerlerine söyledim
Kendi kusurumu bildim okudum

-61-

Yandı derûnumda köz kaldı gözüm

Âşık San'atî'ye

1. San'atî ikide bir meydân okursun
   Tükendi tahammül az kaldı gözüm
   Dostluğu kaldırır bir yana korsun
   Yandı derûnumda köz kaldı gözüm

2. Er çıkar meydâna yarılır yerler
   Hasmın karıncaysa hor bakma derler
   Böyle mi ders verdi gördüğün pîrler
   Atlattık baharı yaz geldi gözüm

3. Mecbûr oldum aldım ele kalemi
   Uzatmadım kısa kestim kelâmı
   Aradan kalkıyor Tanrı selâmı
   İlkbahar yaz derken güz geldi gözüm

4. Niçin böyle dokunaklı yazarsın
   Karşılık verince hemen kızarsın
   Kır serdârı gibi örflü gezersin
   Aklıma böyle bir söz geldi gözüm

5. İlhâmî böylece eyle iktifâ
   Cümlemize versin hayırlı şifâ
   Yaş kemâli bulmuş düşün bir defâ
   Yıktın harap ettin toz geldi gözüm

-62[50]-

Fırka-i nâciye dâhil eyle yâ Rabbü'l-enâm

Câmii Şerîfe

1. Bu mübarek câmie yardım eden ehl-i îmân
   Mağfiret et zenbini yâ Rab yeri olsun cinân
   Dâr-ı ukbâda huzûr-ı bârîye vardığ(ı) zamân[51]
   Fırka-i nâciye dâhil eyle yâ Rabbü'l-enâm

2. Yâ ilâhî ilhâm eyle ehl-i hayrın kalbine
   Bu hayır öyle hayır ki kalır sulbden sulbüne
   Amel defteri kapanmaz yapış bunun kulpuna
   Asıl kazanç[52] budur kardaş bunda eyleme gümân

3. İcâbet etmiş teşekkür güzîde dâvetliler
   Yardıma germiş kanadın bu mümtâz devletliler
   Mağfiret Hak'tan dileriz geçmişi rahmetliler
   İki cihânda ümîdim ber-murâd olur hemân

4. Bin iki yüz seksen iki târîh attırmış taşa
   Bâni-i evveli mağfûr merhûm Abdurrahmân Paşa[53]
   Bu eser îmâr olacak yeniden baştan başa
   Takâtince eyle yardım er geç olun şâdmân

---

[50] Şiirin vezni aruzun bahr-i remeline uymaktadır.
[51] Şiirin imlâsında var olan (ı)'nın vezin gereği okunmaması gerekiyor.
[52] "Aslı-ı kazanç" şeklinde okunursa vezin düzeliyor.
[53] Vezin bozuk.

5. Ehl-i îmân cân atıyor yardıma açmış başın
Birine bin ver ilâhî sen dürüst getir işin
Yaptığın Allâh'ın evi bırakma sarıl peşin
İlhâmî sen de hayırdan çekme elini aman

-63-

Açılır bahçende güllerin aman

1. Âşık durmuş Kavallara gidersen
Uğrasın Sofiye yolların amân
Andelîb-veş durmaz figân edersin
Açılır bahçende güllerin amân

2. Selâmımı götür Emsâlî'ye ver
Nasıldır ahvâli hâtırını sor
Yüzüme tezeğin eyleme fosur
Bülbül gibi ötsün dillerin amân

3. Her olur olmaza aşık atmasın
Gözleri kapalı yola gitmesin
Celâllenip bir de sana çatmasın
Enginlere aksın göllerin aman

4. Bir de kızar asla der karışmam
Âdet değil kimse ile yarışmam
Menfâat vermeyen işe karışmam
Bozar vakârını züllerin amân

5. İlhâmî pîrlere eyledim hizmet
Âşık Emsâlî'ye eylerim hürmet
Cevâb yazıp boşa etmesin zahmet
Musâfaha etsin ellerin amân

-64-

Beyhûde kendini nâra salırsın

1. Dedim gönül nedir senin bu hâlin
Her kimi görürsen bakar kalırsın
İyiyi kötüyü fark idebilin
Beyhûde kendini nâra salırsın

2. Dedim utan düşme nefsin peşine
Bilinmedik hâller gelir başına
Elin ile agu katma aşına
Bülbül gibi kendin zâra salırsın

3. Ne için yarattı seni yaratan
Acep bu müjdeyi aldın nereden
Elbet fark edersin akı karadan
Bile bile özün hâra salırsın

4. İlhâmî eyleme kuru dâvâyı
Çektiğin emekler olmasın zâyî
Nefsin isteğinden alırsın payı
Yakanı kaptırın dâra salırsın

-65-

Ne illâ'yı ve ne lâ'yı bilirsin

Kendine evliyâlık süsü veren bir dedeye söylenen[54]

1. Tarîkat babından eylersin dâvâ
Ne elifi ve ne yâyı bilirsin
Âyete hadîse verirsin mânâ
Ne illâ'yı ve ne lâ'yı bilirsin

2. Dem vurun şeyhlikten öğersin özün
Aslâ nûr eseri görmemiş yüzün
Kız gelin peşinde fırlanır gözün
Ne tambûru ve ne nâyı bilirsin

3. Kendini vasf edip öğen gâyetten
Kör körüne mânâ virin âyetten
Bilir misin kimler içti hayâttan
Ne güneşi ve ne ayı bilirsin

4. Mürşidlik davâsı sürersin bazı
Çehâr yâre niçin iden bu garezi
Söyle sana kim emretti niyâzı
Ne Hâtem'i ve ne Tây'ı bilirsin

5. Milleti kandırın alın hakkullâh
Bütün zehir zıkkım yediğin billâh
Bir destûr bilirsin bir de eyvallâh
Ne denizi ve ne çayı bilirsin

---

[54] İlhâmî'nin çizgili kâğıda yine kendisi tarafından yazılan aynı şiirin baş kı mında "1967 yılında ..... Dedeye söylediğim" ifadesi yer almaktadır.

6. Şeytânlar gürûhu bırakmaz peşin
Aslâ helâl lokma kesmemiş dişin
Terk eyle İlhâmî nedir bu işin
Ne şehiri ve ne köyü bilirsin

-66-

Aliyyü'l-Haydar'ı Arslanı n'ettin

1. Ey bî-vefa çarh-ı gaddâr-ı cihân
Hâtemü'l-enbiyâ zî-şânı n'ettin
Ebûbekir Ömer Osmân bin Afvân
Aliyyü'l-Haydar'ı Arslanı n'ettin

2. Evlâd-ı Fâtıma şübbân-ı cennet
Hafîd-i Muhammed şefî-i ümmet
Bunlara da virdin bin türlü zahmet
Şâh Hasan Hüseyin sübyânı n'ettin

3. Hasreti Yakub'u eyledi a'mâ
Aşkı Zelîhâ'yı eyledi yagmâ
Diyâr-ı Ken'ân'a götürdü nâme
Hazret-i Yûsuf-ı Ken'ân'ı n'ettin

4. Şehr-i Bagdâd içre tutmuştu vatan
Cümle evliyâya olmuştu sultân
Râh-ı hakîkînin temelin atan
Şeyh Abdülkâdir-i Geylânı n'ettin

5. İzine düşenler buldu hakîkat
Anda ikmâl edilmişti şerîat
Mir'ât-ı enbiyâ pîr-i tarîkat
Nakşibendî gibi sultânı n'ettin

6. Kimse başdan başa sürmedi demi
Enbiyâlar bile çok çekti gamı
Bir gün de âşıklar yakalar seni
Derler ki İlhâmî civânı n'ettin

-67-

Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlallâh senin
(fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün)

1. Ey Habîb-i müctebâ sensin dü âlem penâhı
Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlallâh senin
Rahmeten li'l-âlemînsin sen iki cihân şâhı
Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlallâh senin

2. Yâ Resûlallâh rızâya yok muvâfık amelim
Bagî fırkasına uydum sarpa uğradı yolum
Gün-be-gün isyân içinde hatâya vardı dilim
Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlallâh senin

3. Tanrı'nın birliğine hamd olsun ikrârım katî
Hak nebî olduğunu tasdîk edip oldum mutî
Oldum amma ne fâide terk eyledim sünneti
Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlal!âh senin

4. Dâima olsun salavât yâ Nebiyyallâh sana
Zelîlim çokdur günâhım şefâat eyle bana
İlhâmî bir sen değilsin bütün ehl-i imâna
Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlallâh senin

-68-

Tazîm et kelâmı râfi'dir Kur'ân

Kur'ân

1. Nâzil oldu âyet âyet beyyinât
Yigirmi üç yılda oldu tamâmet
Ümmete bildirdi fahr-i kâinât
Tazîm et kelâmı râfi'dir Kur'ân

2. Geçmiş geleceği bildirdi Rahmân
Hâlik'tan mahlûka olundu in'âm
İlk Kur'ân'ı yazdı hazret-i Osmân
Ehli'slâma bürhân kâfidir Kur'ân

3. Müfessirler bir araya gelmişler
Âlemin fahrinden ilhâm almışlar
Bilgileri kadar mânâ vermişler
Dört kitap mânâsın câmidir Kur'ân

4. Tecvîd üzre eyle Kur'ân'ı talîm
Bir harfe on sevâb lutf eder alîm
Cümle hatalardan olursun sâlim
Devâsız dertlere nâfîdir Kur'ân

5. Okuması sünnet dinlemek farzdır
Ne kadar medh etsem o kadar azdır
Elinden gelirse bir tane yazdır
Hükmü kıyâmete bâkîdir Kur'ân

6. İlhâmî huzûrla oku Kur'ân'ı
Virdinde bulundur ganî Sübhân'ı
Bütün dertlilere olur dermânı
Ol yevm-i mahşerde şâfîdir Kur'ân

-69-

Meded Habîb-i Rahmân

1. Ey maksûd-ı kâinât
Meded Habîb-i rahmet
Senden olur şefâat
Meded Habîb-i Rahmân

2. Deryâ-yı zenbe dalmışam
Müşfik sensin bilmişem
Doğru kapına gelmişem
Meded Habîb-i Rahmân

3. Ben bir bîçâre kulum
Kendime ettim zulüm
Sarpa ugradı yolum
Meded Habîb-i Rahmân

4. Hâlik'a yokdur yüzüm
Hâk-i pâyına gözüm
Kabûl eyle niyâzım
Meded Habîb-i Rahmân

5. İlhâmî'm çok günâhım
Dilde berk dürür âhım
Dünyâ ukbâ penâhım
Meded Habîb-i Rahmân

-70-

Gel de koklayayım güllerini ben

1. Nerde kaldın benim sevgili eşim
Kaç gündür gözlüyom yollarını ben
Tutuldum nezleye ağrıyor başım
Gel de koklayayım güllerini ben

2. Sivas'a gittin de unuttun beni
İnan cânım gibi seviyom seni
Doğrudur sözlerim kabul et bunu
Uzat bir sıkayım ellerini ben

3. Gönlümün sürûru biricik karım
Sen gideli arttı âh ile zârım
Dumanım çıkıyor akıyor terim
Giyin de göreyim allarını ben

4. Ben senden râzıyım Allâh raz'olsun
Oğlunun kızının gününü görsün
Fatma anamızla cennete girsin
Okşayım zülfünün tellerini ben

5. Yaratan kurtardı lutfetti asıl
Büyük bir tehlike oldu velhâsıl
Çocukla gelinim Fahreddin nasıl
Söylesin işidem dillerini ben

6. Ey İlhâmî dökme bu kadar dili
Hoş geldin nasılsın gönlümün gülü
Ne kadar uzadı Sivas'ın yolu
Nakleyle bakayım hâllerini ben

-71-

Kokar mor menekşe gülü Sivas'ın

1. Dinleyin efendim arz edem bunu
Şerefle mazisi dolu Sivas'ın
Noksanım var ise affeylen beni
Kokar mor menekşe gülü Sivas'ın

2. Ne kânûn kalmıştı ne anayasa
Vatan baştan başa girmişti yasa
Samsun'dan bir güneş doğdu Sivas'a
Bahr-i ummân oldu gölü Sivas'ın

3. Atatürk bu ilde kongure yaptı
Devletin temelin burada attı
Yıktı saltanatı yurt dışı etti
Dört Eylüle sâhip eli Sivas'ın

4. Bir tarafı Kardaşlar'ın eteği
Orda vardır erenlerin otağı
Gâziler diyârı yiğit yatağı
Çeliktir bükülmez kolu Sivas'ın

5. Ne pazarı belli ne de salısı
Yapıcı kudrete sâhip vâlisi
Memlekette şöhret bulmuş halısı
İlden ile gider sanı Sivas'ın

6. Fabrikalar çifte çifte tütüyor
Şemsi Aziz Baba burda yatıyor
Kızılırmak coşmuş nara atıyor
Akar boz bulanık seli Sivas'ın

7. Yukarı Tekkesi meşhûr kalası
Çifte Minâre'yle Gök Medrese'si
Eski eserlerin bir nümûnesi
Târîhe eğilmiş dalı Sivas'ın

8. Arz-ı endâm eder sıra selviler
Asâyiş ber-kemâl yok tufeylîler
Çekilir pazara gelir köylüler
Çok olur kaymağı balı Sivas'ın

9. Haberi çok sevinç verdi herkese
Kalbimizden kalktı büyük bir tasa
Bir irfân yuvası geldi Sivas'a
Enerjik gençleri dolu Sivas'ın

10. Aslanlar yatağı kıyan yazısı
Orda yetişiyor vatan kuzusu
Gurur verir yürüyüşü gezişi
İbrişimden olur şalı Sivas'ın

11. Dolandım çarşıyı gezdim pazarı
Yâ Rab sen uğratma kötü nazarı
Vakit geçti bağlar döktü gazeli
Solmasın yeşili alı Sivas'ın

12. Kangal halkındanım Sivas ilimiz
Ayda birkaç kere uğrar yolumuz
Şiir söylemekten çektik elimiz
Öter bülbül gibi dili Sivas'ın

13. Üç yüz yirmi beşte geldim dünyâya
Sürmedim elimi tambûra nâya
Mahlasım İlhâmî ismimiz Ziyâ
İşte böyle beyler hâli Sivas'ın

-72-

Kokar mor menekşe gülü Kangal'ın

1. Dinleyin efendim arz edem bunu
Şerefle mâzîsi dolu Kangal'ın
Noksânım olursa affeylen beni
Kokar mor menekşe gülü Kangal'ın

2. Bir taraf Heyuklu'nun eteği
Orda vardır erenlerin otağı
Gâzîler diyârı yiğit yatağı
Çeliktir bükülmez kolu Kangal'ın

3. Arz-ı endam eder sıra selvisi
Asâyiş ber-kemâl yok tufeylîsi
Çekilir pazara gelir köylüsü
Çok olur kaymağı balı Kangal'ın

4. Dolandım çarşıyı gezdim pazarı
Yâ Rab sen uğratma kötü nazarı
Vakit geçti bağlar döktü gazeli
Solmasın yeşili alı Kangal'ın

5. Aslen Kangallıyım Sivas ilimiz
Ayda birkaç kere uğrar yolumuz
Şiir söylemekten çektik elimiz
Öter bülbül gibi dili Kangal'ın

6. Üç yüz yirmi beşte geldim dünyâya
Sürmedim elimi tambûra nâya
Mahlasım İlhâmî ismimiz Ziyâ
İşte böyle gelir hâli Kangal'ın

-73-

Boyundan aşıyor zarârın senin

Bir temennî

1. Gel arkadaş çalışalım el ele
Sevişelim dolaşalım kol kola
İller kâşâneler kuruyor çöle
Boyundan aşıyor zarârın senin

2. Aramızdan çekişmeyi atalım
Birlik olup doğru yolu tutalım
Bozguncunun yakasını yırtalım
İsâbetli olur karârın senin

3. Çalış da kimseden isteme yardım
Dilinden düşürme memleket derdini
Cennet gibi olsun mübârek yurdun
Temiz kanla dolu damarın senin

4. Tutuşup kül olan öz ocağındır
Çiğnenip bozulan kendi bağındır
Yurduna göz diken dünkü'şağındır[55]
Bellidir yüzünde şamarın senin

[55] Dünkü uşağındır.

5. Fark edelim fesâd veren düşmânı
Bölmek istiyorlar güzel vatanı
Hor görürler sonra yurdunda seni
Gizli değil açık ağyârın senin

6. Çalışmak yaraşır Türkün şânına
Kimse yan bakamaz öz vatanına
Şifâ kabûl etmez okur cânına
Ey Türk oğlu budur şiârın senin

7. İlhâmî yurt bizim bu vatan bizim
Bunu söylemekle sızlıyor özüm
Kusûrum var ise affeyle gözüm
Sonra nerde kalır vakârın senin

-74-
Habîb-i râh-nümâ sensin

1. Şânına levlâk denildi
Resûl-i müctebâ sensin
Zâtına Kur'ân verildi
Habîb-i râh-nümâ sensin

2. Bu fenâ mülküne ey cân
Teşrîf etmese idin sen
Yaratmazdı tenimizi Sübhân[56]
Habîb-i kibriyâ sensin

[56] Vezin bozuk.

3. Nûrundan nûr verdi Hallâk
Habîbimsin buyurdu Hak
Mahlûkât ismine müştâk
Resûl-i müctebâ sensin

4. Vücûduñ âleme rahmet
Nebîler ister şefâat
Ki sensin sahib-i sünnet
Muhammed Mustafâ sensin

5. Âşıklar iderler âhı
Meded âlemlerin mâhı
Ki sensin dü cihân şâhı
Hâtemü'l-enbiyâ sensin

6. Be-Hak Kadîr Gicesi
Bütün mahlûkun yücesi
Ki sensin âlem hocası
Muhibb-i bâ-safâ sensin

7. Bu İlhâmî bî-çâreyi
Çalup yüzüne karayı
Arar derdine çâreyi
Bütün derde devâ sensin

-75-

Nedâmet edip de durursun bir gün

Bir hakikat

1. Gel gönül aldanma fânî dünyâya
   Aldadır sonu yok görürsün bir gün
   Beyhûde kendine hem verme pâye
   Nedâmet edip de durursun bir gün

2. İftirâ gıybetten sakın dilini
   Hazer et yalandan düzelt yolunu
   Hayır hasenâttan çekme elini
   Fırsat elden gider ararsın bir gün

3. Milyarların olsa fayd'etmez malın
   Ecel gelir çatar boş kalır elin
   Eğer son nefeste dönmezse dilin
   Azdırır yüzünü burursun bir gün

4. Haddini tanı da eyleme gurûr
   Ayrılma doğrudan olursun mesrûr
   Aklın yetmiyorsa bir bilenden sor
   Gider yiğitliğin erirsin bir gün

5. Çalış da amelin beraber götür
   Yaratana güven eyleme fütûr
   Nisbet yeri değil saymazlar hâtır
   Çetin bir imtihân verirsin bir gün

6. İlhâmî bu hâller gelir başına
Kat'iyyen karışma elin işine
Bir gün ecel gelir düşmüş peşine
Girersin toprağa çürürsün bir gün

-76-

Ayrılık şerbetin içersin bir gün

Yaşamdan fânîliğe doğru

1. Ötme bülbül ötme bu vîrânede
Hakîkat bağına göçersin bir gün
Kimse bâkî kalmaz bu gam-hânede
Ayrılık şerbetin içersin bir gün

2. Alıcı kuşlardan kendini sakın
Amelin olmazsa kâr etmez âhın
Tövbe devâsıdır cümle günâhın
Başına topraklar saçarsın bir gün

3. Getirirler sana bir tahta kızak
Yolculuk ebedî hemi de uzak
Avcılar bekliyor kurmuşlar tuzak
Sorgudan suâlden geçersin bir gün

4. Dâim hakîkatten söyle sözünü
Yasak olan şeyden sakla gözünü
Bırakma kazâya kıl namâzını
Mârifet kapısın açarsın bir gün

5. Serdâr-ı enbiyâ şefâat kânı
Terk etme sünneti kurtarır seni
Bırakma dilinden nûr-ı Kur'ân'ı
Nefs-i emmâreden kaçarsın bir gün

6. Gel ey fânî çalış durma dünyâda
Çalışanlar erer er geç murâda
Nasîbinle savaş giriş cihâda
Akşam günü gibi aşarsın bir gün

7. Şehâdet edecek bastığın yerler
Çirkin amellerin hep seni horlar
Önüne serilir hep gizli sırlar
Görünce afallar şaşarsın bir gün

8. Düşün bunları da nefsine uyma
Dikkat et lokmana şüpheli yeme
Sakın ibâdetin kazâya koma
Damla damla dolar taşarsın bir gün

9. Gel ey kardaş düşme nefsin peşine
Türlü felâketler gelir başına
Sırrını söyleme öz kardaşına
Belâdan belâya düşersin bir gün

10. İlhâmî sözünü ölçülü söyle
Nizâm-ı âlem bu kurulmuş böyle
Elinden gelirse bir iylik eyle
Ne ekersen onu biçersin bir gün

-77-

Tükenir dermânın durursun bir gün

Âşık San'atî'nin İlhâmî'ye söylemiş olduğu bir dokunaklı şiirine cevâb.

1. San'atî nasîhat edersin bana
   Cân San'atî bir şey demedim sana
   Beyhûde kendini atma ummâna
   Tükenir dermânın durursun bir gün

2. Muhâkeme ile söyle sözünü
   Mahcûb eder utandırır yüzünü
   Yaş kemâlin bulmuş düşün özünü
   Pişmanlık fayd'etmez görürsün bir gün

3. Nene lâzım senin ak ile kara
   Ne ararsan kendi nefsinde ara
   Alışkanlık duramazsın ne çâre
   Dokunursam belli erirsin bir gün

4. Celâllenme cânım ağır başlı ol
   Sabır selâmettir eyle tahammül
   Vazgeç mecâzîden hakîkîyi bul
   Gözle murâdını bulursun bir gün

5. O sulu hâl ile eyle şakanı
   Birazcık çalıştır n'olur kafanı
   Nefs-i emmâreden kurtar yakanı
   Başını taşlara çalarsın bir gün

6. Gayr-i meşrû kâra meyil etmedim
Bile bile eğri yola gitmedim
Hiç kimsenin devesini gütmedim
İnceler birinden sorarsın bir gün

7. Affet günâhımız ey kadri yüce
Yalvarırım sana hem gündüz gece
Ölüm herkes için San'atî hoca
Sen de yer altına girersin bir gün

8. Azîzim herkese eyle hürmeti
Kul hakkı çok büyük günâhı kat'î
Acep sende bulunmaz mı San'atî
Var ise hesâbın verirsin bir gün

9. Âşıklanıp hiç kendimi yormadım
Hocalanıp hiç mihrâba durmadım
Devir alıp hiç vebâle girmedim
Nihâyet bu sırra erersin bir gün

10. Seyyâh olup kazâ kazâ gezmedim
Hiç kimseye nüsha muğlak yazmadım
Şükr eylerim emsâlimden azmadım
Hakîkati anlar bilirsin bir gün

11. İlhâmî'nin Hak'tan budur dileği
Çalıştırsın sağındaki meleği
Bükülür mü doğruların bileği
Sen de benim gibi çürürsün bir gün

-78-

Serv-i revân iline mi gidişin

1. Eğlen turnam eğlen bir suâlim var
Yoksa cânân iline mi gidişin
Arz-ı hâlim doğru o hünkâra ver
Serv-i revân iline mi gidişin

2. Azm-i râhın yâr iline varmaya
El bağlayıp karşısında durmaya
Hacerü'l-Esved'e yüzün sürmeye
Şems-i hûbân iline mi gidişin

3. Âb-ı zemzem ile yüzün yumaya
Arafat Dağı'nda lebbeyk demeye
Eşiği üstüne yüzün komaya
Fahr-i cihân iline mi gidişin

4. Gidersen Mekke'ye olursun hacı
Medine'de yatar saadet tâcı
Şefâat sahibi dertler ilâcı
Mâh-ı tâbân iline mi gidişin

5. Nebîler serveri Fahr-i kâ'inât
Halk olundu şânına bütün mümkinât
İlhâmî bendesi ister şefâat
Derde dermân iline mi gidişin

-79-

Gürün'ün altından geçin turnalar

Turnaların Hicaz'a gidişi

1. Katarlanmış gök yüzünde gidiyor
   Havalanman engin uçun turnalar
   Âşıklar bağrını pür-hûn ediyor
   Gürün'ün altından geçin turnalar

2. Niyetiniz doğru Hicaz iline
   Uğramayın Elbistan'ın yoluna
   Maraş'ın altından Kilis çölüne
   Haleb'e Frenk'ten göçün turnalar

3. Hama'dan Humus'tan Şâm'a uğrayın
   Ciğeriniz aşk oduna dağlayın
   Varıp Medîne'ye durman ağlayın
   Gözünüzden yaşlar saçın turnalar

4. Makâm-ı Mustafâ edeble gidin
   Sultân Muhammed'e hâlim arz edin
   Bütün türbeleri ziyâret edin
   Mekke'ye kanadı açın turnalar

5. Mekke'ye varınca ihrâma girin
   Beytullâh'ı tavâf eyleyip durun
   Hacerü'l-Esved'e yüzünüz sürün
   Zemzem kuyusundan için turnalar

6. Huccâc-ı hâzırla konun da kuşlan
Arafat Dağı'nda lebbeyke başlan
Varuban Minâ'ya şeytânı taşlan
Safâ'dan Merve'ye kaçın turnalar

7. Beytullâh'a vedâ eyleyip dönün
Susuzdur tez geçin Mekke'nin çölün
Medîne şehrinde kışlayıp kalın
Dileyin İlhâmi'n suçun turnalar

-80-

Elvedâ eyleyip şakın turnalar

Turnaların Hicaz'dan gelişi

1. Bahar geldi gayri eyleyin hicret
Toplanıp etrâfa bakın turnalar
Belki kalırsınız Resûl'e hasret
Elvedâ eyleyip şakın turnalar

2. Ağlayarak bağışlatın suçunuz
Âb-ı hayât sularından içiniz
Ruhsat alıp katar katar göçünüz
Âh edip bağrınız yakın turnalar

3. Yas çekip siyâhtan bağlayın câme
Ağır ağır gelin uğrayın Şâm'a
Arap Muhyiddîn'e sunun bir nâme
Aşk yoluna yanıp akın turnalar

4. Hama'dan Humus'tan yüksekten uçun
Hudûda gelince süratli geçin
Kilis'e uğrayıp bir bâde için
Antep'e konun da kalkın turnalar

5. Antep'ten kalkınca uğran Maraş'a
Uğrayıp dağlara tutulman kışa
Elbistan kazâsın edin temâşâ
Zikre meşgûl olup okun turnalar

6. Elbistan'dan doğru Gürün'e uğran
Sarıca Deresi gerekmez dilen
İlhâmî'nin emânetini söylen
Kangal'ı geçmeyin sakın turnalar

-81-

Kırşehri'nin tutun solun turnalar

Hasan Balcıoğlu'na (İlhâmî'nin) cevâbı

Turnalar

1. Katarla Kangal'dan hareket edin
Tiz tutun Sivas'ın yolun turnalar
Şarkışla'dan Kayseri'ye doğruca gidin[57]
Kırşehri'nin tutun solun turnalar

2. Kaman'dan Bâlâ'dan doğru Ankara
Dolaşın yas günü başlayın zâra
Derdinize belki bulunur çâre
Bir gece misâfir kalın turnalar

[57] Vezin bozuk.

3. Ankara'dan kalkın Kızılcahamam
Gerede halkına eyleyin selâm
Bolu'da kalmayın hasılı kelâm
Tez aşın dağların yelin turnalar

4. Düzce'den Hendek'ten Adapazarı
Orda vardır erenlerin mezârı
Allâh göstermesin kötü nazarı
Yeşil ovalarda salın turnalar

5. Her yerde var enginile yücesi
Belli olmaz mı gündüzle gecesi
Müdür muâvini Türkçe hocası
Hasan Balc'oğlu'nu bulun turnalar

6. İlhâmî cûş eyler kendi başına
Yüzler sürün toprağına taşına
Hürmet edin kendisine eşine
Öpün Hasan Beyin elin turnalar

-82-

Bolu Dağları'na konun turnalar

1. Adapazarı'ndan bahara doğru
Elvedâ eyleyip dönün turnalar
Yüksek havâlinin tutmasın ugru
Bolu Dağları'na konun turnalar

2. Kızılca Hamam'dan bir bâde için
Ankara'da durman yüksekten uçun
Kırşehir iline konun da göçün
Mucur kazâsına inin turnalar

3. Kayseri'nin başı Erciyes Dağı
Değişin donunuz giyinin ağı
Ulemâ yatağı pîrler otağı
Hürmetle bir nâme sunun turnalar

4. Şarkışla'dan Sivas kendi iliniz
Ağır gelin incinmesin teliniz
Herhâl Deliktaş'a uğrar yolunuz
Ruhsatî diyerek yanın turnalar

5. İlhâmî turnalar geldi kavuştu
Nice tehlikeli yollar savuştu
Çok alıcı kuşlar ile döğüştü
Uzaklara gider ünün turnalar

-83-

Mersin'in yolunu tutun turnalar

1. Toplanın turnalar Kangal'dan kalkın
Hazîn hazîn ötün durmayın şakın
Yolunuz pek uzak sanmayın yakın
Mersin'in yolunu tutun turnalar

2. Mersin'den doğruca geçin Hatay'ı
Uğrayıp denize etmen hatâyı
Serendip'te bulup Âdem atayı
Durun gamlı gamlı ötün turnalar

3. Serendip'ten uğran Hind'e Kore'ye
Doğru gidin konman dağa dereye
Ayrılman toplanın hep bir araya
Birkaç gün Kore'de yatın turnalar

4. Ünlü Türk tugayın eyleyin selâm
Rabb'im hiçbirine vermesin elem
Selâmet tutsunlar hasılı kelâm
Şanlı bayrağımı öpün turnalar

5. Üserâ kampını dolanıp durun
Türk esirlerinin hâtırın sorun
Cemâl Balc'oğlu'nu arayıp bulun
Hâin Çinlilere çatın turnalar

6. Cemâl Balc'oğlu'nun öpün gözünü
Sarılın boyunca okşan yüzünü
Alın gelin ayağının tozunu
Geceyi gündüze katın turnalar

7. İlhâmî çok gitme yakışır bırak
Kullar kaderini görür muhakkak
Cemâli tiz gönder feyyâz-ı mutlak
Gözüne bir nâme atın turnalar

-84-

Zümrüt gibi olmuş bahçeler bağlar

Bahar

1. Gine bahâr geldi karlar eridi
Sular seylâb ider engine çağlar
Her tarafı çayır çimen bürüdü
Zümrüt gibi olmuş bahçeler bâğlar

2. Bahâr geldi nerde kaldı bülbüller
Bahçelerde kokar menekşe güller
Lâleli sünbüllü yaylalar beller
Andelib-i gülzâr yüreğin dağlar[58]

3. Bezenmiş bahçeler olmuş kâşâne
Ol bâğ-ı İrem'den verir nişâne
Kokar mor menekşe dönmüş gülşene
Geldi şâh-ı gülzâr sürülsün zâglar

4. Gitti şitâ geldi bahâr ile yaz
Ötüşür göllerde ördek ile kaz
İlhâmî bir misl-i cennet imiş yaz
Boyanmış yeşile sünbüllü dağlar

[58] Kendi hattıyla olan diğer nüshada "Gülzar andelibin yüreğin dağlar" şeklindedir.

-85-

Akar boz bulanık sellerin dağlar

Dağlar

1. Dumana bürünmüş görünmez başın
Heybetli görünün toprağın taşın
Hiç mi eksik olmaz boranın senin
Akar boz bulanık sellerin dağlar

2. Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Bak feleğin işine
Gör ki neyledi beni

3. Al yeşil çiçekten giyersin kürkü
Başına vurursun beyazdan börkü
Bu güzellik sana Allâh'tan vergi
Ardıçlı gürgenli bellerin dağlar

4. Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Bak feleğin işine
Gör ki neyledi beni

5. Ünler sürüleri gezer yüzleri
Çağlar pınarların akar gözleri
Yaylağa çıkarlar Türkmen kızları
Kokar mor menekşe güllerin dağlar

6. Dağlar dağladı beni
Bak feleğin işine
Gören ağladı beni
Gör ki neyledi beni

7. İlhâmî ne kadar seven dağları
Çıkarmış karayı giymiş ağları[59]
Etrâfında mor sünbüllü bâğları
Cevherlerle dolu çalların dağlar

8. Dağlar dağladı beni
Gören ağladı beni
Bak feleğin işine
Gör ki neyledi beni

-86-

Gizli pazarlığa girmiş diyorlar

Âşık Emsâlî'nin Boz Armutlu Âşık Durmuş'a elenmesi hakkındaki söylediği şiire İlhâmî'nin cevâbı

1. Boz Armut'a gelmiş bir dolu mâye
Durmuş buna meyil vermiş diyorlar
Nazlanıp kendine vermemiş pâye
Gizli pazarlığa girmiş diyorlar

2. Görünce ikrârın vermiş o dilber
Örtüye girmemiş her hâl sîm zer
Hemen abasını yakmış şivekâr
Hay hay deyip göğsün germiş diyorlar

[59] Ağları: akları manasında.

3. Ne yapsın bîçâre kararmış gözü
Kurt eline geçse belliyor kuzu
Conelinin evde pişirmiş sözü
Âşık maşûkunu görmüş diyorlar

4. Dilbere bir elma ikram eylemiş
İnip aşkın deryâsını boylamış
Methetmiş güzeli türkü söylemiş
Aslını neslini sormuş diyorlar

5. Kendini kaptırmış kaş-ı kemâne
Dilber insâf edip çekmiş amâne
Ne yapsın acâyip olmuş zamâne
Bîçâre ipe un sermiş diyorlar

6. Sırmalı bıçağı takmış beline
Kömür çalmış bıyığının teline
Tenhâ girmiş maşûkunun koluna
Orda murâdına ermiş diyorlar

7. Dulukların cımbız ile yoldurmuş
Kadam ile kaşlarını aldırmış
Çiftesine barutunu doldurmuş
Hedef on ikiden vurmuş diyorlar

8. Henüz girmiş elli beşin çağına
Görünce vurulmuş gül yanağına
Ardınca girmiş de dostun bağına
Birkaç şeftâlisin dermiş diyorlar

9. Bârgâhı samanlıkta kurmuşlar
Bezm-i mahabbetten demler vurmuşlar
Fırlamış bûseler meyler almışlar
Gelin güveğiyi yormuş diyorlar

10. Tırpancıdır toptan sökmüş hozanı
Kazımış tavayı silmiş kazanı
Boyamış saçını vermiş düzeni
Uzatmış bıyığın burmuş diyorlar

11. Soğuk su katmışlar pişmiş aşına
Hele bakın şu feleğin işine
Kerem gibi düşmüş Aslı peşine
Nice yere tuzak kurmuş diyorlar

12. Kışta kıyâmette düşmüş yollara
Destân olmuş söyleniyor dillere
Nerde duysa âşık atar dullara
Doğru Deli Gazil'e sürmüş diyorlar

13. Mâyil olmuş endâmına boyuna
Güz mevsimi gazel düşmüş suyuna
İlhâmî'yi götürecek toyuna
Boz Armutlu Âşık Durmuş diyorlar

-87-

Andelîb-veş öten dillerimiz var

Âşık San'atî'ye

1. Dinle biraz beni Âşık San'atî
Bülbüle münasip güllerimiz var
Ehlinin yanında altın kıymeti
Andelîb-veş öten dillerimiz var

2. Ben âşığım diye kurma kendini
Bilen olur düzenini fendini
Usûlü hâl üzre söyle pendini
Belli istikâmet yollarımız var

2. Ne ararsan kendi özünde ara
Arayanlar bulur derdine çâre
Ne için Mansûr'u çektiler dâra
Engine çağlayan sellerimiz var

4. Çok havâlı gitme ölçülü konuş
Eğer bilmiyorsan bilene danış
Bâde-i hakîkî eyledinse nûş
Aç gözünü güzel hâllerimiz var

5. İlhâmî kimseyi görme horâbî
Fark eylerim küheylân-ı Arabî
Yağmalandı gönlüm oldu harâbî
Pazara dökülmüş mallarımız var

-88-

Ol Kâdir ü Kayyûm sultânımız var

1. Kün demekle kâinatı yaratan
Vâhid-i lemyezel sultânımız var
Gök kubbeyi yıldızlarla donatan
Ol Kâdir ü Kayyûm sultânımız var

2. Yarattı rûhları ol Rabb'ü'l-âlâ
İbtidâ ervâhı Ali'y-yü'l-âlâ
Elest bezminde söyledik belâ
İnandık eşhedü îmânımız var

3. Dü cihânda birsin şerîkin yoktur
Nârın da nûrun da cümlesi haktır
Affına muhtâcım günâhım çoktur
Mağfiret sâhibi gufrânımız var

4. Yarattın âdemi dört anâsırdan
Ateşten havâdan topraktan sudan
Tekebbür eyledi o melun şeytân
Elde delîl nûr-ı Kur'ân'ımız var

5. Şükür kısmet ettin İslâm nîmeti
Habîb'in Ahmed'e ettin ümmeti
Rahmân sıfâtınla eyle rahmeti
Merhamet sâhibi Rahmân'ımız var

6. Habîb'in Muhammed şefî-i ümmet
Ümmeti olduğmuz ne büyük nimet
Sultân-ı enbiyâ kân-ı şefâat
Nebî-yi âlî-şân zî-şânımız var

7. İlhâmî eyliyor âh ile zârı
Severim ashâbı dört çâr yârı
Bunların hakkı'çün gösterme nârı
Aliyyü'l-Murtazâ arslanımız var

-89-

Kendinden başkasın görmez diyorlar

Balıklı Çermik'te İlhâmî'ye bir söz dokunduran bir ortaokul müdürüne söylediği şiir

1. İnsânda meziyet olmazsa eğer
Sade unvân kıymet vermez diyorlar
Aslı bed-mâyeye versen de değer
Kendinden başkasın görmez diyorlar

2. Nedense baz'âdem kendini kurır
Farkında olmadan bir açık verir
Karşıki adamın kalbini kırır
Bilir de farkına varmaz diyorlar

3. Terbiye âlimi kendinde zerre
İnsânlık böyle mi düşün bir kerre
İnsânlık nerede kendisi nerde
İnsân insân kalbin kırmaz diyorlar

4. İster allâme ol istersen hoca
Ahlâk başta gelir böyle olunca
Tarîfe ne hâcet uzun böylece
Böylesi maksûda ermez diyorlar

5. İster muâvin ol istersen müdür
Sen de bir fânîsin en sonu budur
Şeytân da vaktiyle etti tekebbür
Geri dost bağına girmez diyorlar

6. Zînet-i dünyâya aldanma sakın
Bir katre menisin vakârın takın
Yükselir kıymetin olursun sâkin
Kim'âdem kabında durmaz diyorlar

7. İlhâmî gel etme yükleme nâbîz
Hor görüp kimseyi eyleme tacîz
Her şeyin sonu var aldanma azîz
Bu debdebe başa sürmez diyorlar

-90-

Aktı dîdem yaşı sel de berâber

16 Ekim 1970 Cuma günü Sivas Nümûne Hastahanesi'nde bir ameliyat geçiren Kangal'ın Hürriyet mahallesinden Ziyâ Başer şâir mahlası İlhâmî'nin bu ameliyat üzerine söylediği

1. Bin dokuz yüz yetmiş on altı ekim
Büküldü kâmetim bel de beraber

Rast getir yâ Rab hâzık bir hekim
Aktı dîdem yaşı sel de berâber

2. Kar yağıyor beyaz değil turuncu
Öldürecek beni bu zâlim sancı
Vâdenin olur mu yaşlısı genci
Dünyâ bir paraya mal da berâber

3. Dedim tez gönderin beni Sivas'a
Efrâd-ı âilem gark oldu yasa
Hısım akrâbayı aldı bir tasa
Uzadı mesâfe yol da berâber

4. Varır varmaz hastâneye aldılar
Opratörler muâneye geldiler[60]
Ameliyâta hemen karâr verdiler
Titredi vücûdum kıl da berâber

5. Bir gün evvel ölmüş oğlum Fahreddin
Duydum bu haberi deliye döndüm
Hastâne başıma yıkıldı sandım
Kesildi suları göl de berâber

6. Şükür Fahreddin selâmet buldum
Allâh'a hamd edip bir nefes aldım
Ne çâre dakkada gül gibi soldum
Tâkatim kalmadı hâl de berâber

[60] Opratörler muaneye: Operatörler muayeneye

7. Baş hekim (....)
Gıyabî hürmetim vardır o zâta
İşinde dikkatli eylemez hatâ
İşler telefonlar tel de berâber

8. Dileğim Allâh'tan ceddine rahmet
Kıymetli opratör Sar'Önder Ahmet[61]
Yaptı ameliyât çekmedim zahmet
Şifâlı elleri gül de berâber

9. Riyâ yok Ahmed Bey değerli doktor
Arasan bulaman benzeri yoktur
Tıbbın bir sembolü şefkati çoktur
Sözleri şekerdir bal da berâber

10. Saygı değer Fikret Beyle Süheyla
Hemşehri dediğin olmalı böyle
Pansumancı Kadir'in medhin eyle
Solmuştu yeşilim al da berâber

11. Karyenin keşişoğlu Semiha Peker
İlgi gösterdiler çok çok teşekkür
Derince bir düşün eyle tefekkür
Ne engeller aştın çal da berâber

12. Diğer doktorların bilmedin adın
Hepsine de vardı arzı hürmetim

[61] Sarı Önder Ahmet

Ârifler yanında lezzetim dadım
Uyuştu ellerim kol da berâber

13. Hemşireler çok dikkatli işine
Boşuna mı kep koymuşlar başına
Hele hademeler gitti hoşuma
Bir elimde kalem dal da berâber

14. Yedinci gün dedi taburcu oldum
Hamd olsun Allâh'a şifâlar buldum
Şükür sağ selâmet evime geldim
Sardılar belimi şal da berâber

15. Benden selâm olsun dosta yârana
Telefonla hâtırımı sorana
Zahmet edip gelip beni görene
İlhâmî minnettar dil de berâber

-91-

Bahçede açılan gül bize ne der

1. Sert Mahmut Kara Hisar dolandık geldik
Hele Eski Köy'de ikâmet kıldık
Yüz ölçek buğdaya buraya durduk
Bahçede açılan gül bize ne der

2. O gün kaldım Kör Samed'in evinde
Evi değiştirek dedim sonunda

Kime gitsem o da yoktur düğünde
Dikildi karşıma çal bize ne der

3. Bu köyün bir başı gececi kolu
Azdırmış sapıklar şaşırmış yolu
Şeyh İzzet dem çeker yalancı Velî
Hele şu tuttuğun el bize ne der

-92-

Âbid derler zâhid derler kul derler

İlhâmî'nin San'atî'ye vermiş olduğu cevâb

1. İnsânları insân eden haslete
Edep derler erkân derler yol derler
Kâmil edip kavuşursa vuslata
Âbid derler zâhid derler kul derler

2. Âlemi dünyâyı çekip çeviren
Piyasa üstünde âhengi kuran
Elinde olana itibâr viren
Altın derler gümüş derler pul derler

3. Meydân okur bana Âşık San'atî
Böyle midir kâmillerin âdeti
Bahr-i umman olmuş Hakk'ın kudreti
Deryâ derler deniz derler göl derler

4. Sözlerim düzgündür dikkat et biraz
Atlattık boranı şükür geldi yaz
Eğer düşünerek söylenirse söz
Akıl derler fikir derler dil derler

5. Hilkatte beraber bây ile gedâ
Seherde zâr eyler bülbül-i şeydâ
Hasreti bir gonca gülmez ne fayda
Lâle derler sümbül derler gül derler

6. Okudum ebcedi bilirim hece
Biraz düzgün konuş San'atî hoca
Ayak beyitlerim yükseldi üçe
Şeker derler şerbet derler bal derler

7. San'atî kendinde varlık görüyon
İlhâmî'den sorgu su'al soruyon
Her kimi görürsen akıl veriyon
Ayıp derler âtıl derler gûl derler

-93-

Gurbete mi gidek yol bize ne der

Âşık Emsâlî'nin Eski Köy'ü Kertme'ye ve Bozarmut'a imam durduğunda İlhâmî tarafında söylenen

1. Dokuz yüz elli beş başak parasın
Eğer bulamazsak il bize ne der
Şimdiden bulmalı bir çâresini
Gurbete mi gidek yol bize ne der

2. Umarım gurbeti kısmet etmeye
İmâm dursak eski köye Kertme'ye
Boş verilir Döndü ile Fatma'ya
Giymeli cübbeyi hâl bize ne der

3. Velhâsıl Kertme'ye mutâbık kaldık
Yüz yirmi ölçek buğdaya durduk
Önünden yüz lira va'dini aldık
Elime geçmiş mal bize ne der

-94-

Suları kurudu göl bize ne der

1. (....) heyetini çağırdı
Yapıldı tevzîât yazdık kâğıdı
Hilmi hoca buna kızdı bağırdı
Suları kurudu göl bize ne der

2. Yan veriyor Samed gayrı ne ise
Gücenmiş Kara Hacı karışmaz Köse
Arap İzzet bizi boğdurur sese
İster yağ ye ister bal bize ne der

3. En sonunda sokandılar bu işe
Bunu çıkaramak dediler başa
Bu kadar emeğim gider mi boşa
Kurudu dört yanım çöl bize ne der

-95-

Eğer hakkın varsa al bize ne der

1. Bu köyden de çektim epeyce elem
Buradan da ayrıldım hâsıl-ı kelâm
Dedim Kır Azîz'e eyleyin selâm
Eğer hakkın varsa al bize ne der

2. Yol uğrattın Bozarmut'un Köyüne
Aklım yetmez hiçbirinin huyuna
İmâm durak dedik altı ayına
Başta köy muhtarı kal bize ne der

3. Gâ'ib oldu eşeğimin yuları
Duyunca eyledim âh ile zârı
Gördün mü kediye yükledik kârı
İçeyim bir kahve fal bize ne der

4. Çok yerler dolandım ettim temâşâ
Bu köyde bakmadım üç ile beşe
Çünkü Müştâk idim Âşık Durmuş'a
Çözülmüş belinden şal bize ne der

5. İtibâr etmezler zât-ı doğruya
Böyle bomboş kim Kangal'a uğraya
Sonunda çar attım Agça Minâre'ye
Köylü kolun açtı gel bize ne der

6. Bu sözlerim Emsâlî'ye yâdigâr
İsterse kâr olsun isterse zarâr
İlhâmî kendine getirme vakâr
İstersen Durmuş'a sal bize ne der

-96-

Hocalar başına dolmuş dediler

1. Bugün bir karalı haber işittim
Âşık San'atî'ye ölmüş dediler
Duydum bu haberi mâteme battım
Hocalar başına dolmuş dediler

2. Güzel güzel vasiyetin söylemiş
Ev halkına hakkın helâl eylemiş
Çoluk çocuk başucunda ağlamış
Saçını başını yolmuş dediler

3. Dedim yâ Rab eyle garîk-ı rahmet
Îmânın kâmil et çekmesin zahmet
Yardımcısı olsun Habîbin Ahmed
Dakkada gül gibi solmuş dediler

4. Bir yolcuyu kabristâna götürmüş
Başlamış Yasin'e fazla oturmuş
Münkereyni karşısına getirmiş
Tamam burda soğuk almış dediler

5. Dar ettim sabâhı uzadı gece
Latîfe gücenme San'atî hoca
Nasıl vaziyetin hâllerin nice
İşin kolayını bulmuş dediler

6. Hıçkıra hıçkıra geri dirilmiş
Sıkı sıkı torununa sarılmış
Azrâilin pençesinde yorulmuş
Derin bir uykuya dalmış dediler

7. Bakma İlhâmî'nin bu dil-şâdına
Yâ Rab cümlemize hüsn-i hâtime
Ne naza bakarlar ne de siteme
Komşular kadirlik olmuş dediler

-97-

Böylece karârı vermiş dediler

İstanbul'da bir evlenme işlemine söylenen

1. Tâ Tokat'tan gelmiş pertevli maya
Cemâli benziyor on dörtlük aya
Maksadı bir yuva kurayım diye
Böylece karârı vermiş dediler

2. Kâkülünü bir tarafa taramış
Gazel düşmüş biraz benzi sararmış
İstanbul'da mâşûkunu aramış
Sarız çiftliğinde bulmuş dediler

3. Bir isteğim yoktur akta karada
Bir topluluk olmuş hep bir arada
Beşinci blokta bir dâirede
Âşık mâşûkunu görmüş dediler

4. Üzülme böylesi olur Hatîce
Beslediğin ümîd gitti mi hiçe
Bir daha aldanma böyle bir piçe
Oğlan kendisini kurmuş dediler

5. İlhâmî karışma ilin işine
Hiç kendini yorma boşu boşuna
Kulların kaderi gelir başına
Duydum red cevâbı vermiş dediler

-98-

Ümmet-i Muhammed olduğum yeter

1. İstemem faydasız kuru ünvânı
Müslümân sulbünda geldiğim yeter
Hepisinde üstün İslâmın şânı
Ümmet-i Muhammed olduğum yeter

2. Sinim vardı altmış yedi yaşına
Nefis bırakmıyor düşmüş peşime
Cânım kurbân otuzuna beşine
Yevmiye beş vaktını kıldığım yeter

3. İlhâmî uzatma sözü kısa kes
Cân bülbül misâli ceset bir kafes
İmânımız yoldaş etsin son nefes
Sünnete sarılıp kaldığım yeter

-99-

Kendimi bir vecde saldım Soyuer

Telgraf Gazetesi Şiir yazarı Halil Soyuer'e yazmış olduğum şiir

Bir dosta cevâb[62]

1. Bu nâ-çiz şahsımı şeref-yâb ettin
İlgine minnettar oldum Soyuer
Bu gamlı gönlüme ferâhlık kattın
Kendimi bir vecde saldım Soyuer

[62] Bu şiir 16 Eylül 1973 tarihli Telgraf Gazetesi'nde Halil Soyuer tarafından gazetedeki köşesinde yayınlanmıştır. Halil Soyuer bu köşede şöyle demektedir:
"Gazetemizin 21 Temmuz tarihli nüshasında bir yazı yazmış, son günlerde piyasayı kaplamış olan (Koca Dünya) türkülerinin insana bıkkınlık verdiğine değinmiş ve bu arada Sivaslı Âşık İlhâmî mahlasıyla yazılmış çok güzel bir şiiri de sütunuma almıştım.
Dün, postadan gelen bir mektup, bu güzel şiirin şairinden bir karşılık getirdi bana. Hâlen hayatta ve 62 yaşında olduğunu memnuniyetle öğrendim. Ziya Başer'in adıma yolladığı bu güzel karşılığı sütunuma aynen alıyorum. Halk şiirinin çok güzel bir örneği olan bu şiiri elbette saklayacağım. Unutulmamalıdır ki, Sivas, Halk ozanlarının harman olduğu yerdir. Üç ay önce Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Timisi ile Sivas'a gelmiş ve birçok ilçenin köylerini dolaşmıştım. Orada da görmüştüm ki, Sivas, şairlerin harman olduğu yerdir. Sivas'ı ilçeleriyle, köyleriyle şöyle bir taramış olsanız pek çok halk ozanıyla karşılaşmanız mümkündür. Şimdi bu güzel karşılığı birlikte okuyalım."

2. Çok kıymetli yazar Halil Soyuer
Dünyâ nicesini[63] etti derbeder
Vücûdumuz fânî bir gün göç eder
Dünyâya emânet geldim Soyuer

3. Vücûdum sıhhatte siz de sağ olun[64]
Temennî ederim iyidir hâlin
Buyurun Kangal'a mihmânım olun
Böylece bir karâr aldım Soyuer

4. Çok geçirdik çarşambayı pazarı[65]
Mevlâm uğratmasın kötü nazarı
Telgraf Gazetesi şiir yazarı
Derin bir hayâle daldım Soyuer

5. Noksânım var ise çünkü kul beşer
Mahlasım İlhâmî soyadım Başer
Ziyâ der ki elbet bir gün yol düşer
Hakîkatlı bir dost buldum Soyuer

6. Kısmet olsa görüşmeyi umarım
Selâmî eyler hürmetimi sunarım
Hâtıramda dâim[66] seni anarım
Çok teşekkür memnûn oldum Soyuer

---

[63] Gzt.: niceleri
[64] Gzt: kalın
[65] Bu dörtlük gazetede yer almamıştır.
[66] Gzt: daima

7. İlhâmî'yem hedâyedir sözlerim
İyilerin yollarını izlerim
Şiârım bu aşağıyı gözlerim
Geçirdik bahârı soldum Soyuer

-100-

Domurlanmış güle benzer

1. Bugün ben bir güzel gördüm
Tâze fidan dala benzer
Sivaslı aslını sordum
Domurlanmış güle benzer

2. Kirpiği ok kaşı kemân
Kendisi âfet-i devrân
Gözleri okuyor fermân
Dudakları bala benzer
3. Saçı sırma inci dişi
Gürcistan'da yoktur eşi
On yediye girmiş yaşı
Entarisi ala benzer

4. Başına tül örtmüş beyaz
Yürüdükçe eyliyor naz
Huri mi melek mi bu kız
Belindeki şala benzer

5. Emsâlinden tez seçilmiş
Gerdâna benler dizilmiş
Göğsünde güller açılmış
Bahâ yetmez lâle benzer

6. Kınalıdır beyaz eli
Kumru gibi öter dili
Bilmem hangi bâğın gülü
Zülfü ebrû tele benzer

7. Orta boylu beli ince
Tâze domurlanmış gonca
Bu bir lâtîfedir bence
Hayâli bir hâle benzer

8. Edâlandı kur'a çekti
Şansına dilâver çıktı
Alıcı alıcı baktı
Hepisi bir pula benzer

-101-

Bu namâzı öyle bil ki müminin mîrâcıdır

Namâz

1. Ey efendi arz edeyim bu sözümden hisse al
Gâfil olma kıl namâzı çün saâdet tâcıdır
Ol müdâvim huzûr ile beş vakit namâzı kıl
Bu namâzı öyle bil ki müminin mîrâcıdır

2. Cümle menhiyetten insânı beri alır namâz
Hakîkat yoluna döndürür necât verir namâz
Zerre kadar aklı olan terk eylemez kış u yaz
Ciddiyetle kıl namâzı müznibin ilâcıdır

3. Şükr-i bî-had ol kerîme yaratmış ehl-i namâz[67]
Dâr-ı ukbâda selâmeti bulur ehl-i namâz
Hâlik'a borcun İlhâmî olmasın terk-i namâz[68]
Borcun edâ etmez isen Mabûd'un dâvâcıdır

-102-

Yardım edeyim birâder çünkü cennet yoludur

Câmii Şerîfin temel atma törenine

1. Dokuz yüz yetmiş yılının on dört haziran günü
Muhteşem bir tören oldu inilettirdi beni
Ehl-i hayrın yardımına göre top attık hemi
Yardım edeyim birâder çünkü cennet yoludur

2. Hatîbler açtı töreni halka eyledi nidâ
Başladı Allâhuekber ayyuka çıktı sadâ
Kesildi çifte kurbânlar vâcib olundu edâ
Ehl-i îmân alâmeti İslâmın senbolüdür

3. Yardım edelim gönülden şevk ile ihvân-ı dîn
Haddini bil ol Habîb-i kibriyâ ümmetisin

---

[67] Şükr-i bî-had: ikinci nüsha: hamd-i bî-had
[68] olmasın terk-i namâz: sen olmaz ki namaz

Çün bu yardım dâr-ı ukbâda sana olur muîn
Yardım edenin muhakkak kalbi îmân doludur

4. Sonundan var mı haberin acep varır nereye
Belki amel vefâ vermez fitne girer araya
Kendi elinle hayır yap gel bırakma geriye
Şüphesiz yardım eyleyen Allâh'ın hâs kuludur

5. Senden olmazsa inâyet çarh-ı devrân ters döner
Senden olursa hidâyet yardımı bir borç sanar
Verdi isen taş gibi yürek erir muma döner
Hayır-hâh olan bir âdem insânın makbûlüdür

6. Gel azîzim sen de yardım eyle Allâh aşkına
Münkir olan yardım etmez söyle Allâh aşkına
Ehl-i İslâmın şiârı böyle Allâh aşkına
Yardım eden ehl-i sünnet ve'l-cemâat koludur

7. Bu mübârek secdegâha gelin yardım edelim
Ol huzûr-ı Bârî'ye akça yüz ile gidelim
İlhâmî fırsat bu fırsat başkasını nidelim
Hayra eli varmayanın belki kalbi ölüdür

-103-

Burada bir mola versem ey'olur

Yurt özlemi

1. Görsem İstanbul'u, İzmir, Konya'yı
Anlasam ey'olur fânî dünyâyı
Zonguldak Sinop'u Samsun Ünye'yi
Burada bir mola versem ey'olur

2. Gümüşane Ordu Giresun Hopa
Artvin Trabızon kalıyor sapa
Amasya Tokat'ta sarf etsem çaba
Birkaç günde burda dursam ey'olur

3. Adana Mersin'i Hatay Maraş'ı
Antep'te Urfa'da geçirsem kışı
Güzel Ankara'mız illerin başı
Bazı dertlerimi sorsam ey'olur

4. Erzincan Erzurum uğrasam Kars'a
Mardin Diyarbekir Van Karaköse
Elazığ Malatya gelsem Sivas'a
Biraz da batıya varsam ey'olur

5. Kayseri Kırşehir Bolu'dan geçsem
Sakarya İzmit'e konup da göçsem
Bilecik Bursa'dan bir bâde içsem
Bir esrâr perdesin yarsam ey'olur

6. Eskişehir Afyon Uşak iline
Uğrasaydım Denizli'nin yoluna
Doyum olmaz Isparta'nın gülüne
Bir deste goncasın dersem ey'olur

7. Nevşehir Niğde'den Aydın'a çıksam
Antalya şehrinden Kıbrıs'a baksam
Şanlı bayrağımı adaya diksem
Bu yavru vatana girsem ey'olur

8. Gitsem Edirne'den Kırklar iline
Tekirdağı destan etsem dilime
Geri dönsem Anadolu yoluna
Yurdun dört köşesin görsem ey'olur

9. İlhâmî hayâlî dolaştın yurdu
Görmek ister vatandaşın her ferdi
İçimde burkulur memleket derdi
Böylece bir rekor kırsam ey'olur

-104-

Yanımda bir soluk duranım yoktur

1. Tutuldum gribe ağrıyor belim
Gelip de hâlimi soranım yoktur
Mihricân esdi de bozuldu gülüm
Yanımda bir soluk duranım yoktur

2. Karısı nezaketle beni haşladı
Torunlarım sohranmaya başladı
(...) yüz çevirdi beni boşladı
Elime bir tas su verenim yoktur

3. Anladım insânlık böyleymiş demek
Yetmiş yıl bu eve kim verdi emek
Küfletten ayrıldı çamaşır yemek
Ne bir ahbâb ne bir yârânım yoktur

4. Gözümde tütüyor Serap'la Şeydâ
Gelecek diyorlar gelecek ayda
Perîhan uzakta duymaz ne fayda
Yarama bir melhem saranım yoktur

5. Muzaffer boş değil masa başında
Fahreddin Sivas'ta banka işinde
Nâdiye rahatsız yetmiş yaşında
Ağrıyor kuluncum kıranım yoktur

6. Zafer ile Ayfer işe gidiyor
Dilâver'le Tahir nükte ediyor
Yalınız Dürdâne hürmet ediyor
Bundan başka bir iş görenim yoktur

7. İlhâmî söyledi bu birkaç sözü
İçimden gitmiyor bir ince sızı
Behey gâfil kime iden bu nâzı
Kapıyı açıp da girenim yoktur

-105-

Dünyâ mı sâbit yerinde yoksa ay mı yürür

1. Gücenme bana azîzim sen suâl sordun bana
Avn-i Hak'la kudretimce cevâb vermişim sana
İbret ile bir nazar kıl semâ-yı âsumâna
Dünyâ mı sâbit yerinde yoksa ay mı yürür

2. Donatmış göğün yüzünü parlıyor yıldızları
Ne için halk etmiş aceb söylesene bizleri
Bir çeşit mahlûk yaratmış anadan yok gözleri
Hikmeti nedir aceba rızkını bol bol verir

3. Bir kavim gelmiş cihâna işlemiş türlü fesâd
Kâbil'in derdi ne idi Hâbil'e etti hased
En kıymetli bir madde var o da bulunmaz kesâd
Her kimin eline geçse kaftana kat kat sarar

4. Bir çeşit mahlûk yaratmış o da baştan çürür
Birisi giymiş cezâyı yerde sürünür yürür
Bu muallak bir muammâ ârifân olan bilir
Yüz yetmiş dokuz karnı var bir ayak üzre durur

5. İlhâmî budur dileğim ey keremkân-ı Hudâ
Rahmetin boldur İlâhî eyleme beni cüdâ
Şefâat senden dilerim ey Habîb-i müctebâ
Hevâ-yı nefsime uydum müznibim oldum şerîr

-106-

Çalış da menzilin al yavaş yavaş

1. Hevâ-yı nefsinden gel hazer eyle
Gayrı görünüyor yol yavaş yavaş
Âkıbetin düşün derdini tayla
Çalış da menzilin al yavaş yavaş

2. Ömrün nasıl geçti var mı haberin
Hesâb eyle nedir zarârın kârın
Dikkat et kimseye değmesin şerrin
Vezneyliyor seni il yavaş yavaş

3. Ne için halk oldun ey mîr-i geda
Fürûzât-ı Hakk'ı ettin mi eda
Yoksa kuru davâ verir mi fayda
Bunları bir düşün bil yavaş yavaş

4. Yolların karanlık istiyor çıra
Kabre varır varmaz düşersin dara
Kaçırma fırsatın çâresin ara
Râh-ı hakîkati bul yavaş yavaş

5. İlhâmî sözlerim kendi başıma
Kat'iyyen karışmam elin işine
Tövbekâr ol durma boşu boşuna
Ağla göz yaşını sil yavaş yavaş

-107-

Sâlikâna feyz-bahş ihsân yeri Bağdâd imiş

(Fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilâtün, fâ'ilün)

1. Türbegâh-ı Gavs-ı A'zam hazret-i Geylânî'nin
   Dört tarîkatın cemi' ihvân yeri Bağdâd imiş
   Bezmgâh-ı şâh-ı nakşî evliyâ sultânının
   Sâlikâna feyz-bahş ihsân yeri Bağdâd imiş

2. Âşıkı geceleri hû zikrine eyler devâm
   Sofisi geceleri teheccüde eyler kıyâm
   Halkı âlimdir arasan yüzde bir çıkmaz avâm
   İlm-i dânâ[69] hâfız-ı Kur'ân yeri Bağdâd imiş

3. Mansıb-ı tedrîs-i ilim yetişir âlimleri
   Ârif-i billâh yeridir yetişir fâzılları
   Vâsıl-i ilallâh olmuş bulunur kâmilleri
   İlm-i fıkıh sâhibi irfân yeri Bağdâd imiş

4. Ey azîzim çek riyâzet kavuşur musun aceb
   Âşıkı reddeylemezler yoksa tugyânın sebeb
   Bin derdin olsa araştır eyle dermânın taleb
   Derde dermân hâzık-ı Lokmân yeri Bağdâd imiş

5. Tan seherde câmilerde na't okur hocaları
   Çâr köşesi îmâr olmuş berk urur geceleri
   İlhâmî bürhân aradı sen gibi niceleri
   Anladım âşıklara bürhân yeri Bağdâd imiş

---

[69] İlm-i dânâ: doğrusu âlim-i dânâ olmalı!

-108-

Kahkaha savurdu göz dokundurdu

1. Sivas'tan gelirken garajda bana
Bir kendini bilmez söz dokundurdu
Şâir imiş türkü söyler her câna
Kahkaha savurdu göz dokundurdu

2. Kibarekmiş fakat sözleri fenâ
Terbiyeden eser var mı acabâ
Dedim bu kim ola dediler ebe
Bereket versin ki az dokundurdu

3. Elinde çantası kolu saatli
İsmi Fatma imiş kendi Tokatlı
Deliktaş'ta kabileymiş devletli
Yaktı vücudumu köz dokundurdu

4. Tıvranda herhâlde bu nâ-tüvâne
İltifat eylemem kaş-ı kemâne
İnsânı düşürür bin bir gümâne
Edâlandı dilber nâz dokundurdu

5. Tutarsan sözlerim sana nasîhat[70]
Vezneyle sözün devrân-ı âfet
İlhâmî herkese eyler iltifât
Kattı ortalığı toz dokundurdu

---

[70] Bu kıtanın üstü İlhâmî tarafından çizilerek son dörtlük olarak yazılmış ve son mısrai da değiştirilmiş. Biz de aynı şekilde buraya aldık.

6. Oba kurmuş Deliktaş'ın dağına
Yeni girmiş on sekizin çağına
Kırmızılık düşmüş gül yanağına
Bağlaması bozuk saz dokundurdu

7. Ne kadar iy'olsan sana kime ne
Gamze okun pek işlettin sîneme
Daha bâkiresin beni kınama
Murat önünde bir kız dokundurdu

8. Hasmın karıncaysa hor görme gözüm
Muhâkeme ile sarf eyle sözün
Mahcûb eder seni utanır yüzün
Yamrı yumru değil düz dokundurdu

9. Nasıl medhedeyim bu ebrû mûyu
Lâtîfeyi sever mülâyim huyu
Etine dolgunca alçacık boyu
Dilinde neşteri tiz dokundurdu

10. Ağzı sükker leblerinden bal akar
Sözünün devâmı yoktur ne çıkar
Fazla lâtîfenin sonu pis kokar
Bir iş olmadı ki yüz dokundurdu

11. Ulu dîvânlarda eylerim tapın
Şâir isen bil şâirin kıymetin
Sözün gümüş ise sükûtun altın
Köşker misin yahu biz dokundurdu

12. Neden bazı âdem olur haşarı
Aslâ terbiyeden çıkmam dışarı
Bayan vazîfende göster başarı
Elinde yelpâze bez dokundurdu

13. Her deliğe elin uzatma sakın
Daha gonca gülsün vakarın takın
Eğer Mecnûn isen bir parça okun
Ürperdi derûnum buz dokundurdu

14. Tutarsan sözlerim sana nasîhat
Vezneyle sözünü devrân-ı âfet
İlhâmî herkese eyler iltifât
Karma katma etti toz dokundurdu

-109-

Kanatlanıp gökte uçan kim oldu

1. Dinle âşık sana bir suâlim var
İbtidâ cihâdı açan kim oldu
İyce dinle güzel güzel cevap ver
Kanatlanıp gökte uçan kim oldu

2. Tâ ezelden beri bu dünyâ fânî
Bunca enbiyâlar ne oldu hani
Ne için olmuştur Nûh'un tûfânı
Nûh ile berâber göçen kim oldu

3. Kurtlar kuşlar kimin emrine girdi
Süleymân'ın mührün acep kim çaldı
Sabâ melîkesi Belkıs ne oldu
Âb-ı hayât suyun içen kim oldu

4. Düşündükçe dehşet verir herkese
Mûsâ'ya ne için verildi âsâ
Niçin göğe çıktı Hazret-i İsâ
Zemzem kuyusunu deşen kim oldu

5. Ey İlhâmî çok girişme derine
Bugünkü işini koyma yarına
Aklın yetmez bu hikmetin sırrına
Ene'l-Hak deyip de coşan kim oldu

-110-

Kırıldı kanadım kola bak yâhu

1950'den sonraki pahalılığa dair

1. Dinleyin söyleyim vasf-ı hâlimiz
Açılmadan solan güle bak yâhu
Söylemeye bile tutmaz dilimiz
Kırıldı kanadım kola bak yâhu

2. Sürüldü meralar bütün ekildi
Bereket kalmadı göğe çekildi
Mal davar hep mezâdlara döküldü
Ne acâyip oldu hâle bak yâhu

3. Kimi elli kimisini yüz verir
Kimi yaz gününde yolun azdırır
Kimi çeşit çeşit altın bozdurur
Kimi Kârun olmuş mala bak yâhu

4. Dolansan pazarı kahve bulaman
Bulunsa da gücün yetip alaman
Hayvân mıhı nerde kaldı bilemem
Mallar kara daban nala bak yâhu

5. Piyasada yoktur bulaman çakı
Beş paraya çıktı İngiliz mıhı
Karaborsacılar kurdular fahı
Dört yanım kesildi çöle bak yâhu

6. Kimi kat kat apartıman kuruyor
Kimi banka kapısında duruyor
Kimi bomboş gezip ipin sürüyor
Aradaki kîl u kâle bak yâhu

7. Kimi yolun bulmuş geçimi kolay
Kimi de kimiyle eyliyor alay
Kaplar kızıl bakır bulunmaz kalay
Suları çekilmiş göle bak yâhu

8. Hayât seviyesi ateş bahâsı
Kiminin başında eser hevâsı
Kiminin dünyâda yoktur yuvası
İnanmam istersen fala bak yâhu

9. Yağ sekiz liraya kim alabilir
Çay karneye bindi onu kim verir
Buğday yirmi yedi yerinde durur
İlaç di bulaman bala bak yâhu

10. Ne yaya dokundu elmaya nara
Kim kanâat eder azacık kâra
Şeydâ bülbül gibi düşmüşüz zâra
Elde güvendiğin dala bak yâhu

11. Dut seksen kuruşa soğan otuza
Şeker iki yüz on söylemez yüze
Ispanak altmışa belli ki tâze
Ne alsan dolmuyor şala bak yâhu

12. Pirinç iki lira sabun üç buçuk
Beş buçuğa çıktı pastırma sucuk
Et beş buçuk lira vermezler azcık
Karşına dikilen cala bak yâhu

13. Dağ ne bilir tavşanların küstüğü
Rüyâda gör fındık ile fıstığı
Bozulmuş kamyonlar yoktur lastiği
Neler göreceksin hele bak yâhu

14. Traktörler hurda olmuş yatıyor
Motor sâhibler gama batıyor
Taksiti yaklaşan sıtma tutuyor
Oku destânımı ala bak yâhu

15. Her söz buna kıyâs havâda uçar
Kara günün ömrü derler tez geçer
Gün doğmadan Rabb'im kapılar açar
Şükr eyle hâline ile bak yâhu

16. Aklım yetmez bu dünyânın işine
Kul olanın neler gelir başına
İlhâmî giriyon kırk beş yaşına
Hele şu tuttuğun yola bak yâhu

-111-

Aslı ipek olan keçe olur mu

1. Behey gönül niçin gamlı durursun
Gam yükü çekenin pası olur mu
Beyhûde kendine korku kurursun
Aslı ipek olan keçe olur mu

2. Katiyyen kimseden umma hiç vefâ
Elinde var ise sürersin safâ
Mevlâm kimselere vermesin cefâ
Her sultân olanın tâcı olur mu

3. Düşenin dostu olmaz atasözleri
Gönül arzu eyledi bilki sizleri
Hani kardaş diyen teyzem kızları
Böyle yalancıktan bacı olur mu

4. Bir de teyzem oğlu Reşid Efendi
İstese gelirdi duysaydı kendi
Kandı akrabâsın hep sâdık sandı
Akrabâdan bir şey acı olur mu

5. Nâzik'i Hatun'u katma sayıya
Münîre'yi Şefîka'yı çıkar kapıya
Biraz da gücendim Samed dayıya
Ziyâretin eri geçi olur mu

6. Nedir yâhu sağa sola çatarsın
Kimini tutarsın kimin atarsın
Ziyâ sen de alayından betersin
Hısım akrabânın suçu olur mu

-112-

Yüz kızartacak iş tutmam Sar'oğlu

Kangal Müftüsü sayın Mevlüt Sarıoğlu'nun bir imalı sözüne karşı İlhâmî'nin söylediği şiir

1. Oku ebyâtımı inan sözüme
Gıyâbî kimseye atmam Sar'oğlu
Hakîkat ne ise söyle yüzüme
Yüz kızartacak iş tutmam Sar'oğlu

2. Yokladım nefsimi inceden ince
Bir şey bulamadım inan ki bence
Bu bir münâfıklık böyle olunca
Cevheri bir pula satınam Sar'oğlu

3. Kendini bilmezin kalmam sözüne
Kimsenin aybını vurmam yüzüne
Açık konuşalım bundan tezi ne
İyiyi kötüye katmam Sar'oğlu

4. İnanma nâ-dânın fitne sözüne
Tutar karaları çalar yüzüne
Yaklaşır mı doğruların izine
Böyle eğri yola sapmam Sar'oğlu

5. Maksadım yalınız Allâh rızâsı
Âlimlere hürmet dîn iktizâsı
İftirânın elbet vardır cezâsı
Böyle âdîliği yapmam Sar'oğlu

6. İlhâmî sükût et günâhın gitmiş
Açıkça birisi gıybetin etmiş
Fesâd tarlasına bir tohum atmış
Bunlara iltifât etmem Sar'oğlu

-113-

Zulmün Alişanı aldı Vanc'oğlu

1. İlçemiz tahrîr-i arâzisine
Gürün kazâsında geldi Vanc'oğlu
Bir kez vurdum cevher terâzîsine
Zulmün Alişanı aldı Vanc'oğlu

2. Çiftçi düşmânıdır bu bir bahâne
Bostancı başıdır satar lahana
Doldurur buğdayı tasa sahana
Halka derin yara vurdu Vanc'oğlu

3. Arkadaşı Hasan Topal tapucu
Çıksa göğe yerde kalmaz papucu
Aralıkda bir kelepir kapıcı
Tükenmez servete daldı Vanc'oğlu

4. Çabaladı biraz yüze geçmeye
Memûrlukta ilk kademe açmaya
Fesâd tohumunu yere saçmaya
Nice def dümbelek çaldı Vanc'oğlu

5. Ağam Gürün ile sen ayrı bulun
Utan arşa çıktı ettiğin zulüm
Hiç mi hâtırına gelmiyor ölüm
Bugünler de geçti n'oldu Vanc'oğlu

6. Milletin hakkını Hak senden sorsun
Ne'ttin dîn îmânı nereye korsun
Bu kadar tuz ekmek gözüne dursun
Yediğin kuzuyla baldır Vanc'oğlu

7. Hasan mâ'yetinde gezdirir sâkî
Her tarlaya alır bir şişe rakı
Gine arttı İlhâmî'nin merâkı
Davâmız Hâlık'a kaldı Balc'oğlu

-114-

Teşyî edemedim sizi Balc'oğlu

Hasan Balcıoğlu gittikten sonra bir kart ve tebriğine cevap

1. Merhaba Hasan Bey nasılsın hele
   Hayırlı yolculuk git güle güle
   Affeyle kusurum suçumu bile
   Teşyî edemedim sizi Balc'oğlu

2. Tanıştım sizinle şeref-yâb oldum
   Hüsn-i kabûlüne çok mahzûn kaldım
   Bir kartını bir de tebriğin aldım
   Minnettâr bıraktın bizi Balc'oğlu

3. Size lâyık-ı vech etmedik hizmet
   Gine görüşürüz olursa kısmet
   Saygı ile anar eylerim hürmet
   Hoşça geçirdin mi yazı Balc'oğlu

4. Taliha Hanıma eylerim selâm
   Umarım Allâh'tan vermesin elem
   Hak'tan emin günler hasılı kelâm
   Hâtırla bizleri bazı Balc'oğlu

5. Çocuklara sevgi neşeli günler
   Malûm istikbâlin büyüğü onlar
   Size selâm eder dostlar yakınlar
   Açıktır şi'rimin özü Balc'oğlu

6. Ne ise uzattım ağrıdı başın
İnşallâh gün-be-gün yükselir işin
Size çok şiirler salarım kışın
Unutmam ekmeği tuzu Balc'oğlu

7. Mahlasım İlhâmî Ziyâ adımız
Belli olmaz mı par'etmez yâdımız
Teberrüken takdîm bu ebyâtımız
Burda bağlayalım sözü Balc'oğlu

-115-

Motorları suya battı duydun mu

1952 yılı nisan ayında Pîr Hâmid Tekkesi'ne gidince fırtınaya tutulduk

1. Başımıza gelenleri dinleyin
Durangil tekkeye gitti duydun mu
Vasfeyleyim ser-encâmı anlayın
Motorları suya battı duydun mu

2. Sağ olsun Zivergil imdâda koştu
Velâkin su motorun boyunu aştı
Domuz değirmenci irmeni şişti
Kâfirin inâdı tuttu duydun mu

3. Güç belâ düştüler Hâmid Babaya
Hatîce fürûze anne düştü çabaya[71]

[71] Vezin bozuk.

Ayten'le Zekiye oldular yaya
Hepsi kasâvete battı duydun mu

4. Kezbân'ın Dudu'nun kopar yüreği
Kertmeli pek kibâr temiz böreği
Sivaslı Gülendâm saklar çöreği
(....) kâfiyeye çattı duydun mu

5. Münîre ustaca eyliyor sitem
Nâdiye korkudan tutuyor mâtem
Az kaldı ki Şükriye'yi unutam
Dalga birbirine kandı duydun mu

6. Sâdık değirmenci Fahreddin sucu
Dervîş der ki çocuk ne olacak bacı
Bilge'yle Perîhan başımın tâcı
Ayşe der bu kadar yetti duydun mu

7. Sabırlıymış (...) efendi kızmadı
Metîn oldu hiç tavrını bozmadı
Şevket çok çalıştı bizi üzmedi
İşimiz tersine gitti duydun mu

8. Tekkeden dönünce başladı dolu
Karıştı hanımların yeşili alı
Çok görmüş geçirmiş Zerkli Tunç Veli
Akla öğüt Zerk'te yattı duydun mu

9. Zerkten çıktık otobosa yukarı
Hep takındık kendimize vakârı
Yayan gitmek kese yolun çıkarı
Alçaldı gönlümüz göndü duydun mu

10. Kâh taş toplarlar yola atarlar
Kâh iner otobüsü yiterler[72]
Gâhî de âh sebep derler atarlar
Cân sağ olsun eden etti duydun mu

11. Şura bura derken göründü Kangal
Üşüdü hanımlar olsa bir mangal
Yâ Rab daha olmasaydı bir engel
Gitti dermânımız yetti duydun mu

12. Hamd olsun Kangal'a geldik selâmet
Zerk'e Tavulbaz'a olduk melâmet
Gark oldun çamura bu bir alâmet
İlhâmî kendini sattı duydun mu

-116-

Ateşle doldurma oğlum sonunu

1. Elini çek oğlum ziyân şeylerden
Sevgiler gör analardan bablardan
Hayır çıkmaz maça kızı beylerden
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

[72] Vezin bozuk. "iner"in "inerler" olması gerekir.

2. Boş vaktin bütün vebâli sana
Âsî oluyorsan ganî Sübhân'a
Aldanma evlâdım çanak tutana
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

3. Aldandığın yeter nefse şeytâna
Gâfilden yapışır ecel yakana
Aldanırsın düşürürler kapana
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

4. Eller ârif olmuş seni güdüyor
Ahbâbların bile tenkîd ediyor
Oğlun da gittiğin yere gidiyor
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

5. Başın erdi kırk altının çağına
Nazar eyle etrafına sağına
Elin uzat Şerîatin bağına
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

6. Gaflettesin uyan gel iki gözüm
Bu bir nasîhattir tutarsan sözüm
Bir baba olarak yanıyor özüm
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

7. Ayrıl bu pislikten düzelsin işin
Daralman inşallâh sıkışmaz başın
Elindeki varlık hâs arkadaşın
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

8. Darılma bunlara gel ciğer-pârem
Sızlanmaktan başka kalmadı çârem
Görünmüyor gâyet derinde yaram
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

9. Hâkim ol kendine nefsini taşla
Ne olur şu çirkef kahveyi boşla
Sıdk ile tövbe et namâza başla
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

10. Yalvarırım sana ey Rabb'im celîl
Doğru yola döndür eyleme zelîl
Sarıl Şerîate olmazsın melûl
Anan baban üzgün eğmesin boynun
Ateşle doldurma oğlum sonunu

-117-

On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay

1. Hamdülillâh ol kerîme ömrümüz verdi vefâ
   On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay
   Bu günlere yetişenler derdine buldu şifâ[73]
   On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay

2. Nâzil olundu bu ay içinde Kur'ân-ı Kerîm
   Gizledi bu ay içinde leyle-i kadri Hakîm
   Hürmetine cümle meâsîyi affeyler Rahîm
   On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay

3. Ey azîzim olmak istersen Hudâ'dan mağfiret
   Hürmet eyle tut ramazân günâhına tövbe et
   Dikkat edip bu mübârek ayı senden hoşnûd et
   On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay

4. Hürmetine kullarını mağfiret eyler muîn
   Emr-i Hak'la bu ay içre bağlıdır şeytân laîn
   İlhâmî rûz-ı cezâda sâim olsun şâfiin
   On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay

[73] Veznin ilk tef'ilesi bozuk.

-118-

Zulmün âsumanı aldı Mazhar Bey

1. Kangal'ın tespit-i Arâzîsine
İlimiz Sivas'tan geldi Mazhar Bey
Hemen vurdum akıl terâzîsine
Zulmün âsumanı aldı Mazhar Bey

2. Nedense Kangal'a hışımla baktı
Kiminin evini başına yıktı
Soyunun sözüyle oturdu kalktı
Püsküllü bir belâ oldu Mazhar Bey

3. Kılık kıyâfeti tamâm efendi
(....) doğru mum gibi kendi
Şeytân bile çeviremez bu fendi
Nerede vicdânın n'oldu Mazhar Bey

4. Umarım Allâh'tan rezîl olasın
Sürünesin bir köşede kalasın
Koyun köpekleri yüzün yalasın
Nice masûmları buldu Mazhar Bey

5. Bozarmut Boztaş'ı baş tâcı etti
Kangal'ın halkına çok attı tuttu
(.....)
Dîni îmânı kökten sildi Mazhar Bey

-119-

Târîhe altın yazıyla yazıldı nâmlarımız

İnönü

Savaşa en fazla sahne İnönü Dumlupınar
Düşmâna orda vuruldu lâyık olduğu şamar
Bu berbâd mahlûkı orda kırdılar tomar tomar
Târîhe altın yazıyla yazıldı nâmlarımız

-120-

Biz de o menzile erişmeliyiz

Beraberlik

1. Gaflet uykusundan uyan arkadaş
   El ele verip de çalışmalıyız
   Herkes menziline yetişti kardaş
   Biz de o menzile erişmeliyiz

2. İl havâda gezip çıkıyor aya
   Sen hâlâ dolaşıp durursun yaya
   Ceddimizin yerin alalım diye
   İleri sevyeye ulaşmalıyız[74]

3. Biz de erişelim fezâ çağına
   Düşmeyelim kominist lik ağına
   Müreffeh hayâtın son durağına
   Cehd edip hedefe kavuşmalıyız

[74] Seviye kelimesi vezin gereği "sevye" olarak okunur.

4. Birlik berâberlik görür bu işi
Sükûnetle huzûr hepsinin başı
Berâber olalım hârice karşı
İlhâmî kırgınla barışmalıyız

-121-

Sükût edip söylemezken açıldı dillerimiz

Cumhûriyetin doğuşu

Yurduma elli yıl önce kuruldu cumhûriyet

1. Bin dokuz yüz yirmi üçte kuruldu cumhûriyet
Memleketten kalktı kâbûs değişti hâllerimiz
Devr-i istibdâd yıkıldı avdet etti hürriyet
Sükût edip söylemezken açıldı dillerimiz

2. Müstevlîler paylaşmıştı bu azîz yurdumuzu
Uşak gibi gözlüyordu en büyük ferdimizi
Şahlandı Türkün gurûru halletti derdimizi
Bülbüller figân etse de solmuştu güllerimiz

3. Önder olarak atıldı Mustafa Kemâl Paşa
Silkti zencîr-i esâreti vurup kırdı taşa
Yurduma bir güneş doğdu parladı baştan başa
Düşmanın başına indi tunç gibi ellerimiz

4. Kahraman ırkıma lâyık gördüler bu zilleti
İstiklâl için savaştı kükredi Türk milleti
Süngüsüyle elde etti bu önemli hasleti
Döktü düşmânı denize açıldı yollarımız

5. Bu ne tâlih bu ne çile bu ne gamlı kasâvet
Yakışır mı hür yaşamış milletime esâret
Göğsümüzde îmân dolu kalbimizde cesâret
Bükülür mü çelik gibi yaylanan kollarımız

6. İlhâmî'yem cânım kurbân bu mübârek vatana
Kahrınla kahreyle yâ Rab milletime atana
Tunç yürekli ordumuz var bize karşı çatana
Kükremiş ırmaklar gibi durur mu sellerimiz

-122 [75]-

Dâim Kıbrıs Kıbrıs derdi ordumuz

1. Arz edem efendim bu destânımı
Cesâret bâbında birdi ordumuz
Kıbrıs'tan açayım bedestânımı
Dâim Kıbrıs Kıbrıs derdi ordumuz

2. Siyasî partiler yek-vücûd oldu
Meclis hükümete tam yetki verdi
Güvenlik kurulu karâra vardı
Alarm vaziyette durdu ordumuz

3. Sayın Korutürk'le Bülent Ecevit
Sancar paşa verdi orduya öğüt
Sağ kalanlar gazi ölenler şehit
Manevî kazanca erdi ordumuz

[75] Bu şiir daktilo ile ve Lâtin harfleriyle yazılmış.

4. Her iş tamâm oldu yirmi temmuzda
Duâ merâsimi olundu edâ
Çıkarma başladı havâda suda
Seherde Kıbrıs'a girdi ordumuz

5. Havalandı jetler etti temâşa
Ordunun başında Aktulga Paşa
Aldılar Girne'yi düştü Lefkoşe
O hâin Yunân'ı kırdı ordumuz

6. Kıbrıs'ın etrâfı bahçeli bâğlı
Ön safta gidiyor Karoğlan oğlu
Hücûm emri verdi hem sağlı sollu
Havâ alanını sardı ordumuz

7. Kimsenin mülkünde yoktur gözümüz
Garantimiz vardır merttir sözümüz
Çok destânlar yazar şânlı gâzîmiz
Orda karargâhı kurdu ordumuz

8. Şâhlandı gurûru galyâna geldi
Kırk sekiz saatte hedefi buldu
Târîhin başında yerini aldı
Üç günde büyük iş gördü ordumuz

9. Türklüğün şânına lâyık iş gördü
Kâhir yumruğunu başına vurdu
O berbâd mahlûku hesâbsız kırdı
Ak denize doğru sürdü ordumuz

10. Şehit verdik elli yedi kahramân[76]
Birisine fedâ bin beş yüz Yunân
Mekânları olsun riyâzi'l –cinân
Dağıttı zulmeti nurdu ordumuz

11. Hârika yaratır Türkün süngüsü
Bir daha duyuldu şöhreti sesi
Kendi vakur fakat ağır sillesi
Rumlara çok yara vurdu ordumuz

12. Damarında ecdâdının kanı var
Târîhlerde şerefiyle şânı var
Göğsü demir içinde îmânı var
Çökertti hasmını serdi ordumuz

13. Suratında belli yediği şamar
Bî-edep Türkler O Yunân'a kadar[77]
Sana insân desem el beni kınar
Beş Parmak dağını yardı ordumuz

14. Müsterîh uyusun ata İnönü
Hamd olsun Allâh'a gösterdi bunu
Yayıldı dünyâya şöhreti şânı
Yıldırımlar gibi vardı ordumuz[78]

---

[76] "Elli yedi"nin üzeri çizilerek rakamla 250 yazılmış.
[77] "o Yunan'a kadar"ın üstü çizilerek "oynamaz kumar" yazılmış.
[78] "vardı"nın üzeri çizilerek "vurdu" yazılmış.

15. Ziyâ Başer der ki ey Ganî Hudâ
Kıbrıs'ta cânını eyleyen fedâ
Nûr içinde yatsın azîz şühedâ
Şerefli bir sınav verdi ordumuz

Yükseldi tansiyon kabardı öfke
Kükredi mehmetçik dayan bu defa
Elimize geçti Magos'a Lefke
(.....) hakkını sordu ordumuz[79]

[79] Bu dörtlük mürekkepli kalemle sona ilave edilmiş.

Şiir Dizini

Dizin, şiir numaralarıyla birlikte verilmiştir.

A

1. Pek ayrı yürüyor Samed Mustafâ
2. Perîşan hâlimi bilir mi ola
3. Be begâyet derde düştüm sen yetiş yâ Rabbenâ
4. Kendinin sözleri cevher ruh verir hayâtıma
5. Kendi özümü saldım zünûb-ı çâha
6. Bakanlar bizlere gülüşür m'ola
7. Elinde bir bâde iç dedi bana
8. Yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ
9. Felek agu katar tatlı aşına
10. Felek agu katar tatlı aşına

E

11. Nefs-i emmâreyi öldürmedikçe
12. Aziz hâtırını sor selâm eyle
13. Ayrıldık Sivas'tan hele bak hele
14. Âhiri dünyaya geldi zamâne
15. Yirmi dört numaraya gir selâm eyle
16. Hâli hâtırını sor selâm eyle
17. Niçe güller açar zârın üstüne
18. Nasır bağladı mı ellerin nice

H

19. Lâilâheillallâh
20. Şefâat Yâ Resûlallâh
21. Perîşan eyledi hâlimi eyvah

22. Söylemez ettiler dilimi eyvah
23. Hasan'ım arslanım civânım eyvâh

I

24. Nâdânı bizlere güldürme Balcı
25. Bunu memlekete yayan ağladı
26. Şerefsiz hayasız bavul hırsızı
27. Fikreyle anı
28. İzin ver bizlere gidelim gayrı
29. Hemen meydân okın ellere karşı
30. Bülbül figan eder güllere karşı
31. Toy düğün ederdim ellere karşı

İ

32. İzinin üstüne çıktı da gitti
33. Derdi derde taylar mısın San'atî
34. Evvela secdeye varan kim idi
35. İbtidâ cennete giren kim idi
36. Huzûra cezalı gelen kim idi
37. En kıymetli âza eller değil mi
38. Aradığımı buldum akşamüzeri
39. Söylemez ettiler dillerimizi
40. Merhamet sâhibi kullar yetişti

K

41. Dön de bir Kangal'ın yollarına bak
42. Aşkın perdesini deldin mi âşık
43. Hayâlini kökten sildi mehmetçik
44. Tanıştığıma memnun oldum Gözütok

M

45. Edeble boynunu kırasın turnam
46. Estagfirullâhelazîm
47. Nasıldır hâtırın sorayım dedim
48. Rûhlar meyânında seyrânda idim.
49. Öksedim kızımı göreyim dedim
50. Nice böyle günler gelsin efendim
51. Kuşlar katar tutar tutmaz gidelim
52. Herkesin aybına bakma azîzim
53. Oku destânımı al barışalım
54. Evveli cim sonu dal konuşalım
55. Doğru m'ola söyle Nâdiye Hanım
56. Aşkın deryâsına daldım da geldim
57. Dîde-i eşkim silerek seminize gelirim
58. Hamd olsun hisse-mend oldum okudum
59. Beğendim şeref-yâb oldum okudum
60. Kendimi bir vecde saldım okudum
61. Yandı derûnumda köz kaldı gözüm
62. Fırka-i nâciye dâhil eyle yâ Rabbü'l-enâm

N

63. Açılır bahçende güllerin aman
64. Beyhûde kendini nâra salırsın
65. Ne illâ'yı ve ne lâ'yı bilirsin
66. Aliyyü'l-Haydar'ı Arslanı n'ettin
67. Kapuna geldim dahîlek yâ Resûlallâh senin
68. Tazîm et kelâmı râfi'dir Kur'ân
69. Meded Habîb-i Rahmân

70. Gel de koklayayım güllerini ben
71. Kokar mor menekşe gülü Sivas'ın
72. Kokar mor menekşe gülü Kangal'ın
73. Boyundan aşıyor zararın senin
74. Habîb-i râh-nüma sensin
75. Nedâmet edip de durursun bir gün
76. Ayrılık şerbetin içersin bir gün
77. Tükenir dermanın durursun bir gün
78. Serv-i revân iline mi gidişin

R

79. Gürün'ün altından geçin turnalar
80. Elveda eyleyip şakın turnalar
81. Kırşehri'nin tutun solun turnalar
82. Bolu Dağları'na konun turnalar
83. Mersin'in yolunu tutun turnalar
84. Zümrüt gibi olmuş bahçeler bağlar
85. Akar boz bulanık sellerin dağlar
86. Gizli pazarlığa girmiş diyorlar
87. Avdelîb-veş öten dillerimiz var
88. Ol Kâdir ü Kayyûm sultanımız var
89. Kendinden başkasın görmez diyorlar
90. Aktı dîdem yaşı sel de beraber
91. Bahçede açılan gül bize ne der
92. Âbid derler zâhid derler kul derler
93. Gurbete mi gidek yol bize ne der
94. Suları kurudu göl bize ne der
95. Eğer hakkın varsa al bize ne der

96. Hocalar başına dolmuş dediler
97. Böylece kararı vermiş dediler
98. Ümmet-i Muhammet olduğum yeter
99. Kendimi bir vecde saldım Soyuer
100. Domurlanmış güle benzer
101. Bu namâzı öyle bil ki müminin mîrâcıdır
102. Yardım edeyim birader çünkü cennet yoludur
103. Burada bir mola versem iy'olur
104. Yanımda bir soluk duranım yoktur
105. Dünya mı sabit yerinde yoksa ay mı yürür

Ş

106. Çalış da menzilin al yavaş yavaş
107. Salikâna feyz-bahş ihsan yeri Bağdad imiş

U

108. Kahkaha savurdu göz dokundurdu
109. Kanatlanıp gökte uçan kim oldu
110. Kırıldı kanadım kola bak yahu
111. Aslı ipek olan keçe olur mu
112. Yüz kızartacak iş tutmam Sar'oğlu
113. Zulmün Alişanı aldı Vanc'oğlu
114. Teşyî edemedim sizi Balc'oğlu
115. Motorları suya battı duydun mu
116. Ateşle doldurma oğlum sonunu

Y

117. On bir ayın ser-firâzı şehr-i sıyâmdır bu ay
118. Zulmün âsumanı aldı Mazhar Bey

Z

119. Tarihe altın yazıyla yazıldı namlarımız
120. Biz de o menzile erişmeliyiz
121. Sükût edip söylemezken açıldı dillerimiz
122. Daim Kıbrıs Kıbrıs derdi ordumuz

Kişi ve Yer Adları Dizini

Dizine Hz. Peygamber'in isimleri ile İlhâmî'nin mahlası, adı alınmamıştır. Sadece şiirlerde geçen isimler alınmıştır. İnceleme kısmı dizinde kullanılmamıştır. Kelimeler Şiir numaralarıyla birlikte verilmiştir.

A

Abdurrahmân Paşa, 135
Adana, 188
Adapazarı, 37, 73, 103, 104, 160
Âdem, 116, 117, 162
Afyon, 189
Ağçakaş, 37, 61
Ağçakaş Köyü, 37, 61
Ahmed, 14, 15, 64, 83, 105, 169, 173, 179
Ahmed Bey, 173
Ahmed Süt, 105
Ak deniz, 215
Akçakala, 106
Akpınar, 68
Alacahan, 61
Ali, 1, 71, 90, 106, 123, 169
Ali Hoca, 123
Ali Tuncer, 106
Amasya, 188
Anadolu, 1, 4, 10, 28, 44, 189, 230, 231
Ankara, 10, 16, 18, 25, 28, 38, 41, 42, 53, 66, 108, 111, 133, 159, 160, 161, 188, 230, 231, 232
Antalya, 189
Antep, 80, 82, 159, 188
Apaydın, 125
Arafat Dağı, 31, 156, 158
Arap İzzet, 177
Artvin, 188
Aslı, 47, 135, 167, 170, 200, 223
Âşık İsmet, 69
Ata, 49, 119
Atatürk, 10, 48, 145, 230
Aydın, 189
Ayfer, 190
Ayşe, 206
Ayten, 72, 206

B

Bagdâd, 139
Bakırköy, 71
Bâlâ, 159
Balcı, 38, 48, 83, 84, 220
Balıklı Çermik, 170
Bektaş, 106
Belkıs, 100, 197
Beytullah, 29
Bıyık beli, 80
Bilecik, 188
Bilge, 206
Bolu, 30, 160, 188, 222
Bolu Dağları, 30, 160, 222
Bostancı, 72, 203
Bozarmut, 19, 36, 42, 55, 74, 176, 178, 211
Bozarmutlu Mehmed Mustafâ, 42, 55
Boztaş, 211
Bursa, 188
Bülent Ecevit, 214

C

Cemâl, 65, 162
Cemâl Balc'oğlu, 162

Ç

Çakıroğlu Hasan, 81
Çatalağıl, 61
Çin Seddi, 97, 108

D

Davut, 68
Deli Gazil, 167
Deliktaş, 1, 33, 161, 194, 195
Denizli, 189
Derdîmend, 11, 17, 21, 33, 36, 59
Dilâver, 190
Dilek, 72
Diyarbekir, 188
Döndü, 75, 177
Dudu, 118, 206
Durmuş, 36, 165, 167, 178, 179
Düzce, 160

E

Ebûbekir, 5, 139
Edirne, 189
Elazığ, 188
Elbistan, 28, 157, 159
Emsâlî, 17, 36, 37, 61, 74, 75, 90, 136, 137, 165, 176, 179
Enosis, 50, 110
Erciyes Dağı, 161
Ersoy, 105
Erzincan, 188
Erzurum, 10, 188, 230
Eski Köy, 174, 176
Eskişehir, 189

F

Fahreddin, 2, 57, 126, 127, 144, 172, 190, 206
Fahreddin Başer, 57
Fâtihler, 86
Ferhâd, 37, 75
Feridun, 72
Fikret Bey, 173
Frenk, 28, 157

G

Gerede, 160
Giresun, 188
Girne, 215
Gök Medrese, 145
Gökpınar, 70
Gümüşane, 188
Gürün, 30, 51, 68, 70, 157, 159, 202, 203, 222

H

Hacı, 71, 89, 90, 106, 121
Hacı Hasan Bünül, 89
Hacı Hasan Efendi, 89
Hacı Hasan Yunus, 71
Hacı Mustafâ, 106
Hacı Veli, 106
Haleb, 28, 157
Halıcı, 106
Halil, 28, 36, 42, 66, 67, 102, 182, 183, 230, 232
Halil Bey, 42, 66, 67
Halil Soyuer, 36, 42, 66, 102, 182, 183, 232
Hama, 157, 159
Hamid Gözütok, 41, 111
Hamid İyigün, 18, 38, 108
Hasan, 1, 5, 6, 13, 29, 36, 37, 47, 48, 73, 74, 80, 82, 83, 103, 139, 159, 160, 203, 204, 220

Hasan Balcıoğlu, 1, 13, 29, 36, 37, 103, 159, 204
Hasan Bey, 29, 37, 74, 160, 204
Hasan Çakıroğlu, 5, 47, 80, 82
Hatay, 162, 188
Hâtem, 138
Hatun, 201
Hazret-i Yûsuf, 139
Hendek, 160
Heyuklu, 147
Hicaz, 28, 157, 158
Hilmi hoca, 177
Hind, 162
Hopa, 188
Humus, 157, 159
Hürriyet mahallesi, 171
Hüseyin, 15, 139

I

Isparta, 189

İ

İç Anadolu, 29, 113
İdris, 117
İnönü, 50, 84, 85, 212, 216
İsâ, 97, 100, 197
İsmet, 4, 50, 68, 69, 84, 131
İsmet İnönü, 4, 50, 84
İsmetî, 131
İstanbul, 1, 3, 4, 14, 15, 29, 35, 48, 55, 71, 89, 107, 112, 113, 120, 180, 188, 230, 231, 232
İzmir, 111, 188
İzmit, 188

K

Kadir, 173
Kaledere, 51, 68, 69
Kalkım, 61
Kaman, 159
Kangal, 1, 2, 3, 4, 13, 22, 28, 30, 31, 35, 36, 37, 41, 50, 84, 103, 107, 112, 120, 132, 146, 147, 148, 159, 161, 171, 178, 183, 201, 207, 211, 220, 222
Kara Hacı, 177
Kara Hisar, 174
Karaköse, 188
Kardaşlar, 145
Kars, 188
Kayacan, 2, 57
Kayseri, 1, 28, 53, 159, 161, 188, 230, 231, 232
Kemal, 14, 23, 48
Kerem, 28, 167
Kertme, 176, 177
Kıbrıs, 48, 50, 110, 189, 214, 215, 217, 224
Kırşehri, 30, 159, 222
Kızılcahamam, 160
Kilis, 28, 157, 159
Koçköprü, 105
Konya, 188
Kore, 65, 162
Korutürk, 214
Kör Samed, 174
Köse, 177
Kurugöl, 105
Kürdün Hatçe, 56

L

Lefke, 217
Lefkoşe, 215
Lokmân, 193
Lozan, 85

M

Mahsûnî, 41, 98
Malatya, 188
Maraş, 5, 28, 47, 80, 81, 82, 157, 159, 188

Mardin, 188
Mazhar Bey, 211, 223
Mecnûn, 196
Medine, 31, 156
Mehmed Mustafâ, 19, 20, 42, 55, 56
Mehmet Çakıroğlu, 80
Mehmet Çalapverdi, 106
Mekke, 29, 31, 101, 156, 157, 158
Memduh, 72
Memet Çağlar, 132
Menzilviran, 61
Mersin, 30, 161, 162, 188, 222
Merve, 158
Mevlüt Sarıoğlu, 21, 40, 41, 130, 201
Muallâ, 118
Mucur, 161
Muharrem, 65
Mustafa Kemâl Paşa, 49, 213
Muzaffer, 4, 11, 85, 190

N

Nâdiye, 47, 72, 119, 126, 127, 190, 206, 221
Nadiye Hanım, 35
Nakşibendî, 140
Necdet, 72
Nevşehir, 189
Niğde, 189
Nihat, 72
Nişli Güngör, 73

O

Ordu, 188
Osman, 1
Osmân bin Afvân, 5, 139

Ö

Ömer, 5, 14, 23, 139

R

Rahim, 72
Reşadiye, 74
Reşid Efendi, 201

S

Sabâ, 197
Sâfıye, 75
Sakarya, 188
Samed, 62, 64, 177, 201, 219
Samed Ağa, 62
Samsun, 144, 188
Sancağız köyü, 51, 68
Sancar paşa, 214
Sarıça Deresi, 159
Sarız çiftliği, 180
Seçen, 61
Sekiliyurt, 91
Serap, 118, 190
Serendip, 97, 162
Sert Mahmut, 174
Sinop, 188
Sivas, 1, 2, 3, 16, 26, 28, 29, 31, 35, 36, 44, 48, 49, 51, 57, 68, 70, 79, 86, 113, 119, 121, 126, 143, 144, 145, 146, 147, 159, 161, 171, 172, 182, 188, 190, 194, 211, 219, 222, 231
Sivas garajları, 44, 86
Sivas Nümûne Hastahanesi, 3, 171
Sofi, 75
Soyuer, 42, 182, 183, 184, 223
Süheyla, 173

Ş

Şarkışla, 159, 161
Şemsi Aziz Baba, 145
Şenel, 71
Şevket, 206
Şeydâ, 96, 118, 120, 190, 199

Şeyda Başer, 118
Şeyh İzzet, 175
Şugul, 61
Şükriye, 206

T

Tahir, 190, 232
Tahsin, 90
Taksim Âbidesi, 113
Taliha Hanım, 204
Tavulbaz, 207
Tekirdağı, 189
Tokat, 180, 188
Topal Hoca, 106
Trabızon, 188
Türbegâh-ı Gavs-ı A'zam, 193

U

Urfa, 188

Ü

Ünye, 188

V

Van, 188
Veli emmi, 71

Y

Yakub, 139
Yukarı Tekke, 145
Yusuf, 1, 71
Yusuf Yöreli, 71

Z

Zafer, 127, 190
Zagal, 61
Zekiye, 71, 72, 206
Zelîhâ, 139
Zerk, 206, 207
Zerkli Tunç Veli, 206
Zeynel, 76
Zonguldak, 188
Zuhal hanım, 34

KAYNAKÇA

ASLAN, Ensar; Doğu Anadolu Saz Şairleri, Atatürk Ü. Yay., 2. Kitap, Erzurum 1978.

ATILGAN, Halil; Allı Turnam, Erciyes Dergisi, sayı: 285, Kayseri, 2001.

AVAN, Yasemin; Aksaraylı Âşıklar, Aksaray Valiliği Kültür Yay., Aksaray 1995.

BORATAV, Pertev Naili, 100 Soruda Türk Halk Edebiyatı, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1982.

FEYMANÎ, Aşık; Ahu Gözlüm, Millî Folklor Araştırma Dairesi Yay., Ankara 1989.

BAYRI, Halit (hazırlayan); Halk Şiiri, Varlık Yay., İstanbul 1956.

CUNBUR, Müjgan; *Folklor Araştırmalarında Cönklerin Yeri*, I. Uluslar arası Türk Folklor Semineri Bildirileri, 8-14 Ekim 1973, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1974.

DENİZ, Rasim; *Şişman-zâde Mustafa Yazıcı'nın Cönk'ü*, I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnoğrafya Sempozyumu, 3-5 Mayıs, Kayseri.

DİZDAROĞLU, Hikmet; Halk Şiirinde Türler, TDK. Yay., Ankara 1969.

ESEN, Ahmet Şükrü, Anadolu Destanları, Yayına hazırlayan: Pertev Naili Boratav, Kültür Bakanlığı Yay., İstanbul 1991.

GÖKALP, Mehmet; *Âşık Edebiyatında Bâde, Hızır ve Ledün İlmi;* Türk Folkloru Araştırmaları,

Millî Folklor Araştırma Dairesi Yay., Ankara 1989.

İVGİN, Hayrettin; Geredeli Âşık Figânî, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1994.

KABAKLI, Ahmet; Türk Edebiyatı, Türkiye Yay., İstanbul 1973.

KARAER, M. Necati; Karacoğlan, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1988.

KARAÖRS Metin; *Kayseri'de Bulunan Bir Cönk'ün Tanıtılması*, I. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnoğrafya Sempozyumu, 3-5 Mayıs, Kayseri 1990.

KAYA, Doğan; Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî, Cumhuriyet Ü. Yay. Sivas 1994.

KAYA, Doğan; Anonim Halk Şiiri, Akçağ, Ankara 1999.

KERİMOV, Haneli; *Hak Âşığı*, Erciyes Dergisi, sayı: 243, Kayseri 1998.

KUTLU, Şemseddin; Dertli, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1988.

MAKAL, Tahir Kutsi, *Türk Halk Edebiyatında Nasihat*, IV. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Proğram ve Bidiri Özetleri, Ankara 1991.

NASRATTINOĞLU, İrfan Ünver; *Batı Türkistan'da Âşıklık Geleneğinin Bugünkü Durumu*, IV. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Proğram ve Bidiri Özetleri, Ankara 1991.

OĞUZCAN, Ümit Yaşar; Âşık Veysel, Millî ğt. Bak., Yay., İstanbul 1972.

ÖZULU, Yunus Emre; Kayserim, İş Matbaa ve Tic., Ankara 1973.

TAHİROĞLU, Tayyar; *Halil Soyuer*, Erciyes Dergisi, sayı: 252, Kayseri 1998.

YAHYABEYOĞLU, Âsım/SATOĞLU, Abdullah; Kayseri Erciyes ve Çevresi Üsüne Yazılmış Şiirler Antolojisi, Erciyes Yay., İstanbul 1958.

Kangallı Âşık İlhâmî

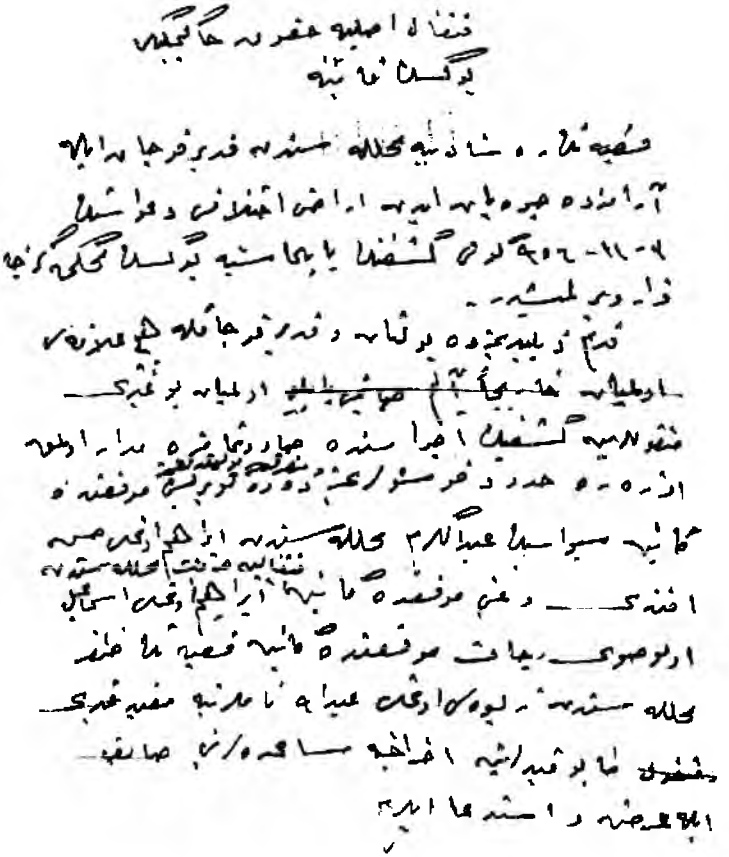

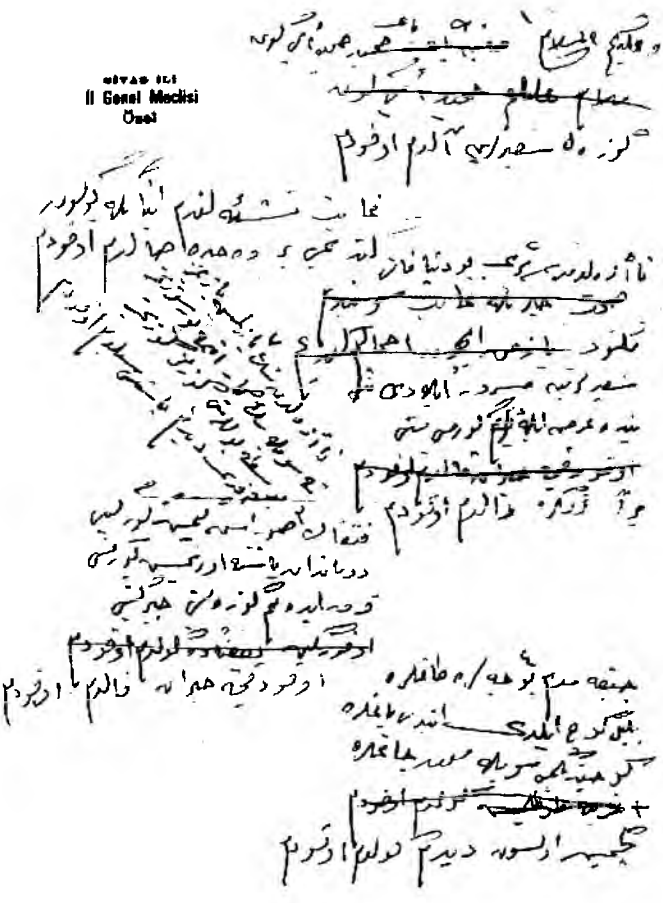
SİVAS İLİ
İl Genel Meclisi
Özel

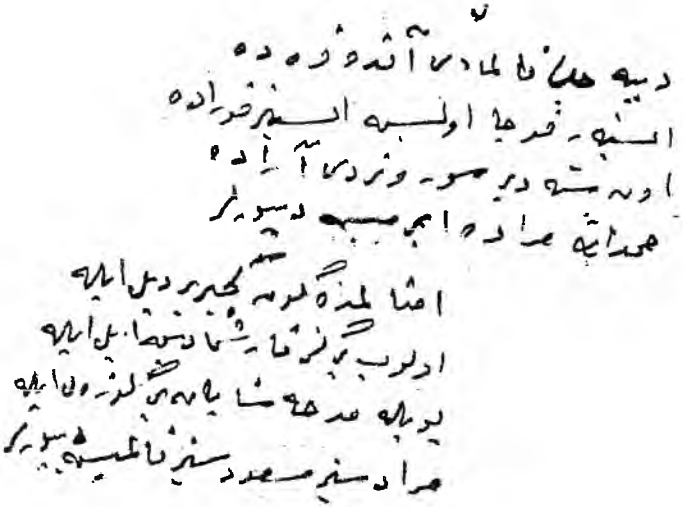

Muhterem Mehmet Bey

Göndermiş oldugun Sevimli mektubu aldım.İlginize teşekkur ederim cevabı geciktirdiğimden dolayı özür dilerim.Nasılsınız iyi olmanızı dilerim.Hayatım hakkındaki istediğiniz bilgiyi ve kalbimin mahsulu olan bir kaç tano şiirle bir fotografımı gönderiyorum.1325 de Kangal ilçesinde dogdum.Askerlikte terhisi mütakip 1936 ,1937 iki yıl süre ile arazi tevzilendirme komisyonunda azalık yaptım.1938 -1942 yılları arasında C.H.P nı katipliğini yaptım.1942 yılı ocuncu ayında 1950 yılı ocuncu ayına kadar iki devre Kangal ilçesi Belediye başkanlıgını yaptım.1950 yılından 1964 yılına kadar mevcut ticarethanemde ugraştım ayrıca çiftcilik yaptım.1964 yılında 1968 yılına kadar 4 yıl süre ile tekrar belediye başkanlıgında bulundum, 1968 yılı haziran ayından itibarende iki devredir,Genel meclis üyeliğinde bulunmaktayım.Şiir yazmaya 1958 yılında başladım.Şiirlerimi kendim okumam başkaları okur.Sözlerimde ötedenberi türkceleşmiş fakat şimdi yabancı kelime ad edilen arapca ve farsca kelimeler vardır.Yaşadığımız çagın icabı olarak bu kelimeler yabancı sayılmıyordu.Aşık Veysele gelince:Hakikaten ülkede bir şöhrete sahip olmuş ben böyle şeylere hiç gıpta etmem bir kaç şiirini işittim tek ayak üzere gidiyor,Malum oldugu üzere tek ayak pek maktul değildir.

İstemem faydasız kuru ünvanı
Müslüman sulbunda geldiğim yeter
Kapısında üstün insan sanı
Ümmeti Muhamet oldugum yeter

Sinde vardı altmış yedi yaşım
Nefis bırakmıyor düşüğü peşime
Canım kurban otusuna beşine
Yevmiye beş vaktını kıldığım yeter

İlhami uzatma sözü kısa kes
Can bülbül misali ceset bir kafes
İmanımız yolda; etsin son nefes
Sünnete sarılıp kaldığım yeter

Ustadın emsali burada size selam ediyor.Mektubu uzattım kusura bakma gözlerinde öper sihat ve afiyetler dilerim.14.11.1976

Y.Ziya Başer

Yaşayan Halk Ozanları

«KANGALLI AŞIK İLHAMİ»

Sivas Halk Ozanlarının beşiğidir. Yıllar boyu çok güçlü ozanlar yetişmiştir. Bu güçlü Ozanların çoğu Sivas'ın Şarkışla ve Kangal İlçesinde yetişmiş tir. Bu gün hayatta olmayan Ruhsati, Mesleki, Müh hacı, Zakiri, Üzeyir Mefruni, Sanati gibi ozanlar olduğu gibi halen hayatta olan [illegible] ve bizim hayat öyküsünü anlatacağımız Aşık İlha mi'de Sivas'ın Kangal İlçesindendir.

Aşık İlhami'ye ait gerekli bilgiyi Ankarada Polis Memuru olarak görev yapan Gürünlü Aşık Se fil Gülhani'den aldık

Aşık İlhami 1909 yılında Sivas'ın Kangal İlçesinde dünyaya gelmiştir. Esas adı Yusuf Ziya Baş er olup İlhami Mahlası ile şiirler yazmaktadır. Şiir yazmaya 1936 yılında başlamıştır. Bu zamana kadar ucuzluğun üstünde şiir yazmıştır. Şiirinde bilhassa dini konular üzerine eğilen Aşık İlhami eski yazı okuduğu için şiirlerinden ever ver araça ve fars ca kelimelere rastlıyoruz. Çeşitli nedenler yüzünden şiirlerini bir kitap halinde toplayamıyan bu iç li, duygulu Anadolumuzun güçlü Ozanı çeşitli yer lerde katiplik görevinde bulunmuştur. 1942 yılında Kangal Belediye Başkanlığına seçilmiş ve bu görevi 1950 yılına kadar başarı ile sürdürmüştür.

1964 yılına kadar Ticaret ve çiftçilik ile uğraşan Aşık İlhami 1964 yılında tekrar aynı İlçede Be lediye başkanlığına seçilmiş 4 yıl daha belediye Başkanlığı yapmıştır.

Halen İ' Genel Meclis Üyeliği yapan Kangallı Aşık İlhami'nin güzel bir şiirini sunuyoruz.

GÜMANDA IDIM

Küş evle elendim evlevim bevan
Dünyada yok iken vücudu insan
Yarattı ruhları hallağı cihan
Ruhlar meydanında sevdada idim

Emretti Azrail baleik getirdi
Dizdi iskeletin kuvvil vatırdı
Melekler seedeye başın getirdi
Vücudu Ademle Bicanda idi m

Gitti Adem Nebi dünya devrettl
Nebilik İdris'ten Nuh'a nakletti
Hak'kın emri ile sefine yaptı
Nuh ile beraber tufanda Idi m

Adem, İdris derken uzadı kıssa
Tevellüt evledi Hazreti Musa
Zincir ile göğe çekildi İsa
Ben muştak sahip KUR'AN'da idi m

Beşyüz seksendörı yıl geçti aradan
Dünya'ya buyurdu maksudı Cihan
Kırkında rübbiyyet gördeydi Süphan
İnandım Eşhedü İmanda idim

Muttasılan geldim lema yürdüna
İLHAMİ düs oldun dünya derdine
Gidende pederim Balkan harbine
Ben Rahmi maderde gümanda Idim

16 EYLÜL 1973 ● PAZAR

TELGRAFIN TELLERİ

halil soyuer

Sivas'tan gelen name

Gazetemizin 21 Temmuz tarihli nüshasında bir yazı yazmış, son günlerde piyasayı kaplamış olan (Koca Dünya) türkülerinin insana bakkallık verdiğine değinmiş ve bu arada Sivas'lı Aşık İlhamî mahlasiyle yazılmış çok güzel bir şiiri de sütunuma almıştım.

Dün, Postadan gelen bir mektup, bu güzel şiirin şairinden bir karşılık getirdi bana. Halen hayatta ve 62 yaşında olduğunu memnuniyetle öğrendiğim Ziya Başer'in adıma yolladığı bu güzel karşılığı sütunuma aynen alıyorum. Halk şiirinin çok güzel bir örneği olan bu şiiri elbette saklıyacağım. Unutulmamalıdır ki, Sivas, Halk Ozanlarının harmanı olduğu yerdir. Üç ay önce Birlik Partisi Genel Başkanı Mustafa Timisi ile Sivas'a gelmiş ve bir çok ilçenin köylerini dolaşmıştım. Orada da görmüştüm ki, Sivas şairlerin harmanı olduğu yerdir. Sivas'ı ilçeleriyle, köyleriyle şöyle bir taramış olsanız pek çok halk ozanıyla karşılaşmanız mümkündür. Şimdi bu güzel karşılığı birlikte okuyalım.

Bu nazik şahsını sevdiyad ettin
İlgine minnettar oldum Soyuer
Bu şanlı görüşme terahlik katar
Kendimi bir vecde saldım Soyuer

☆

Çok kıymetli yazar, Halil Soyuer
Dünya nicesini etti derbeder
Vücudumuz fani, bir gün göç eder
Dünyaya emanet geldim Soyuer

☆

Vücudum sıhhatte siz de sağ kalın
Temenni ederim iyidir halın
Buyurun Kangala mihmanım olun
Böylece bir karar aldım Soyuer

☆

Noksanım var ise, çünkü kul beşer
Mahlasım İlhami, soyadım Başer
Ziya derki elbet bir gün yol düşer
Hakikatli bir dost buldum, Soyuer

☆

Kısmet olsa görüşmeyi umarım
Selâm eyler hürmetimi sunarım
Hatıramda daima seni anarım
Çok teşekkür. Memnun oldum Soyuer

☆

İlhami'yim hediyedir sözlerim
İyilerin yollarını izlerim
Sizlerim bu, aşığın gözlerim
Geçirdik baharı, soldum Soyuer.

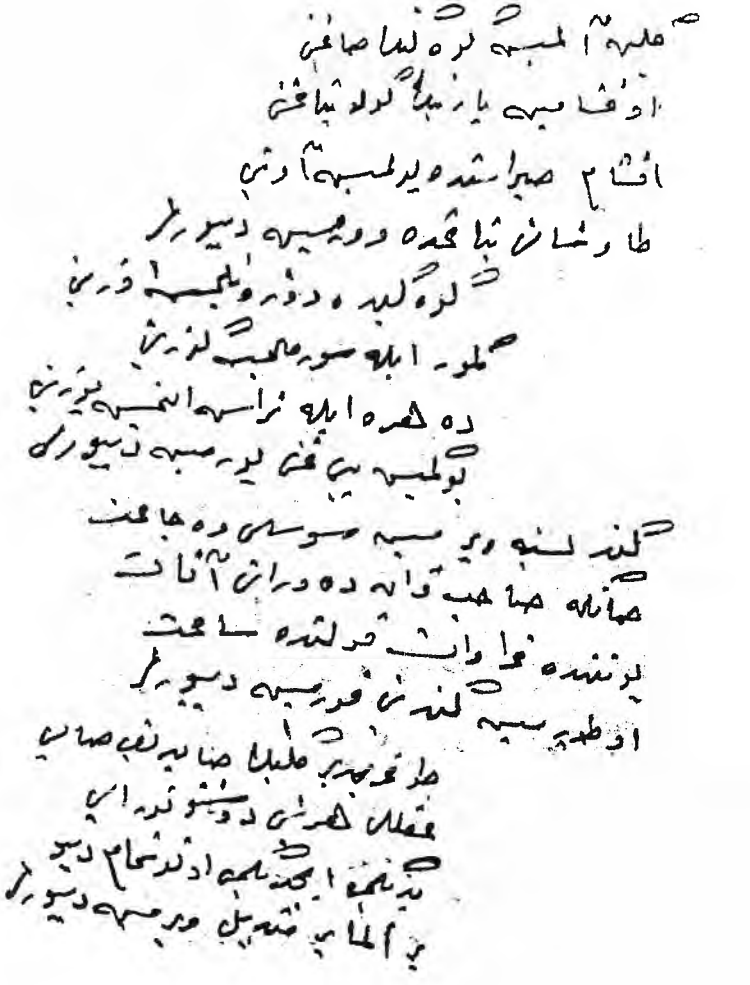

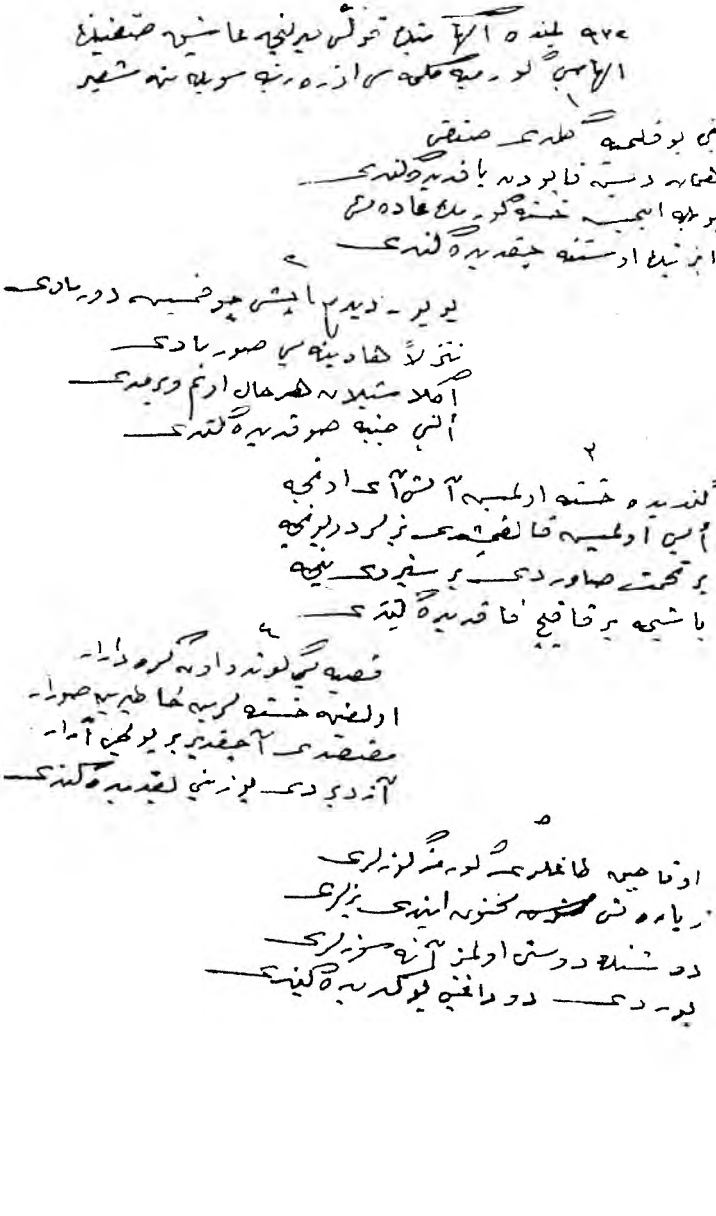

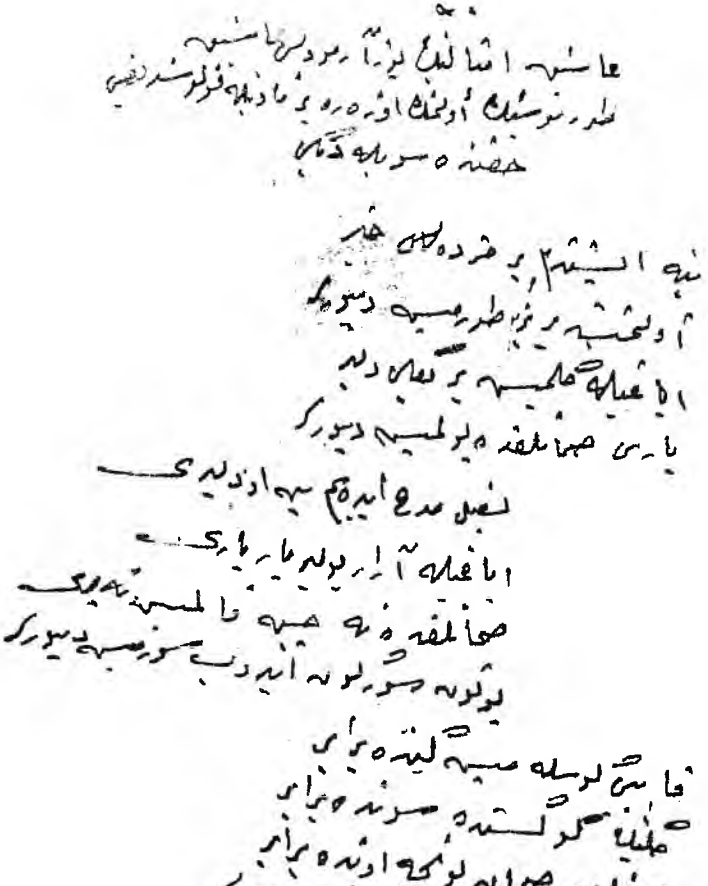

KANGALLI ÂŞIK İLHÂMİ VE ŞİİRLERİ

İlhâmî'nin şiirlerinde memleket sevdası, insan aşkından başka bir fikir görülmediği gibi yaşadığı memleketten, her türlü sıkıntıya rağmen bir hoşnutsuzluk da görülmez. O, Anadolu'da asırlardır devam eden âşıklık geleneğinin seçkin bir temsilcisi olarak bu gelenek doğrultusunda şiirler yazmıştır.

Gerek kendisini bizzat tanıyanların sözlerinden gerekse kendi şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla, dindar, özü sözü doğru, güvenilir bir insandı; efendiliğinden dolayı da çevresinde Ziya Efendi olarak anılır ve sevilirdi.

İlkokul mezunu olan İlhâmî, oğlu Muzaffer Başer'in ifadeleriyle namazlarını aksatmadan camide kılmıştır ve bu özelliği şiirlerine de akseder. Bu sebeple şiirlerinde bilhassa dindar kişiliği, dinin namaz kılmak, nefsine hakim olmak, haram yememek vb. emirlerine olan bağlılığı hemen göze çarpar. İnancındaki samimiyetini de şöyle ifade eder:

Usûl ü hâl ile okudum hece
Güvencim bir Allâh o kadri yüce
Bu yol kolay değil anla iyice
Sarardım gül gibi soldum da geldim

ISBN 975338606-0

Kapak: M. Kâşif ERDOĞAN

AKÇAĞ BASIM YAYIM PAZARLAMA A.Ş.
Tuna Cad. 8/1 06420 Kızılay-ANKARA • Tel:(0.312) 432 17 98-433 86 51 • Fax:(0.312) 432 28 52
www.akcag.com.tr/E-mail:akcag@akcag.com.tr